

**Budapesti Műszaki Szakképzési Centrum
Bolyai János Műszaki Technikum és Kollégium**

1134 Budapest, Váci út 21

OM azonosító:

203058

BOLYAI KOLLÉGIUM

1134 Budapest, Angyalföldi út 2.

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2021-22.(136.) tanév

Hatályos: 2021. szeptember 1-től

Jóváhagyta: Király László igazgató

I. Bevezetés	4
1. A kollégium bemutatása	5
II. Helyzetfeltárás- és értékelés	6
1. Tanulói összetétel	6
2. A tárgyi és személyi feltételek	6
3. A kollégium nevelőtestülete	7
4. A pedagógiai munka hatékonysága	8
5. A kollégiumi közösségek jogérvényesítési rendszere	9
6. Külső kapcsolatok	10
III. A kollégium nevelési alapelvei, értékei, célkitűzései	11
1. A kollégiumi nevelés fő alapelvei:	11
2. Célkitűzéseink	13
IV. Fejlesztési terv	14
1. A nevelő-ismeretátadó munka feladatai	14
2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok	16
2.1. Énkép, önismeret, szociális képességek fejlesztése	16
2.2. A tanulói személyiségfejlesztés területei	17
3. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok	19
3.1. A csoport- és szobaközösség szerepe	19
3.2. A kollégiumi hagyományok jelentősége a közösségfejlesztésben	19
3.2.1. Kulturális és sport hagyományaink	20
3.2.2. A közösségfejlesztés egyéb színterei, rendezvényei	20
4. A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő nevelési tevékenység	20
4.1. A beilleszkedési nehézségek feltárása	21
4.2. Kollégiumi nevelési eszközök, módszerek, tevékenységek, a beilleszkedés segítésére	22
5. A tehetség, képesség kibontakozását segítő tevékenységek	23
5.1. Képességfejlesztés, tehetséggondozás, felzárkóztatás, értékközvetítés	23
5.2. Szabadidős tevékenység szerepe a képességfejlesztésben	23
5.3. Pályázati és alapítványi lehetőségek felhasználása	24
6. Az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok	24
6.1. A hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség	24
6.2. A kollégium ifjúságvédelmi munkájának céljai	25
6.3.3. Kapcsolattartás, kapcsolatok kiépítése	27

6.4. Az intézmény ifjúságvédelmi felelős tájékoztatási kötelességei	27
7. A tanulási kudarcot megelőző és felzárkóztatást segítő program	28
7.1. Tanulókat megismerő tevékenység	28
7.2. Tanulókat segítő tevékenységek	29
7.3. Felzárkóztató tevékenység értékelése	29
8. A szociális hátrányok enyhítését segítő munka	29
8.1. Helyzetfeltárás	29
8.2. Hátránykompenzáció	30
1. Egészségnevelési program	30
2. Környezeti nevelési program	32
1. A kollégiumi tevékenység szerkezete	34
2. A kollégiumi tanulók foglalkozási rendje	36
3. A kollégium foglalkozások ellenőrzése és a tanulók tevékenységének motivációs rendszere	39
3.1. Tanulói értékelés, ellenőrzés és motiváció	39
3.2. A nevelőtanárok munkájának ellenőrzési rendszere, módszerei, visszacsatolási eljárások	41
4. Kötelező foglalkozások céljai, követelménye	42
2020-ban módosították a Nemzeti Alaptantervet. Miután a kollégiumban nem óra és tantárgy alapú oktatás folyik ezért a tantárgyi változásokat a nevelőtanárok saját tantárgyaik kapcsán tekintették át.	44
5. VÁLLALKOZZUNK! II.	115
5. A csoportfoglalkozások keretterve és éves óraszámja	156
6. A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások keretterve /37 hét/	191
7. A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások keretterve /33 hét/	198
8. Szabadon választható foglalkozások	203
9. A kollégium napirendje	205
VII. A kollégiumi pedagógiai program végrehajtásához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke	207
1. Egészség- és munkavédelmi eszközök	207
2. Helyiségek	207
3. Helyiségek bútorzata és egyéb berendezési tárgyai	208
1. Melléklet	212
számi melléklet: Kötelező kollégiumi csoportfoglalkozások tematikája	212
IX. ZÁRÓ DOKUMENTUMOK	228
A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala és a hozzáférés lehetőségei	228
Az alábbi intézményi közösségek nyilatkoztak a véleményükről	228

I. Bevezetés

A kollégium pedagógiai programja:

- a 2011. évi CXCV. a nemzeti köznevelésről szóló törvény kollégiumokra vonatkozó előírásaira,
- a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendeletre,
- a 22/2013.(VII.5.) EMMI utasításra,
- az 59/2013. (VIII. 9.) EMMI rendeletre / Alapprogram/,
- a 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendeletre,

Az összeállításnál figyelembe vettük a BMSZC Bolyai János Műszaki Technikum és Kollégium Szakmai Programját és a Kollégiumi Szövetség szakmai ajánlásait és a kollégiumi foglalkozások keretprogramjának fejlesztési, nevelési és oktatási feladataira vonatkozó ajánlásokat.

NAT 2020. kerettanterveit

Név: **BMSZC Bolyai János Műszaki Technikum és Kollégium**

Székhely: 1134 Budapest, Váci út 21.

Telephely: 1134 Budapest, Angyalföldi út 2.

OM azonosító: 203058

BMSZC azonosító: 051402

A Bolyai Kollégium alapfeladatai

Alapfeladat	Képzési rendszer	Speciális jellemző	Évfolyam
kollégiumi nevelés-oktatás	nincsen	általános feltételek szerinti nevelés-oktatás	-
kollégiumi nevelés-oktatás	nincsen	sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése-oktatása	-
szakközépiskolai nevelés-oktatás (2016.09.01-től kifutó rendszerben)	Nappali rendszerű	általános feltételek szerinti nevelés-oktatás	4

szakközépiskolai nevelés-oktatás (szakképzés - 2016.09.01-től kifutó rendszerben)	Nappali rendszerű	általános feltételek szerinti nevelés-oktatás	2
Technikumi nevelés-oktatás (9-12. évfolyam)	Nappali rendszerű	általános feltételek szerinti nevelés-oktatás	4
Technikumi nevelés-oktatás (kizárólag szakképzési évfolyamok)	Nappali rendszerű	általános feltételek szerinti nevelés-oktatás	2

1. A kollégium bemutatása

A kollégium Budapest XIII. kerületében, Angyalföldön működik. Az épület 1885-ben leány árvaház céljából épült, és több mint 60 éve működik a ház falain belül fiú bentlakásos otthon.

A kollégium a 80-as évek elejéig szakmunkástanulók otthona volt. Az iskola-struktúra változásával fokozatosan műszaki jellegű szakközépiskolások kerültek az intézményben elhelyezésre.

1984-ben ezt a tényt elismerve a kollégium felvette Hevesi Gyula akadémikus nevét. A kollégiumi tanulóinkra az átlagnál magasabb tanulmányi eredmény és a műszaki felsőoktatásba kerülők magas aránya a jellemző.

1996. január 1-én a feltételek jobb kihasználása érdekében a kollégiumot összevonták a Bolyai János Fővárosi Gyakorló Műszaki Szakközépiskolával, és 1998-ban a kollégium is felvette a világhírű matematikus Bolyai János nevét.

A kollégium belső és az intézmény külső környezete biztosítja nevelési céljaink megvalósíthatóságát, egyben szolgálja tanulóink biztonságát, kényelmét, és összességében megfelel az otthonosság mai mértékkel elfogadott általános kritériumainak. Épülete a főváros központjához közel található, közlekedési megközelíthetősége kiváló.

A kollégium környezete az elmúlt években jelentősen átalakult. A korábbi gyártelepek helyett modern kereskedelmi és bank központok jöttek létre. Közvetlen környezetünkben számtalan, többcélú vásárlási lehetőséget biztosító üzlet jelent meg. Tanulóink kulturálódási lehetősége - múzeum, színház, mozi, könyvtár- sokoldalúan biztosított.

A kollégiumnak a környezetünkben lévő több oktatási és kulturális intézménnyel van kialakult kapcsolata. Lehetőségeink szerint segítjük a kerület több nonprofit közösségét.

II. Helyzetfeltárás- és értékelés

1. Tanulói összetétel

Tanulóink zömmel a Budapesten működő műszaki, informatikai jellegű képzést folytató középiskolák fiú diákjaiból kerülnek ki. Jelenlegi létszám-keretünk 72 fő. A tanulóink az ország minden részéből jönnek hozzánk. Az utolsó két tanév elején végzett felméréskor 20-40 helyiség szerepelt állandó lakhelyként. Határon túli magyar nemzetiségű diákunk évente 4-5 fő.

A kollégium feltöltöttsége az utóbbi években tanévkezdéskor 90 %-os, az év közben megüresedett tanulói helyeket, 2-3 héten belül töltjük fel. Hat évfolyamunkban (9.-14.) az életkori arányok általában kiegyenlítettek.

A tanulócsoporthoz száma: 4

A csoportvezető-tanár által irányított állandó diákközösség.

A szociális családi hátterük elfogadható átlagú. Nagycsaládból kikerülőnek számít 15-20 %-uk, szociális figyelmet érdemel 5-10 %. Állami gondoskodás alatt álló tanulónk az utolsó öt évben 1-2 fő volt.

Beilleszkedési mentális problémák tanévkezdéskor jelentkeznek, amelyek családi háttérre, vagy serdülőkori jellegre vezethetők vissza. Ifjúságvédelmi eseményünk az utolsó években nem volt.

2. A tárgyi és személyi feltételek

A kollégium épülete az 1800-as évek végén épült, a 2000-es évek elejére mind szerkezetileg, mind épületgépészetileg igen elhasználódott. A részleges felújítási és karbantartási munkálatok a működésképeséget biztosították. A vizesblokkot átépítettük, egyes szobák parkettáit felújítottuk, a teljes bútortatot kicseréltük. Azonban energiapazarló nyílás-záró szerkezetekkel, elavult fűtés rendszerrel és lakószobai világítással rendelkezünk. 2016-ban az ÁNTSZ vizsgálódott a kollégiumban és több hibát is megállapított. 2017-ben a fenntartó pályázott és egyrészt Unió pályázaton másrészt minisztériumi forrásból felújításokat végeztetett a kollégiumban. Ennek keretében kicserélték a nyílászárókat, szigetelték a padlástérben a földemet, a tetőre pedig napelem rendszert telepítettek. Saját erőből kifestették a lakószobákat, cserélték az elhasználódott parkettát és átalakításokat végeztek az egyik vizesblokkban.

A 2019/2020-as tanévben a fenntartó kicserélt 30 garnitúra bútort és az elhasználódott hűtőszekrényeket 15 db.

Annak érdekében, hogy az ÁNTSZ elvárásoknak megfeleljen a kollégium a folyosói lakószobáknak más funkciót adtunk, közösségi helységekké és raktár helységekké alakítottuk át. A kollégiumi férőhelyek ezáltal csökkentek.

A Kollégium alapító okirata szerint a jelenlegi férőhely létszám 72 fő. Tanulóink 13 db /4-6 ágyas/ különálló szobákban laknak, ahol heverő, szekrény, polc és tanulóasztal áll rendelkezésükre. Minden szoba önálló hűtőszekrénnyel rendelkezik.

A kollégiumi tanulók étkeztetését a Fővárosi Élelmezési GESZ látja el. Helyszíne az iskola ebédlője.

Külső anyagi forrásaink csökkentek az elmúlt öt évben. Szűkültek a pályázatokon elnyerhető fejlesztési-és a pedagógiai munkát segítő eszközbeszerzési lehetőségek.

A fentiek alapján a közoktatási törvény és a kollégiumi alapprogram követelményeinek megfelelően biztosítani tudjuk:

- a nyugodt tanulást, az önálló ismeretszerzést,
- a kulturális, a sport- és egyéb szabadidős tevékenységeket,
- a diákkörök, szakkörök működésének feltételeit,
- a tanulók nyugodt pihenését,
- az egyéni visszavonulás lehetőségét.

3. A kollégium nevelőtestülete

1 fő kollégiumvezető /igazgatóhelyettes/ és 6 fő nevelőtanár. Életkoruk alapján idős, tapasztalt kollégákról beszélhetünk. Van olyan kollégánk aki több mint 40, vagy közel 30 éve dolgozik a bolyai kollégiumban. A jelenlegi testületben 1 fő pályakezdő gyakornok kolléga van a többi nevelőtanár 60 év feletti! A kollégiumvezető közoktatás vezetői szakvizsgával, 5 pedagógus egyetemi végzettséggel, 2 pedagógus főiskolai végzettséggel rendelkezik.

A kollégium nevelőtestületében hat fő rendelkezik PED II. minősítéssel

A kollégium könyvtárában magyar szakos óraadó tanárnő segíti a tanulók munkáját. A nevelőtanárok közül egy rendelkezik reál végzettséggel (matematika-rajz) a többiek humán végzettségűek (történelem, latin. társ. ismeret, pedagógia)

A kollégium pedagógiai munkájának közvetlen segítségét a célszerűség, és a lehetőségek figyelembevételével oldottuk meg. A számítógép parkunkhoz szükséges rendszergazda támogatást és az esetleg felmerülő oktatás technikai segítséget a

Technikum biztosítja. A tanulói állomány összetétele, életvitele független ifjúságvédelmi felelőst jelenleg nem igényel.

A tanév során folyamatosan gondoskodunk a nevelők szakmai ismereteinek bővítéséről. Az intézményen belüli továbbképzés kereteibe a kollégiumi tanárokat is bekapcsoljuk. Meghatározott témakörökben nevelőtanáraink pedagógiai és pszichológiai továbbképzéseken vesznek részt. Ajánlásokat adunk nevelőinknek az önképzéshez, különös tekintettel a könyvtár, műszaki folyóiratok, számítógépes hálózatok adta lehetőségekre.

Lehetővé tesszük, illetve szükség esetén ösztönözzük az intézményes továbbképzésben való részvételt. Tényként kell azonban megállapítani, hogy a nevelőtestület lassan eléri a nyugdíj korhatárt.

4. A pedagógiai munka hatékonysága

Tanév végén a nevelőtanárok a nevelési tevékenység eredményességét elemzik és javaslatot tesznek a következő évben felsőbb évfolyamba lépők csoport és szobaelhelyezésére. A jól működő közösségeket egyben tartjuk, az egyéni tanulói igényeket figyelembe vesszük.

A kollégiumi nevelőmunkánk sikeressége az új tanulók beilleszkedésekor alapozódik meg. Ennek érdekében elhelyezéskor figyelembe vesszük az azonos iskolából és évfolyamból, azonos helyiségből érkezést, az érdeklődési kört, a sportolási igényt. Meghallgatjuk, és a vezetői döntésben figyelembe vesszük a szülői és tanulói kéréseket.

Az első hét a környezet bemutatásával, az intézményi és kollégiumi követelmény rendszer megismertetésével telik el. Ebben az időben történik a tanulók munka- és balesetvédelmi oktatása. Ismertetjük diákjainkkal a tűzvédelmi rendszabályokat, és gyakoroltatjuk annak előírásait.

Felkészítjük tanulóinkat a kollégiumban és azon kívül követendő viselkedési elvárásokra, önkiszolgálásukkal kapcsolatos tevékenységükre.

A kollégium tanulmányi tevékenységéről hosszú évek óta kimutatható, hogy a Technikumi tanulók döntő többsége technikus évfolyamra kerül. Az érettségi után kilépők felsőfokú tanulmányaik miatt kerülnek el a kollégiumból. Végzős technikusaink műszaki főiskolákra, egyetemekre kerülnek. A munkaerőpiacon a végzősök 10-15 %-a jelenik meg. Évismétlő tanulóink 9-10. évfolyam után 1-2 fő évente, a felsőbb évfolyamoknál ez nem kimutatható.

Ismeretközvetítő foglalkozásaink, szakköreink, önképző-, önfelkészítő diák-köreink látogatottsága jó. A nevelőtanárok tevékenysége következtében érzékelhetően növekedett a humán jellegű, kulturális szabadidős diák-tevékenység.

Nagy súly fektetünk arra, hogy eszközeinket diákjaink magukénak érezzék, megbecsüljék az alapellátáson túli pályázatokon szerzett lehetőségeket.

Egészségnevelési és sporttevékenységünk eredményes és elismert. A kollégium fiútanulóinak mozgásigényét kézilabda-, kosárlabda pálya elégíti ki. Az iskola tornatermet heti két alkalommal használhatják a kollégium tanulói. A kollégium épületében pin-pong asztal is rendelkezésre áll amelyek egészséges és hasznos irányba terelik szabadidős elfoglaltságukat. Ebben az évben (2020) saját önerős fejlesztésben

kondicionáló termet alakítottunk ki a kollégium emeletén valamint a fenntartó támogatásával elkészült egy lőtér a kollégium picéjében. A kollégiumok közötti versenyekbe szervezőként, és résztvevőként egyaránt aktívan bekapcsolódunk.

5. A kollégiumi közösségek jogérvényesítési rendszere

A kollégium nevelői az intézményi nevelőtestület tagjai. Részt vesznek minden jogosultságukat érintő kérdés megbeszélésén, és döntésben. A kollégium nevelőtestülete havonta egy alkalommal külön igazgatói megbeszélésen vesz részt, ahol véleményezhetik a kollégiumot érintő aktuális kérdéseket, írásos és szóbeli javaslatokat tehetnek. A kollégiumvezető tagja az intézmény vezetőségének, részt vesz a heti vezetői értekezleteken, képviseli a kollégium érdekeit.

A kollégiumban az ifjúsági érdekképviselő, érdekvédelem ellátására diákönkormányzat működik. Tevékenységének rendjét és módját alapszabály rögzíti. Az alapszabályzatot a diáktanács (DT) javaslatára - a nevelőtestület véleményezésével - a kollégiumi közgyűlés fogadja el. Az alapszabályzat módosítását napirendre kell tűzni amennyiben a DT, vagy egyik tanulócsoport többségi szavazata azt javasolja. A módosításról a közgyűlés dönt.

A DT választott testület. Megbízása 2 évre vagy visszahívásig szól, melyről a közgyűlés dönt. A kollégiumban a tanulócsoportok évfolyamonként szerveződnek. A csoportok diákmozgalmi munkáját választott diákvezető koordinálja. Személyét a tanulócsoport választja tagjai közül.

A Diáktanácsot a diákmozgalmat segítő pedagógus patronálja. A DMSP meghívottja minden DT ülésnek, ahol javaslatot tehet, hozzászólhat, véleményt mondhat. A diáktanács elnöke meghívottja azoknak a kollégiumi nevelőtestületi üléseknek, amelyen a tanulókat közvetlenül érintő kérdéssről van szó. A tanulócsoportok diák vezetőit a nevelőtanáruk patronálja.

Az intézményi jogérvényesítés alapidokumentumai:

- A Bolyai János Műszaki Technikum és Kollégium Szervezeti és Működési Szabályzata
- A Bolyai János Műszaki Technikum és Kollégium Házirendje

Az intézményi munka- és balesetvédelem alapidokumentumai:

- A Bolyai János Műszaki Technikum és Kollégium Munkavédelmi Szabályzata

6. Külső kapcsolatok

Kollégiumunk nevelői feladatainak hatékony megoldása érdekében, fogadóórákon, telefonon vagy írásban, esetenként e-mailben kapcsolatot tartanak a tanulók szüleivel. Személyes és telefon, vagy fax, e-mail kapcsolatot tartunk az érintett iskolákkal.

A tanév kezdetére a kollégiumvezető program és feladat egyeztetést tart a meghatározó szakközépiskolák pedagógiai helyetteseivel. A csoportnevelők az osztályfőnökökkel egyeztetik elképzeléseiket.

Diák-közösségeink érdeklődési körük szerint működnek együtt kulturális-, és sport-közösségekkel, továbbá az együttműködő budapesti kollégiumokkal.

A fenti kapcsolatok kialakításában és folyamatos fenntartásában a kollégium nevelői és tanulói nyitottak és kezdeményezők. A kapcsolattartás személyes találkozásokon, értekezleteken, írásbeli és más kommunikációs eszközön keresztül történik.

Intézményünk Technikuma mellett az Újpesti Technikum, Bánki Donát Technikum, Hajózási Technikumra épül tevékenységünk. A további tanulók a Verebély László Technikum, Thán Károly Technikum, Fáy András Technikum, Bláthy Ottó Technikum, Petrik Lajos Technikum és a Katona József Technikum tanulói.

Kollégiumunk a nevelésben az iskolák egyik legfőbb segítője. A kollégiumunk a vele kapcsolatban lévő iskolákat segítve gondoskodik a diákok neveléséről és ismereteik bővítéséről. A kollégium éves munkatervét az iskoláktól kapott éves tervek figyelembevételével állítjuk össze.

Szorosabb kapcsolatot tartunk a közelünkben működő kollégiumokkal. Ez kulturális és sport területre is kiterjed. Bebizonyosodott, hogy számos tevékenység anyagi fedezete és a személyi, tárgyi lehetőségek biztosítása csak a kollégiumok összefogásával teremthető elő. Ezzel a jövőben is élni fogunk. Azonban megjegyzendő, hogy az elmúlt évek fenntartóváltásai nem igazán segítették a kollégiumok munkáját. A Szakképzési Centrumok létrejötte kapcsán kiderült, hogy a budapesti közös igazgatású iskolák kollégiumai mind-mind más centrumhoz- fenntartóhoz – került. Gyakorlatilag semmilyen hivatalos kapcsolat nincs közöttük. Ez igaz azonban a budapesti önálló

kollégiumokra is hiszen az Ő fenntartójuk egy másik szervezet a KLIKK ezen belül is más-más tankerülethez tartoznak. A jó kapcsolatok az emberi hozzáállásokon múlik.

III. A kollégium nevelési alapelvei, értékei, célkitűzései

1. A kollégiumi nevelés fő alapelvei:

1. Életvitel

- Az alapvető emberi és szabadságjogok érvényesítése
- A fiatalkorúakat megillető jogok érvényesítése.
- A diákjogok érvényesítése.
- Együttműködés családjukkal és középiskoláikkal.
- Családpótló jellegünk erősítése a tanulók iránti felelősséggel, bizalommal, szeretettel és tapintattal.
- A szobaközösség kialakításában az életkori sajátosságok, a közös iskola, a baráti és érdeklődési kör figyelembevétele.
- A tanulmányi tevékenység, a szabadidő hasznos eltöltése és a pihenés helyes arányának biztosítása.

2. Tanulási tevékenység

- Tanulóink számára nyugodt felkészülési körülmények biztosítása.
- A szükséges pedagógusi segítség biztosítása, az egyéni igények lehetőség szerinti teljesítése.
- A kollégiumi művelődés, az ismeretszerzés, az önművelés, kompetenciafejlesztés feltételeinek megteremtése.
- A tanulói igény, rászorultság, egyéni adottság szerinti segítség, fejlesztés, a teljesítmény javításának előmozdítása.
- A tanuló képességéhez mért teljesítményre ösztönzés, az eredmények rendszeres értékelése.

3. Szabadidő eltöltése

- A szabadidő kulturált eltöltési lehetőségének megteremtése.
- A szabadidős programok sokoldalú igényt kielégítő kínálatának megteremtése.
- A tanulói programválasztás szabadságának biztosítása.
- Kedvező tárgyi feltételek hozzáférhetőségének biztosítása.

4. Személyiség formálás és a közösségi szocializáció fejlesztése

- A demokratikus, humanista, nemzeti és európai nevelési elvek alkalmazása.

- Intellektuális igényesség, kulturált stílus a pedagógiai munkában.
- Az alapvető erkölcsi normák betartása, példamutatás.
- Az egyéni és életkori sajátosságok figyelembevétele.
- A nemzeti és etnikai kisebbségi azonosságtudat tiszteletben tartása, fejlesztése.
- A tanulói öntevékenységre, önszerveződő képességre való építés.

A kollégium küldetése:

hogyan az elfogadott alapelvekkel harmonizálva megvalósítsa kitűzött céljainkat:

- Tanulóinknak folyamatos szociális ellátást és védelmet nyújtson.
- Teljes körben biztosítsa szocializációjukat és személyiségük fejlesztésének teret engedjen.
- Az életkori alapfeladatuknak tekintett tanulmányi tevékenységet tudás- és kultúráközvetítéssel elősegítse.
- Hatékonyan működtesse felzárkóztató- és tehetséggondozó programjait.
- Pályaorientációs munkája segítse a diákok további életükről hozott választási döntését.
- Érték és normarendszere feleljen meg a kor követelményeinek, szolgáljon a teljes emberi élet alapjául.

2. Célkitűzéseink

A Bolyai János Kollégiumban folytatott nevelési tevékenység célja, hogy bentlakásos - jellegéből adódó eszközeivel és módszereivel segítse tanulói szocializációját, kiegyensúlyozott és egészséges fejlődését, tanulmányi tevékenységét. Felkészítse őket a sikeres életpályára, hozzájáruljon személyiségük fejlesztéséhez és kibontakozásához.

A fentiek elősegítése érdekében az alábbi fő célokat tűztük ki:

1. A kollégium és az iskolák együttműködésének elmélyítése, a nevelő- ismeretátadó munka erősítése. Kiemelten kezelve a nevelés, a felzárkóztatás és a tehetséggondozás területét.
2. Tanulásmódszertan továbbfejlesztése, a tanulási kompetenciák megalapozása, fejlesztése, a tanulás hatékonyabbá tétele.
3. A tanulók munkájának következetes és folyamatos értékelése.
4. Az intézmény korszerű taneszközeinek beépítése a kollégium ismeretnyújtó munkájába. Nevelői továbbképzések az új taneszközök használatáról.
5. A tanulók hatékony személyiségfejlesztése, a beilleszkedési és magatartási nehézségek csökkentése.
6. Az egészséges és kulturált környezettudatos életmódra nevelés.
7. A kollégium közösségi értékrendjének és normarendszerének fejlesztése. A tanulók önismeretének és korszerű világgépének kialakítása.
8. Az informatika, számítástechnika beépítése a kollégium tanulmányi rendszerébe.
9. A kollégiumi számítógépes hálózat hatékony működtetése, az internet használata.

IV. Fejlesztési terv

A Bolyai János Kollégium fejlesztési tervét a nevelési tevékenységünk céljaihoz kapcsolódva dolgoztuk ki, és az alábbi feladatok végrehajtását tervezzük:

1. A nevelő-ismeretátadó munka feladatai

1.1. *A tanulási és gondolkodási kultúra fejlesztése*

A kollégiumban lehetőséget adunk, hogy diákjaink megismerjék és elsajátítsák az életkoruknak és fejlődésüknek megfelelő tanulási módszereket. Ez vezet az eredményes és hatékony ismeretszerzéshez, a megismerési és gondolkodási képességek fejlesztéséhez.

Legfontosabb a tanulási motívumok - az érdeklődés, a megismerés és a felfedezés vágyának - fejlesztése. El kell érni, hogy az ismeretek elsajátítása ne csak kötelességként, hanem igényként is megfogalmazódjon tanulóinkban, ezáltal életprogramjuk részévé váljon a tanulás.

Támogatjuk a hatékony, önálló tanulás, matematikai- és digitális kompetencia fejlesztését.

1.2. *Felzárkóztatás, a tehetségek kiválasztása és gondozása, a pályaorientáció segítése*

Feltárjuk, és bővítjük az olyan szervezeti és módszerbeli megoldásokat, amelyek segítségével a tanulóink közötti magukkal hozott műveltségi, felkészültségi, nevelési különbözőségeket pozitív irányba csökkenteni tudjuk. Támogatjuk a tanulásban elmaradt diákokat.

A kollégium pedagógiai felépítése segíti a tehetséges tanulók kiválasztódását, képességeik továbbfejlesztését, tudásuk bővítését. Az érintett iskolákkal együttműködve támogatjuk a szakmák, hivatások megismerését, segítse a pálya-választást és az arra való felkészülést.

Támogatjuk az anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikáció, az esztétikai-művészeti tudatosság, kifejezőkészség, hatékony, önálló tanulás és a digitális kompetencia fejlesztését.

1.3. *Kulturált életmódra nevelés, szuverén világnépek kialakulásának segítése*

Kollégiumunk, mint adott közösségi tevékenység helyszíne, a nevelési folyamat során kiemelten foglalkozik:

Az egyetemes emberi civilizációval, annak eredményeivel. Felkelti az érdeklődést a kultúra, a tudomány, a művészetek, az emberiség globális problémái iránt. Segíti a világban való tájékozottság, a személyes és szociális azonosságtudat fejlődését.

Kiteljesíti a nemzet, a nemzeti és etnikai kisebbségek értékeinek tiszteletét, a történelmi hagyományok és vallási sajátosságok elfogadását.

Változatos kulturális tevékenységgel segíti a magyar és az egyetemes kultúra megismerését, elsajátítását.

A nevelés elősegíti az európai uniós polgár identitás kialakulását, a megnövekedett lehetőségek ismeretét, a kapcsolatépítést.

Támogatjuk az esztétikai-művészeti tudatosság, kifejezőkészség, szociális és állampolgári kompetencia, idegen nyelvi kommunikáció és digitális kompetencia fejlesztését.

1.4. Az egészséges életmód és környezettudatos magatartás kialakításának segítése

Tanulóink testi és mentális képességeinek folyamatos megőrzéséhez és fejlesztéséhez megfelelő kollégiumi életritmus kialakítása szükséges.

Diákjaink számára az egészséges és kulturált étkezést, az öltözködést, tisztálkodást, testápolást, a rendszeretett belső igényükké kell fejleszteni, és ki kell alakítani az ahhoz kapcsolódó szokásrendszert.

A diákok a kollégiumban olyan ismereteket és gyakorlati képességeket sajátítanak el, és szokásokat tanulnak meg, amelyek segítik őket testi és lelki egészségük megőrzésében. Teljes életmódunkat átfonja az egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzése.

Hagyományainknak megfelelően a kollégium egy otthonos, kulturált esztétikus környezetként működik, ahol diákjaink jól érzik magukat. A kollégiumi közeg fejleszti ízlésüket és igényességüket. Kulturális és sportéletével hozzájárul a tanulók egészséges életviteléhez, a helyes életmódminta kiválasztásához.

Kollégiumunk tagjai érzékenyek környezetük állapota iránt. Életvitelükbe beépül a környezet-kímélés, mind egyéni, mind közösségi szinten.

Támogatjuk a természettudományos kompetencia, a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését.

1.5. Társadalmi, gazdálkodási jártasságok fejlesztése

A kollégium nevelési tevékenysége során segíti az önálló tanulói életvitel kialakítását, a felnőtt lételre való felkészülést, a jövőbeni családi háztartás és gazdálkodás tervezését, megismerését, eligazodást a mindennapi életben.

Kollégiumunk közösségi feladata a családi életre, ezen belül a különböző családtagi szerepekre, a párkapcsolat kulturált kialakítására nevelés.

A diák-önkormányzati tevékenység is segíti az önálló, felelős, mások érdekeit is figyelembe vevő tanulói magatartást és megalapozott döntéshozás képességének kialakulását.

Támogatjuk a szociális és állampolgári kompetencia, kezdeményezőképeség, vállalkozói kompetencia és természettudományos kompetencia fejlesztését.

2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

2.1. Énkép, önismeret, szociális képességek fejlesztése

A személyiség, a tanulókra jellemző egyedi viselkedésminta, amely részben tudatosan, részben tudattalanul határozza meg napi élettevékenységet. A belső motiváció, a lelkiismeret és a külső tényezők közötti egyensúlyként értelmezzük.

A kollégium tevékenységkínálatával, nevelőtanári módszereivel, személyiségfejlesztő neveléssel tanulóink élményszerző örömét kívánja megvalósítani.

Tanulóink személyiségének fejlesztését és kibontakoztatását egyik legfontosabb nevelés célunkként határozzuk meg. Kiemelten kezeljük az énkép és önismeret fejlesztését, a korszerű világkép kialakulásának segítését.

Nevelőtanáraink felelőssége a kollégiumunkban élő tanulók személyiségfejlesztési rendszerének egyéni kimunkálása. Ezt segíti a nevelőtanárok modellközvetítő szerepe, amely a tanulók személyiségformálásának egyik leghatékonyabb eszköze.

A kollégiumi nevelés kialakítja a tanulói szokások (önkiszolgálás, tanulás, szabadidős tevékenység stb.) olyan rendszerét, amelyben egyik legfontosabb ifjúkori érték a konstruktív életvezetés.

A kollégiumi pedagógia fejleszti a diákok motivációs bázisát, megszeretteti a gyakorlati és szellemi tevékenységet, kialakítja az életet végig kísérő önképzés szükségletét.

A kollégium, mint a család kiegészítője szocializációs szerepet is betölt. Közreműködik a morális magatartás, a társas viselkedési normák elsajátításában, az egymást segítő, tisztelő, karitatív, empátiás magatartás kiépítésében, az illemszabályok betartásának létrejöttében.

A kollégium lehetőséget teremt a kreatív kezdeményezéseknek, felkészíti diákjait a teljesítménykövetelményhez való alkalmazkodásra (szabadidős foglalkozások, szakkörök, tanulmányi-, sport-, és kulturális versenyek, pályázatok).

Nevelő tevékenységünkben kiemelt szerepe van a személyiségfejlesztést meghatározó önismeretnek és folyamatos kiteljesedésének.

A kollégium alkalmazottaira és diákjaira jellemző a hatékony kommunikáció, a véleményalkotás szabadsága, a döntéshozatal és problémamegoldás mindennapi gyakorlata. A tanulói magabiztosság képességét megalapozzák a beszélgetések, a vitakörök, a diák önkormányzati feladatok.

Kollégiumi tevékenységünk a hazaszeretetre, magyarságunk és európaiságunk tiszteletére, az emberi kultúra értékeinek megbecsülésére, értékóvó magatartásra, a természeti környezet megóvására nevel. Hatékonyan fejleszti a diák önkormányzati, a csoport-, és szobaközösségi érzést, a versenyszellemet.

Nevelési rendszerünk - a középiskolák ifjúságvédelmi felelőseivel együttműködve- pedagógiai módszereivel támogatja a személyiség-fejlődésben hiányosságot mutató diákjainkat.

A fentiek teljesülése érdekében nevelési-ismeretátadási tevékenységünknek arra kell irányulnia, hogy:

- Széles teret adjon a színes, sokoldalú kollégiumi életnek, a tanulásnak, a szabadidős tevékenységnek, az önkiszolgáló munkának,
- Fejlessze diákjaink énképét, önismeretét, együttműködési készségét,
- Segítse őket életmódjuk, szokásaik, az értékekkel történő azonosulásuk fokozatos kialakításában, saját jövőképük megfogalmazásában, tehetségük kibontakozásában.
- Nevelje őket hazaszeretetre, az egyetemes emberi jogok tiszteletben tartására, a hazai és egyetemes emberi kultúra kincseinek értékelésére.

2.2. A tanulói személyiségfejlesztés területei

A személyiség fejlődését célzó tevékenységben a fő figyelem a pszichikus jelenségek felismerésére, tudatosítására irányul. A személyiségfejlesztés legjellemzőbb területei az alábbiak:

Énkép és önismeret: a személyiségben rejlő lehetőségek és gátak fel-tárása, a személyiség stabilizálása, az önálló döntéshez szükséges képességek kialakítása.

A tanulás tanulása: a személyiségjegyekkel összehangolt egyéni tanulási módszerek, eljárások kialakítása.

Társas kapcsolatok: készség, képesség és igény a tartalmas, harmonikus emberi kapcsolatok kialakítására és ápolására.

Konfliktuskezelés: képesség és igény a konfliktusok konstruktív módon történő kezelésére, a megélt konfliktusok hasznosítására az önismeret fejlesztésében, társas kapcsolatok minőségének javításában.

Lelki egészség: a lelki egészség (mentálhigiéné) iránti igény felkeltése, ennek kialakításához és megőrzéséhez szükséges készségek és képességek kialakulása.

Testi egészség: az egészségnek, mint alapértéknek az elfogadása, az egészségmegőrzés igényének felkeltése, az egészségkárosító szokások, szenvedélyek kialakulásának megelőzése, készség és képesség ezek leküzdésére.

Viselkedéskultúra: a mindennapi együttéléshez szükséges civilizációs szokások kialakulása és megszilárdulása.

Pályaorientáció: képesség a munkaerőpiacon történő eligazodásra, az egyéni vágyaknak, törekvéseknek a lehetőségekkel történő összehangolása. Felkészülés az életre szóló tanulásra.

Jelenismeret: eligazodás a jelen társadalmi változásaiban, ellentmondásaiban, saját álláspont kialakítása a történésekkel kapcsolatban.

Felelős állam- és európai polgár nevelése: a jogok és kötelességek ismerete a kollégiumban és a társadalomban, a demokráciának, mint értéknek az elfogadása, közös szabályok, normák alkotásához és működtetéséhez szükséges szemlélet kialakulása, az általánosan érvényes normákhoz, a kodifikált törvényekhez való konstruktív viszonyulás, igény és szándék a saját előítéletekkel való szembe-sülésre, ezek leküzdésére, illetve a másság elfogadására.

Globális problémák: Európa és a világ problémái iránti egyéni felelősség belátása, a kapcsolódó egyéni aktivitás terének megtalálása, a világ dolgai iránti érdeklődés, a folyamatos tájékozódás iránti igény felkeltése.

A diákok személyiségének fejlesztése elsősorban a kollégiumi nevelőtestület feladata, de csak a kollégium összes alkalmazottjának közreműködésével valósulhat meg. Ebben a folyamatban a legfontosabb láncszem a tanuló csoportnevelője. Az ő pedagógiai hivatása, hogy figyelje, kövesse és a lehetőségeinek kihasználásával, irányítsa diákjai személyiségének fejlődését.

3. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A kollégiumban élő tanulók nevelésének eredményessége szempontjából kulcskérdés, hogy milyen mértékben tudjuk felhasználni a bentlakásos formából adódó lehetőségeinket. Tanulóink legfontosabb közössége családjuk, amely meghatározza és formálja fejlődését, a környezetéhez való viszonyát. Ezt a szerepet egészíti ki és veszi át részben a kollégium. Figyelembe kell vennünk, hogy diákjaink tanulmányaikkal erősen kötődnek egy másik közösséghez, az iskolaihoz is. További szerepe van életükben több szabadidős közösségnek is.

3.1. A csoport- és szobaközösség szerepe

A kollégiumban tanulóink csoportokba vannak beosztva, de elsődleges a lakó-szobai diáktársak közössége. A közösségfejlesztés fontos nevelési színtere a csoporttevékenység. Mivel a tanuló hétköznapjainak jelentős részét tölti ebben a közösségben, nagyon meghatározó számára annak légköre, szellemisége, hatása, a diáktársak egymás között kialakuló kapcsolatrendszere. A kollégiumi csoportközösség az ekkorra már elég jól kialakuló eltérő szokásokkal, szerteágazó alapismeretekkel, különböző szemléletmóddal rendelkező tanulók közössége. A csoport közösségi munkájának szervezésében, irányításában kulcsszerep jut a nevelőtanáruknak. A csoportnevelő tevékenységét a választott diák tisztségviselők segítik.

Fontos a csoport közös céljainak és szilárd közös értékrendjének meghatározása és elfogadtatása. A közös cselekvés színterei a közös célokból és feladatokból részben következnek, részben pedig a csoportok maguk határozzák meg.

A csoport- és szobaközösség az alábbi feladatokban játszhat meghatározó szerepet:

- minden egyes tanuló pozitív irányú befolyásolása,
- az egyéni értékek felismerése,
- egymás tiszteletben tartása,
- egymás kölcsönös segítése a tanulásban, az egyéni beilleszkedési problémákban,
- a másik gondjainak felismerése, problémáik megoldásában történő segítése,
- a másság elfogadása, tolerancia.

3.2. A kollégiumi hagyományok jelentősége a közösségfejlesztésben

A kollégiumi csoportbeosztástól függetlenül számos közösség alakul ki és működik tanulóink érdeklődési köre szerint, ismeretszerzésre, illetve a szabadidő hasznos eltöltésére, önszerveződés alapján.

Diákhagyományaink őrzése, folyamatos ápolása és fejlesztése nevelési tevékenységünk szerves része. A kollégiumi hagyományok erősítésének célja, hogy itt élő tanulóink érzelmileg kötődjenek közösségükhöz. Minden egyes tanuló tevékenysége összességében egy sajátos arculatot kölcsönöz a kollégiumnak, amely hasonlóvá teszi, de meg is különbözteti a főváros, és tapasztalatunk szerint az ország többi kollégiumától.

A hagyományápolás színesíti a mindennapi életet, bővíti a kollégiumi foglalkozások körét, a szabadidő egészséges és kulturált eltöltését. Fejleszti a kollégisták együttműködési készségét és segíti a harmonikus emberi kapcsolatok létrejöttét.

3.2.1. Kulturális és sport hagyományaink

Kollégiumunk mindennapi életét át szövi a kulturális és sportolási lehetőségek kihasználása. Intézményi támogatásból, pályázatokból minden évben igyekeztünk megteremteni a színházlátogatások támogatását.

A kollégium rendelkezik az intézmény keretében számos létesítménnyel, sport-eszközzel, így minden lehetősége megvan, hogy fiútanulóink naponta a nekik megfelelő testedzési és versenyzési lehetőséggel éljenek.

Sporthagyományaink közé tartozik, a kollégiumok budapesti sportbajnokságain való aktív részvétel és versenyek rendezése. Ezeket sportáganként felvállalva különböző kollégiumok szervezik őszi-tavaszi fordulóiban.

3.2.2. A közösségfejlesztés egyéb színterei, rendezvényei

A kollégiumban évente legalább egy alkalommal diákközgyűlést szervezünk a diákönkormányzat működésének és a tanulói jogok érvényesülésének áttekintése céljából.

Az intézmény összevonása óta a kollégium Bolyai János nevét viseli. Törekszünk életének és munkásságának megismertetésére, emlékének beépülésére diákhagyományaink közé. Részt vesszünk a Kárpát-medencei Bolyai nevet viselő közoktatási intézmények rendezvényeinek lebonyolításában.

Hagyomány a 9. évfolyam tanulóinak fogadása, gólyabál szeptemberben és a végzősök búcsúztatása májusban.

4. A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő nevelési tevékenység

A bekerülés után megismerjük tanulóink képességeit, és segítjük kibontakozását. Fokozott támogatásban részesítjük a tanulásban elmaradtakat,

hogy növelni tudják a választott szakközépiskola eredményes elvégzésének esélyét.

4.1. A beilleszkedési nehézségek feltárása

A beilleszkedési, magatartási zavarok egy részénél nincs jól körülhatárolható neurotikus tünet. A diákoknál problémák merülhetnek fel, mert nem tudnak barátot szerezni, nem találják helyüket az iskolában, túl érzékenyen, esetleg indulatkítőréssel reagálnak az eseményekre. A tünetek igen különböző mértékben és formában jelentkezhetnek. Ebben az életkorban (14-20 év) gyakran csak átmeneti jelenségről, egy átlagosnál érzékenyebb személyiség serdülőkori nehézségeiről van szó. Ezek a diákok a közösség peremére szorulhatnak, vagy szerepjátásra kényszerülhetnek. A problematikus helyzet kialakulása általában nem egy okra, hanem okok láncolatára vezethető vissza.

Napjainkban a tanulmányi követelményrendszer és a társadalmi normáktól eltérően szocializálódott gyermekek összetalálkozása igen sok tipikus nehézséget hoz felszínre, amelyek magatartászavarként is megjelennek, messzire ható következményekkel a tanuló beilleszkedésére és lélektani fejlődésére.

A kritikus életkori szakaszok egyike a 14-20. életév, a középiskolába lépés időpontja, illetve a középiskolás évek. A serdülőkor sokféle lelki zűrzavart gyakran kísérik hangulatingadozások, „világfájdalmas”, depresszív epizódok, dühkitörések, az önértékelés, az identitás zavarai.

Értékrendünknek megfelelően kezeljük a szociokulturális különbségek kezelését, melyet nem lehet elválasztani a másság iránti tolerancia elfogadtatásával.

Elmaradása esetén zavar keletkezhet az interperszonális kapcsolatokban, a tanulási teljesítményben és destruktív magatartásformák, deviáns folyamatok alakulhatnak ki. E nehézségek peremhelyzetet, szociális visszavonultságot, vagy túlzott izgatottságot, agresszivitást, beilleszkedési zavart válthatnak ki. Célunk, hogy ezeket a súlyos deformitásokat a kollégium folyamatában kezelje, s megakadályozza a veszélynek kitett tanulók spontán kirekesztődését vagy negatív hangadását.

Az érintett diákok többnyire a tanulmányi, kulturális, közösségi feladatrendszerrel kapcsolatban nem álló, megbízással nem rendelkező peremhelyzetű tanulók. Interperszonális kapcsolataik szerint gyakran kedvezőtlen szociometriai státuszú tanulók. Egy részük a család értékközvetítő sajátosságai szerint problémás fiatal, más csoportjuk a tanulmányi teljesítőképesség szerint egyetlen területen sem kimagasló diák.

A devianciára hajló „mátság” kezelése, a gyermekek „furcsa” viselkedése, az okok felismerése nehéz feladat elé állít minden pedagógust.

4.2. Kollégiumi nevelési eszközök, módszerek, tevékenységek, a beilleszkedés segítésére

A kollégiumi nevelőtestület törekszik arra, hogy a problémás tanulók konstruktív tevékenységek, véleménycserék, beszélgetések formájában vegyenek részt a kortárs interakciós folyamatokban:

- Nélkülözhetetlen a tanulók pszichoszociális és biológiai környezetének pontos ismerete.
- Fontos feladat az érzelmi egyensúly helyreállítása a diák és környezete között.
Pozitív érzelmi kapcsolatot teremtünk. A szociális sikerek mellett biztosítani kell a teljesítménybeli sikereket is.
- Nélkülözhetetlen az egyéni bánásmód. Jól felhasználhatók a drámapedagógia eszközei, a szerepjátékok és az élménybeszámolók.
- Igyekszünk a kollégiumban olyan pedagógiai légkört kialakítani, amely biztosítja a diákok személyiségének egészséges fejlődését, s eleve megelőzi a magatartási rendellenességek kialakulását.
- Egyéni motivációs bázisuk megismerésére építve igyekszünk siker-élményhez juttatni tanulóinkat.
- Felzárkóztató foglalkoztatások szervezésével tanulás módszertani, tanulás technikai segítség nyújtásával biztosítjuk az előrehaladásban elmaradt tanulók felzárkózását.
- Kiscsoportos foglalkozásokon személyiségfejlesztő tréningekkel fejlesztjük diákjaink önértékelési, önismereti képességeiket. Igénybe vesszük az iskola szakembereit (fejlesztőpedagógus, pszichológus)
- Szeptemberben a beköltözéskor szülői tájékoztatást tartunk a nevelési problémákról, a devianciák veszélyeiről.
- Az év elején az újonnan bekerült tanulóknál felmérésekkel megvizsgáljuk az alapismereti felkészültségét, hogy milyen szintű felzárkóztató foglalkozásokkal tudjuk segíteni őket.
- A bukásra álló tanulók számára korrepetálásokat tartunk.

- A tanulási, beilleszkedési, és magatartási zavarokkal küzdő tanulók számára az iskola fejlesztő pedagógusának valamint az iskola pszichológusának a segítségét kérjük.
- Segítünk tanulóinknak megtalálni azokat a szakértő szervezeteket (alapítványokat), amelyek segítséget tudnak nyújtani a beilleszkedésben.

5. A tehetség, képesség kibontakozását segítő tevékenységek

5.1. Képességfejlesztés, tehetséggondozás, felzárkóztatás, értékközvetítés

A nevelőtestület által felvállalt célok egyik meghatározó eleme a kollégisták képességfejlesztése. A tanulóink életét meghatározza, hogy milyen szakközépiskolába került, melyik osztályba vették fel, s kik lettek az iskolai szaktanárai. A belépés szociális feltételét, a képességek és ismeretek meghatározott szintjét magával hozta a családból és eddigi iskolából, de ezek tudatosabb kiaknázása már a jelenlegi szakközépiskolájában és kollégiumunkban történik.

A kollégiumi képességfejlesztés elválaszthatatlan a tehetséggondozástól. Gyakorlati tapasztalat, hogy a tanulás megtanítása a 9-10. évfolyamon újra esedékes. A tanulási technikák elsajátíttatása a legjobb képességű diákoknál is elengedhetetlen, erre minden nevelőtanárnak törekednie kell.

A képességfejlesztést segítik elő az alapismereti, matematikai és fizikai ismeretek kollégiumi konzultációkon történő bővítése. A tanulók beosztását a nevelő-tanárok véleményének meghallgatásával a kollégiumvezető készíti el.

A képességfejlesztés hagyományosnak nevezhető terepe a kollégiumok közötti versenyek, szakkörök, a diákkörök megszervezése, s a különböző pályázatok kiírása.

Az ismeretek és értékek közvetítése a képességek kibontakozásával párhuzamosan történhet. A kollégium tanulói elméleti, informatikai, könyvtári foglalkozásokon sajátíthatják el az ismeretanyagot.

5.2. Szabadidős tevékenység szerepe a képességfejlesztésben

A kollégium a kötelező és kötelezően választható foglalkozásokon kívül számtalan szabadidős tevékenységre ösztönzi tanulóit. Lehetővé teszi a tehetség, a képesség kibontakozását, a szociális hátrányok, a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségek enyhítését szolgáló programok beindítását. Nem titkolt cél az ismeretátadás és a tanulás megtanítása mellett a kollégiumi élet színesítése, a szabadidő értékes és érdekes kitöltése.

5.3. Pályázati és alapítványi lehetőségek felhasználása

A tehetség és a képesség kibontakozását segítő lehetőségek között a pályázatok készítése kiemelkedő fontosságú. A sikeres pályázati források felhasználhatók többek között a tanulás ösztönzésére, diákjaink kiemelkedő kollégiumi és közösségi munkájának elismerésére.

6. Az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

A Bolyai János kollégium diákjainak többsége - az év eleji felmérések szerint - nem a hátrányos helyzetű, vagy a veszélyeztetett gyermekek köréből kerül ki. Túlnyomó többségük rendezett családi háttérrel rendelkezik és jó a középiskolájuk, a kollégium és a szülői ház együttműködése, kapcsolattartása.

A gazdasági és társadalmi változások következtében jelentkező és a családok életében felhalmozódó problémák hatnak azonban a fiatalok nevelésére és gondozására is. Sok és egyre több a veszélyeztető tényező: az urbanizációtól a családok széthullásán át az egyes rétegek jólététől, túlzott anyagi szemléletétől más rétegek alacsony ellátottságáig, a munkanélküliségig.

A gyermek egészséges fejlődését biológiai-, fiziológiai-, szociális- és pszichés sérülések fenyegethetik, amelyek gyakran összefüggenek egymással.

6.1. A hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség

Hátrányos helyzetűek

Ebbe a csoportba azok a tanulók tartoznak, akiknek alapvető szükséglet-kielégítési lehetőségei korlátozottak. Családjuk, szűkebb társadalmi környezetük elsősorban szociális, kulturális téren az átlaghoz képest negatív eltérést mutat. A hátrányos helyzet kialakulásához vezető tényezők:

alacsony jövedelem, fogyasztási szint, rossz lakáskörülmények, a szülők alacsony iskolázottsági, műveltségi szintje. Ezen tényezők közül egyre több alacsony jövedelemmel rendelkező családdal találkozunk. Ezek a hátrányok esélyegyenlőtlenséghez vezetnek. A csonka családban nevelődő tanulóknál a hátrányok halmozottan jelentkezhetnek. Segítségét jelenthetnek a hosszabb-rövidebb ideig tartó támogatások, az anyagi segélyezés, az ingyenes étkezés biztosítása, a tankönyvtámogatás stb.melynek érdekében a kollégium mindenkor él javaslattevő jogkörével. A közbelépés halogatása esetén a hátrányos helyzetből kialakulhat a veszélyeztetettség.

Veszélyeztetettség

A törvény szerint a veszélyeztetettség olyan magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza. Az ilyen családban gyakori a devianciák halmozott előfordulása (alkohol, drog, brutalitás, bűncselekmény). Következésképpen lehet a gyermekeknél is megjelenő deviáns magatartási formák kialakulása, a negatív társadalmi csoportokhoz való csatlakozás, az alkoholizálás, a kábítószer-élvezet. Ilyen esetben segíteni csak tartós, szakember által nyújtott támogatással lehet.

6.2. A kollégium ifjúságvédelmi munkájának céljai

- Előzze meg, hárítsa el vagy enyhítse az ifjúra ható károsodásokat, amelyek személyiségfejlődését megzavarják vagy gátolják.
- Segítse azoknak a pozitív hatásoknak az érvényesülését, amelyek hozzájárulnak az ifjú egyénileg és társadalmilag is értékes képességeinek kibontakoztatásához és fejlesztéséhez.

6.3. Az ifjúságvédelmi tevékenység feladatai

6.3.1. Általános ifjúságvédelmi feladatok

Az ifjúságvédelem alapvető feladata a családi nevelésből, a környezetből fakadó intenzív ártalmak, zavarok kiküszöbölése, enyhítése. Ennek megvalósítása érdekében az ifjúságvédelem különböző tudományokat (pedagógia, pszichológia, jog, szociálpolitika stb.) tevékenységeket, intézménytípusokat használ fel.

A gyermekek személyiségfejlődésében jelentkező károsodások az énefejlődésben, az erkölcsi magatartásban, az értékorientációkban és az igényszintben, esetleg az aktivitás vonatkozásában jelentkeznek, mint viselkedési és kedélyéleti zavarok. Ilyen lehet például a csökkent teljesítőképesség, a kriminális vagy neurotikus irányú fejlődésre való hajlam, és az egyén személyiségét negatívan befolyásoló, gyakran a környezetét is bántó jelenség.

Mivel a gyermekvédelem és a pedagógia elválaszthatatlan egységet alkot, a kollégium alapvető célja, hogy pedagógiai munkájának minden területén a prevenció gyakorlata érvényesüljön, s vallja, hogy a megelőzés szempontjából fontos az olyan pszichés körülmények biztosítása, amelyekben a tanulók jól érzik magukat.

A prevenció munkája eredménye, ha a tanuló képessé válik a társadalmilag el nem fogadott jelenségekkel szembeni önvédelemre, s a destruktivitás helyett az önfejlesztő, építő magatartásformát választja. A kollégiumi pedagógiai program nemcsak a megelőzést célzó, a gyermekvédelmi feladatokat összesítő jelen fejezete tartalmaz prevenció elemeket, hanem az a program egészét áthatja.

A társadalomban végbemenő folyamatoktól elválaszthatatlanul kollégiumunkban is nő a szociális, a családi, az egészségügyi okokból fakadó hátrányos tanulók létszáma. Folyamatos feladat a hátrányokból fakadó veszélyeztetettség megelőzése. Ha a veszélyeztetettség fennállását nem tudjuk pedagógiai módszerekkel megoldani, akkor jelezni kell azt az illetékes gyermekjóléti szolgálatnál.

A kollégium ifjúságvédelmi munkájának egyik legjellemzőbb feladata: az egyéni problémáját nehezen kezelő, érzékeny, elsősorban lelki gondokkal küzdő diákok segítése. A leggyakrabban előforduló pszichés problémák a következők:

- szorongások, féltelmek,
- családi problémák, lelki traumák
- kortárs kapcsolati konfliktusok,
- a serdülőkorral járó mentális gondok.

6.3.2. Nevelőtanári tevékenységek

- *Információk nyújtása:* a kollégium ifjúságvédelmi tevékenységéről, a lehetőségekről, a kollégiumon kívüli segítő szervezetekről, az ifjúságvédelmi szakellátó intézményekről a gyermekeknek, a szülőknek.
- *Folyamatos kapcsolattartás:* a csoport tanulóinak osztályfőnökeivel, a szaktanárokkal, a könyvtárossal, a szabadidő szervezővel, a diákönkormányzattal, külső szervezetekkel (nevelési tanácsadók, önkormányzatok, kollégiumok, állami gondoskodást végző otthonok, gyermekvédelmi szakellátó intézmények).
- *Kapcsolattartás a családdal:* személyes beszélgetések, a szülői támogatás megnyerése, fogadóórák, szülőknek szóló tanácsadások, programok szervezése.
- *Feltárás, megszüntetés:* a hátrányos és veszélyeztetett helyzetű tanuló problémáinak felismerése, feltárása, a problémák okainak megkeresése. Segítségnyújtás (egyéni beszélgetések, családgondozás, tanórán kívüli foglalkozások, külső segítők bevonása), krízishelyzetek kezelése (mentálhigiénés tanácsadás, iskolaorvos, szakellátó intézmények, gyermekjóléti szolgálatok).

- *Prevenció:* személyiségfejlesztés, érték közvetítés, közösség fejlesztés, beilleszkedéssel, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók segítése, a szociális hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységek.
- *Pedagógiai eljárások:* folyamatos mentálhigiénés tanácsadások, egyéni, segítő beszélgetések, megfelelő szakemberek bevonása, szükség esetén családlátogatás, a család bevonása a probléma megoldásába, a veszélyeztetett és a hátrányos helyzetű gyermekek tanulási előmenetelének figyelemmel kísérése, tanulás módszertani ismeretek nyújtása, speciális csoport és szobaközösségi foglalkozások (önismereti-, konfliktuskezelési-, szabadidős foglalkozások).
- *Egészségnevelő tevékenységek:* felvilágosító, megelőző munka: a családi életre nevelés, egészségvédő programok, szűrővizsgálatok; kiemelten kezelt témák: a szenvedélybetegségek megelőzése (dohányzás, alkohol, drog), fontos feladat a kollégiumi drogstratégia gyakorlati alkalmazása.

6.3.3. Kapcsolattartás, kapcsolatok kiépítése

A veszélyeztetett gyermekek felderítése a gyermek – és ifjúságvédelmi felelős koordinálásával kiemelten a csoportnevelők feladata, melyet a kollégium valamennyi dolgozójának kötelessége támogatni. Az érintett nevelő kapcsolatot tart a szülőkkel személyesen és telefonon.

Meghatározó szerepe van a fogadó óráknak és a szülői értekezleteknek. Fontos a csoportnevelők, nevelőtestület kölcsönös, folyamatos együttműködése is.

Az ifjúságvédelmi megbízott a kollégiumon belül folyamatos kapcsolatot tart a csoportnevelőkkel, a középiskolák ifjúságvédelmi felelőseivel, az iskolai drogkoordinátorral, a könyvtárossal (szakirodalom folyamatos bővítése), a diákönkormányzatot vezető tanárral.

Szükség esetén a kollégium felveszi és tartja a kapcsolatot a lakóhelyileg illetékes önkormányzatokkal, a gyámügyi hatósággal, az állami gondozást végző otthonokkal, a gyermekvédelmi szakellátó intézményekkel, a rendőrséggel és a nevelési tanácsadóval.

A kollégiumban iskolaorvos nem rendel, de a tanulóink középiskoláikban évenként egészségügyi szűrésen vesznek részt. Orvosi ellátásukat pedig a XIII. kerületi EÜ Szolgálat Házi orvosa látja el.

6.4. Az intézmény ifjúságvédelmi felelős tájékoztatási kötelességei

Az intézmény ifjúságvédelmi felelőse tájékoztatja a tanulókat:

- az ifjúságvédelmi felelőst segítő nevelőtanárról,

- az ifjúságvédelmi tevékenységről, s annak lehetőségeiről,
- az ifjúságvédelmi segítő szervezetekről (faliújság),
- az igénybe vehető ifjúságvédelmi szakellátó intézményekről (Gyermekjóléti Szolgálat, segélytelefon).

Tájékoztatja a szülőket:

- az ifjúságvédelmi felelős személyéről (mikor, hol érhető el),
- a kollégiumon kívüli segítő, szakellátó szervezetekről.

Tájékoztatja a csoportnevelőket:

- a szakirodalomról,
- a pályázati lehetőségekről,
- a továbbképzési lehetőségekről.
- az ifjúságvédelmi segítő és szakellátó intézményekről.

7. A tanulási kudarcot megelőző és felzárkóztatást segítő program

A pedagógiai gyakorlat szerint a tanulási nehézségekkel küzdő tanulóink esetében a nevelési tanácsadó megkeresésére a szakértő és a rehabilitációs bizottság dönt. A kollégium segíti a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatásával kapcsolatos szakközépiskolai tevékenységeket.

Felzárkóztatást szervezünk a kötelezően választható kollégiumi foglalkozások keretében a tanuló érdeklődése, igénye szerint, illetve egyéni, egy - három tanuló részére szervezett - foglalkozás keretében.

Kollégiumunk tanulói összetételében minden évfolyamon található olyan gyerekek, akiknek beilleszkedése felzárkóztatást igényel. A felzárkóztatás megvalósítása diagnosztizálással kezdődik, s a folyamatos megvalósítás után eredményességi értékeléssel zárul.

7.1. Tanulókat megismerő tevékenység

A 9. évfolyamon, és az újonnan bekerült tanulók esetében az év elején, felmérésekkel tanulmányozzuk a tanulók felkészültségét annak érdekében, hogy milyen szintű felzárkóztató foglalkozásokkal tudjuk segíteni az arra rászorulókat.

7.2. Tanulókat segítő tevékenységek

- A tanulási nehézségek enyhítését, a felzárkóztatást a közismereti alap tantárgyakhoz kapcsolódó foglalkozások, a korrepetálások jelentik. A tanévenként meghatározott, szaktanári lehetőségünket figyelembe vevő korrepetálási programok lehetővé teszik a gyengék számára a szakmai lemaradás csökkentését. Az egyes foglalkozások gyakorlásból, a felvetődött kérdések megválaszolásából illetve a tananyag újra magyarázásából állhatnak.
- A tanulási, beilleszkedési, és magatartási zavarokkal küzdő tanulók általunk észlelt problémáit jelezzük az iskolák felé, akik nevelési tanácsadóval együttműködve - szükség esetén - iskola-pszichológus segítségét kérik. Segítünk továbbá tanulóknak megtalálni azokat a szakértő szervezeteket (alapítványokat), amelyek segítséget tudnak nyújtani.

7.3. Felzárkóztató tevékenység értékelése

- A felzárkóztató program eredményességéről a csoportnevelők folyamatos visszajelzéseket szereznek, s közösen döntenek a további intézkedésekről.
- A gyermek- és ifjúságvédelmi megbízott a csoportnevelők és a szülők bevonásával tanulóként értékeli a felzárkóztatást segítő program eredményességét.

8. A szociális hátrányok enyhítését segítő munka

A gazdaság szerkezetváltozásával mind több gyermek kerül nehéz anyagi helyzetbe, mely az egészséges testi-lelki fejlődését és tanulását hátráltathatja. Ezek a tanulók nagy tapintatot igényelnek, hiszen sok esetben szegyeλλik helyzetüket, melybe önhibájukon kívül kerültek. A segítségre szorulókat általában munkanélküliek, alacsony jövedelműek, rokkant nyugdíjasok vagy szociális ellátásban részesülő szülők köréből kerülnek ki.

A szociális hátrányok leggyakoribb megnyilvánulási formái: a szegénység, az egykeresős csonka családok, az ösztönzés hiánya, az életkilátások csökkenése.

A kollégium életében fontos kérdés az esélyek kiegyenlítődése, a hátrányok csökkentése, a társadalmi egyenlőtlenségek hatásainak enyhítése.

8.1. Helyzetfeltárás

A szociális nehézségekkel küzdő vagy ideiglenesen nehéz anyagi helyzetbe került tanulók felderítése alapvetően a csoportnevelők feladata. A bekerülés utáni felmérések, a szülői bejelentések és kérelmek segítenek feltérképezni a szociális segítségre szorulókat

8.2. Hátránykompenzáció

- Felvilágosítás nyújtása a szociális juttatások lehetőségeiről (rendszeres gyermekvédelmi támogatás, rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, gyermektartásdíj megelőlegezése, otthonteremtési támogatás).
- Természetbeni ellátások (kedvezményes étkeztetés, kulturális támogatás odaítélése, utazási térítés kiutalása).
- A szociokulturális hátrányok enyhítése (a szabadidő kulturált eltöltésének biztosítása, tanácsadás, a közösségek életének támogatása, felzárkóztató illetve tehetséggondozó programok szervezése, pályaorientációs tevékenység, felvilágosító és drogmegelőzési programok szervezése).
- Kapcsolatfelvétel a szakszolgálati intézményekkel.
- Drog és bűnmegelőzési programok szervezése.
- Pályázatok figyelése, nyomon követése, részvétel a pályázatokon.
- Ösztönzés a különféle tanulmányi ösztöndíjak elnyerésére.
- A tanulási folyamat tervezésében minden tanuló tényleges részvételének biztosítása (csoport, páros munkaforma).
- Személyes beszélgetésekkel a problémamegoldó képességek fejlődésének elősegítése.

V. A kollégium egészség- és környezeti nevelés programja

1. Egészségnevelési program

A Kollégiumi nevelés országos alapprogramjában lefektetett elveknek és meghatározott foglalkozási számoknak megfelelően programunkban kialakítottuk a kollégiumi egészségnevelés rendszerét, tematikáját, formáit. A kollégiumi egészségnevelés egy tervszerűen kialakított tanulói képességfejlesztés irányába tartható.

Pedagógiai elveink:

- Céltudatos ráhatás nevelőtanárainktól.
- Pozitív példamutatás a felnőtt alkalmazottaktól.
- A napi programunkba, mindennapos testedzés, szabadtéri labdajáték, mozgás beiktatása.
- Az egészséges életmódhoz szükséges létesítményi feltételek és tárgyi felszerelés biztosítása, felügyelet.
- A kollégiumi házirend baleset- és munkavédelmi előírásainak betartatása.
- A szűrővizsgálatok fontosságának elfogadtatása.

A tanulók testi, lelki és szociális fejlődését szolgáló egészségnevelés minden csoportnevelő kiemelt feladata. A tevékenység kollégiumi koordinálásáért, szervezéséért a kollégiumvezető felelős.

Minden tanévben az iskolai munkaterv figyelembevételével elkészítjük az egészségnevelés és drog prevenció éves kollégiumi munkatervét.

A kollégium a fenti elvek szerint végzi komplex egészségnevelési feladatát. Az évfolyamok jellemző szükségletei szerint végez felvilágosító, ösztönző, ellenőrző tevékenységet:

- Kötelező csoportfoglalkozáson /éves munkaterv szerint/,
- Kiscsoportos-, vagy egyéni megbeszéléseken /igény vagy szükségesség szerint/,
- Külső bemutató foglalkozásokon, előadásokon.

Az egészség fogalmát a kollégiumi nevelésünk pozitívan kezeli. Célunk, hogy segítsük tanulóinkat saját egészségük feletti ellenőrzés kialakításában. Az ismeretátadás során olyan információkhoz, ösztönzéshez jussanak, amely képesség teszi őket, hogy többet törődjenek egészségükkel.

A kollégium egészségfejlesztő munkája tartalmazza:

- Az emberi szervezet működését, a betegségek megelőzésével kapcsolatos elvárható szintű ismereteket.
- A napi életvitellel kapcsolatos tudásuk bővítését, az életvezetéssel kapcsolatos kompetenciák fejlesztését.
- A tanulási- és pszichés zavarok felderítését, leküzdésének támogatását.
- Az egészségügyi szolgáltatások igénybevételével összefüggő kompetenciák fejlesztését.

A kollégium lehetőségei:

- Tanulóink egészségének megőrzése, testi-lelki erejük megerősítése,
- Egészségügyi ismereteik bővítése,
- Az egészségvédő lehetőségek, magatartások bemutatása,
- Életviteli eltérések hatásainak bemutatása, példamutatás,

- Véleményformálás, tanácsadás a szabályok betartásához,
- Egészségvédő diák öntevékenység támogatása,
- Segítségnyújtás a döntési alternatívák kidolgozásában,
- Környezete, mint tanulói élettér biztosítsa az egészséges fejlődést.

A kollégiumi egészségnevelés szinterei:

- Kötelező tematikai foglalkozások,
- Csoport megbeszélések,
- Egyéni beszélgetések,
- Egészség napok,
- Bemutatók, kiállítások látogatása,
- Tájékoztató előadások,
- Szabad idős foglalkozások,
- Szülői értekezletek, egyéni információcsere,
- Nevelőtanárok továbbképzése, tapasztalatátadás.

A kollégiumi egészségnevelés módszerei:

- A közvetlen részvételen alapuló ismeretátadási technikák,
- A közösségen belüli hatások, példamutatás,
- Felvilágosítás, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés,
- Magatartás befolyásolási lehetőségek felhasználása.

2. Környezeti nevelési program

A Kollégiumi nevelés országos alapprogramjában lefektetett elveknek és előírt foglalkozási számoknak megfelelően kialakítottuk a kollégium környezeti nevelési rendszerét, tematikáját, formáit.

- Pedagógiai elveink:
- Környezettudatos magatartás,
 - Környezetünkért felelős mindennapi életvitel,
 - A természet világa és az emberi környezet harmóniájára törekvés,
 - Céltudatos ráhatás nevelőtanárainktól,
 - A felnőtt alkalmazottak pozitív példamutatása,

A környezettudatos nevelés minden csoportnevelő feladata, a kollégiumi koordinációért, szervezésért a szabadidőszerző pedagógus felelős.

A kollégium a fenti elvek szerint végzi átfogó környezetnevelési tevékenységét. Tanulóink életkorának, korábbi ismereteiknek megfelelően végzi felvilágosító, ösztönző, motiváló munkáját:

- Kötelező csoportfoglalkozáson /éves munkaterv szerint/,
- Kiscsoportos- vagy egyéni megbeszélésen /igény vagy szükség szerint/,
- Külső bemutató foglalkozásokon, előadásokon.

A kollégium környezeti nevelési feladatai:

- Az ember, mint társadalmi lény és a természet kapcsolatáról ismeretek nyújtása,
- Biológiai környezetünk tudatos megfigyeltetése, a tapasztalatok elemzése. Észlelhető jellemzőinek tudatosítása.
- A kollégium városi és tágabb környezetének tanulmányozása kirándulásokon,
- Be kell mutatni az érintetlen természet és az ember által átalakított természet értékeit és kudarcait,
- Segítsünk kialakítani egy belsőszéges személyes viszonyt növényekkel, állatokkal. Különös figyelmet fordítva a mindennapi környezetükben található élőlényekre.
- A kollégium külső és belső környezetének rendben tartása, ápolása, a tanulók bevonása ezen tevékenységekbe.

A kollégium a környezettudatos nevelés folyamán vállalja:

- Lehetőséget biztosít az internetről történő információszerzésre, és öntevékeny diákkör keretében azok feldolgozására.
- Az intézmény megteremti a feltételeket több a természet életét bemutató könyvek és folyóiratok rendszeres tanulmányozásához.
- A kollégium kapcsolattartásra törekszik a természetismeretét, szeretetét kiemelten kezelő alapítványokkal, egyesületekkel, oktatási intézményekkel.
- A lehetőségek figyelembevételével támogatja a kirándulások, növény- és állatkert, vadas-park, természettudományi múzeumok látogatását.
- Segíti a környezeti pályázatok benyújtását
- Biztosítja a vetélkedőkre és versenyekre való felkészülést, és részvétel személyi támogatását.

A környezettudatos kollégiumi nevelés színterei:

- Csoportfoglalkozások, konzultációk,
- Kirándulások, városnézés, park séták,
- Múzeum és állatkert látogatás,
- Sajtófigyelés, könyvtári anyag olvasása,
- Öntevékeny diákköri vita, előadás, bemutató,
- Épület és szoba környezet rendben tartása,
- A kollégiumi udvar, kert ápolása, rendben tartása,
- Szelektív hulladékgyűjtés alkalmazása,
- A talaj, a víz, a levegő szennyezésének megelőzése,
- Filmklub és televízió természettudományos csatornáinak figyelemmel kísérése,
- Pályázatokon, versenyeken, vetélkedőkön való részvétel,
- Tájékoztató előadások, gyakorlati bemutatók.

VI. Kollégiumi foglalkozások

A Kollégiumi nevelés országos alapprogramjában lefektetett elveknek és meghatározott foglalkozási számoknak megfelelően kialakítottuk a kollégiumi foglalkozások rendszerét, tematikáját, formáit.

1. A kollégiumi tevékenység szerkezete

A kollégium – igazodva az Nkt. 28. §-ának rendelkezéseire – a nevelési folyamat során a tanulói tevékenységeket – annak céljától, jellegétől függően – kollégiumi

programok, csoportos és egyéni foglalkozások keretében szervezi, az intézményi szervezet működéséhez pedagógiai irányítást, illetve támogatást biztosít.

A kollégium által kötelezően biztosítandó foglalkozások

A kollégium a foglalkozások tervezése, szervezése során kiemelten ügyel a pozitív tanulási attitűd kialakítására és megerősítésére, a kreativitás fejlesztésére, az egész életen át tartó ismeretbővítés fontosságára, gondoskodik a tanulókkal való személyes törődés tapintatos formáinak kialakítására. Külön figyelmet fordít a nemzetiségi sajátosságokra és a sajátos nevelési igényű tanulók egyéni szükségleteire. A kollégium a foglalkozások formáját és tartalmát úgy határozza meg, hogy azok hozzájáruljanak a tanulók erkölcsi gyarapodásához, személyiségének gazdagodásához, kompetenciáik fejlesztéséhez, a közösség fejlődéséhez.

Felkészítő foglalkozások a kollégiumban:

Tanulást segítő foglalkozások:

- a) rendszeres iskolai felkészülést biztosító egyéni és csoportos foglalkozás,
- b) differenciált képességfejlesztő, tehetség-kibontakoztató foglalkozás,
- c) a bármely okból lemaradó tanulók felzárkóztatása, hátránykompenzáció,
- d) a tantárgyi ismeretek bővítése és a pályaválasztás segítése érdekében szervezet szakkörök, diákkörök,
- e) tematikus csoportfoglalkozás.

Egyéni és közösségi fejlesztést megvalósító foglalkozások:

Csoportvezetői foglalkozások:

- a) közösségi foglalkozás a kollégiumi csoportok számára: a csoport életével kapcsolatos feladatok, tevékenységek, események, problémák megbeszélése, értékelése
- b) tematikus csoportfoglalkozások: az e rendeletben előírt témakörök, időkeretek között szervezhető foglalkozások

A kollégiumi közösségek szervezésével összefüggő foglalkozások:

- a) a kollégiumi diákönkormányzatok működésének támogatása
- b) kollégiumi diákfórumok (kollégiumi gyűlés, kisebb közösségek szerinti megbeszélések)

A tanulókkal való egyéni törődést biztosító foglalkozások:

a foglalkozásokon (tanulói vagy pedagógusi kezdeményezésre) a diákok feltárhatják

egyéni problémáikat ezek megoldásában számíthatnak a pedagógus tanácsaira, segítségére

Szabadidő eltöltését szolgáló foglalkozások:

Állandó, vagy adott eseményre szerveződő kollégiumi diákcsoportok számára szervezett

- irodalmi, képzőművészeti, zenei, tánc, vizuális képességeket fejlesztő művészeti,
- természettudományos, műszaki, vállalkozói, gazdasági ismereteket bővítő szakmai,
- egészséges életmódra nevelést, a rendszeres testedzést szolgáló sportcélú,
- a hasznos gyakorlati ismeretek megszerzését, az önellátás képességének fejlesztését célzó,
- a pályorientáció szempontjából is fontos tartalmakat hordozó, szakkörök, szakmai, művészeti foglalkozások, kollégiumi sportkörök, rendezvények, versenyek, vetélkedők.

2. A kollégiumi tanulók foglalkozási rendje

Kollégiumunk a nevelési és ismeretátadási kötelezettségeinek teljesítése érdekében a tanulók teljes körét érintő kollégiumi foglalkozásokat szervez, és az érvényes rendelet szerint meghatároztuk a tanulói részvétel normáit.

2.1. Tanulóink hetente tizennégy órában kötelesek részt venni az alábbi kollégium által szervezett felkészítő, fejlesztő foglalkozásokon, melyből 13 óra a tematikus csoportfoglalkozás a I-XII. témakörben.

2.1.1 Tanulást segítő foglalkozások: heti 13 óra

- Iskolai felkészülést biztosító egyéni és csoportos foglalkozások.
- Differenciált képességfejlesztő, tehetség kibontakoztató foglalkozás.
- Lemaradt tanulók felzárkóztató foglalkozása.
- Sajátos érdeklődésű tanulók foglalkozása.
- Ismeretek bővítését és pályaválasztást segítő szakkörök és diákkörök.

2.1.2. Egyéni és közösségi fejlesztést megvalósító csoportos foglalkozások:

heti 1 óra

- Kollégiumi élethez kapcsolódó csoportfoglalkozás.

2.2. Speciális ismereteket adó foglalkozások

2.2.1. A tanulókkal való egyéni törődést biztosító foglalkozások

2.2.2. Szabadidő eltöltését biztosító foglalkozások

A foglalkozások látogatása alól a kollégiumi tanuló, a kollégiumi házirendben elfogadott elvek alapján, írásos kérelemre, tanulmányi, vagy indokolt személyes okból, különböző időtartamra szóló felmentést kaphat. Tanévenkénti egy hónapos időtartamig a csoportnevelő, egy hónapot meghaladó időtartamra a kollégiumvezető adhat felmentést.

Tanulóink egyéni és kiscsoportos felkészítő foglalkozására csoport-nevelőink heti tíz órában, az adott iskola otthoni felkészülési rendjének ismeretében minimálisan napi két óra időkeretet biztosítanak.

Felzárkóztató és tehetség kibontakoztató foglalkozások résztvevőit személyes elbírálás alapján határozzák meg, egyeztetve az érintett iskolai szaktanárral. A kollégium a tanév során heti három órában minden tanulójának biztosítja a magyar nyelv- és irodalom, a történelem, a matematika, és a fizika felzárkóztató foglalkozásokon való részvételt.

2. Tanulóink heti egy órában kötelesek részt venni a kollégiumi csoport nevelési feladatait, az egyéni és közösségi fejlesztést megvalósító csoportos kollégiumi foglalkozásokon. Ezek tematikájának normarendszere és óraszámja adott, de a

benne feldolgozott ismeretek és azok átadásának formái és módszerei az adott tanév csoport nevelési tervében jelennek meg.

A tanévi foglalkoztatási terv kötelező foglalkozásokra vonatkozó egységét a tanév kezdetére a kollégiumi nevelőtestület fogadja el. A munkatervet három munkanapon belül a könyvtárban, hálózati honlapon tesszük közzé.

3. Tanulóink a kollégium által biztosított foglalkozási lehetőségek közül szabadon választva, további heti egy foglalkozáson köteles részt venni.

Ezek a csoportos foglalkozások lehetnek:

- szakkörök, érdeklődési körök,
- önképzőkör, művészeti csoport,
- tanulmányi, szakmai versenyre felkészülés és verseny,
- kollégiumi és szélesebb körű kulturális rendezvény,
- házi és kollégiumok közötti sport bajnokság,
- kollégiumi diáknap.

A kollégium vezetője által előkészített tanévi tanulói foglalkozási tervünk tartalmazza az aktuálisan tervezhető szabadon választható foglalkozásokat. A csoportnevelők szeptember első hetében felmérik tanulóik milyen szabadon választható foglalkozásokon kívánnak a tanév során részt venni. Az összesítést és a lehetőségekkel való egyeztetést a kollégiumvezető végzi el.

Az éves foglalkoztatási terv szabadon választható foglalkozásokra vonatkozó egységét, az adott tanév szeptember 30-áig a kollégiumi nevelőtestület fogadja el. A munkatervet három munkanapon belül a könyvtárban, hálózati honlapon tesszük közzé. Tanulóink hét munkanapon belül írásban jelentik be a kollégiumvezetőnek melyik választható foglalkozáson kívánnak részt venni.

4. A csoportnevelők szervezik meg és hajtják végre a tanulókkal való törődést és gondoskodást biztosító egyéni foglalkozásokat. Ez időpontjában és tematikájában döntően tervezett, és irányított tevékenységet jelent, de biztosítani kell a tanulói igény szerinti végrehajtást is. A nevelőtanárral döntése alapján, indokolt esetben az egyéni foglalkozásnak végrehajtási elsőbbséget kell biztosítani.

5. A kollégiumban a kollégiumi élet szervezésével összefüggő foglalkozások tarthatók. Kezdeményezője az intézmény igazgatója, a kollégiumvezető, a kollégiumi nevelőtestület, a diáktanács, illetve a házirendben meghatározott elvek szerint a tanulók egy csoportja lehet. Az éves munkatervben szereplő foglalkozásokon és az év közben kezdeményezésre meghirdetett szervezeti étellel kapcsolatos foglalkozáson minden tanuló köteles megjelenni és azok eredményességéhez aktívan hozzájárulni.

3. A kollégium foglalkozások ellenőrzése és a tanulók tevékenységének motivációs rendszere

3.1. Tanulói értékelés, ellenőrzés és motiváció

A tanulók rendszeres értékelése a nevelési folyamat meghatározó területe. A mérés, értékelés már a bekerülésnél elkezdődik, és végigkíséri az egész ismeretátadási - nevelési folyamatot. A kollégiumi értékelés motiválja a tanulókat, visszacsatol a nevelőtanár számára, jelzést küld a szülő felé, s egyben segíti a kollégium ellenőrzési rendszerét is.

3.1.1. A kollégium értékelési alapelvei:

- A nevelőtestületre nézve egységes értékelési rendszer kialakítására és következetes alkalmazására törekszünk.
- Előzetesen nyilvánosságra hozott, lefektetett elvű, kiszámítható, indoklással ellátott és igazságos értékelést valósítunk meg.
- A foglalkozásoknál és a gyakorlati tevékenységeknél személyre szabott értékelést alkalmazunk.
- Az értékelésnél betartjuk a rendszeresség elvét.
- Az értékelésnél a jutalmazás és az elmarasztalás eszközeit egyaránt alkalmazzuk.
- Az értékelést egyaránt használjuk diagnosztizálásra, folyamat jellemzésre és összegzésre.

3.1.2. A kollégiumban alkalmazott értékelési módszerek

A *diagnosztikai értékelést* alapvetően a tanulók indulási szintjének megállapítására használhatjuk. A tanulók ismereteiről, képességeiről és készségeiről

így megszerzett információk alapján a további ismeretátadási - nevelési folyamat jobban irányítható és szervezhető. Ilyenkor az értékelés alapvető célja az lehet, hogy megismerjük tanulóink elő-ismereteinek hiányosságait és erre fel is hívjuk figyelmüket.

A folyamatjellemzésre alkalmas értékelést alapvetően az ismeretátadás-nevelés folyamatában az éppen aktuális tudás-, és neveltségi szint megállapítására használhatjuk. Ezen értékelési mód elsősorban a pedagógiai módszereink eredményességéről ad tájékoztatást, és módszereink fejlesztésére serkent.

Az összegző értékelést elsősorban egy-egy tanév végén vagy a jellegzetes csomópontoknál alkalmazzuk. Alapvető célja a tanulók közötti tudásbeli és neveltetési különbségek feltárása. Ezen értékelési mód relatív képet fest a tanulók ismereteiről, képességeiről és készségeiről, ill., tájékoztatást nyújt a nevelőtanárr, valamint a pedagógiai folyamaton kívül állók számára.

A pedagógiai folyamat során a csoportnaplóban tanulónként minden iskolai osztályzatot és magatartásával kapcsolatos információt rögzítünk. Év végén a tanulmányi teljesítmény, és a kollégiumi munka értékelésénél a teljes tanévrre vonatkozó adatokat vesszük figyelembe.

3.1.3. Tanulók kollégiumi foglalkozáson való értékelésének szintjei:

- Kiválóan, önállóan, esetleg kisebb segítő kérdésekkel előadott ismeretanyag, logikusan és hiánytalanul megadott válaszok.
- Jól összefüggően, jól felépített és előadott ismeretanyag, az összefüggések kishányadára a tanuló csak nevelőtanári vagy diáktársi segédlettel emlékszik.
- Közepesen akadozva előadott ismeretanyag, a tanuló összefüggő feleletre nem képes, a tények többségét felsorolja, az összefüggések kisebbik hányadát segítő kérdések alapján felismeri a tanuló.
- Még elfogadható a nehézkesen és igen hiányosan előadott ismeretanyag, a tények többségét segítő kérdésekre fel tudja idézni, de azokat rendszerezni, magyarázni, közöttük összefüggéseket feltárni nem képes a tanuló.
- Elfogadhatatlan, az igen hiányos tartalom, amikor a tények ötven százalékát sem tudja még segítő kérdésekre sem felidézni a tanuló.

3.1.4. A magatartás- és szorgalom értékelése

A félévi és év végi megállapításuknál az iskolaitól eltérő szisztémát alkalmazunk. A legjobb magatartású, illetve legszorgalmasabb tanulóink példamutató, a legrosszabbak megfelelő, a leggyengébb szorgalmúak kifogásolható minősítést kapnak. A magatartás- és szorgalom szintjének megállapítása a félév illetve a kollégiumi tanév lezárása előtt két héttel a csoport diákbizottság és a nevelőtanár közös javaslatával kezdődik. A csoportot ismerő nevelőtanároknak a javaslatok megismerése után van lehetőségük a javasolt minősítés módosítására. Az értekezleten a nevelőtanárok egyszerű szótöbbséggel döntenek.

3.2. A nevelőtanárok munkájának ellenőrzési rendszere, módszerei, visszacsatolási eljárások

Nevelőtestületünk munkájára a tudatos tervezés és az együttműködés jellemző. A kollégium éves munkatervéhez igazodva minden csoportnevelő saját munkatervet készít. A munkaterveket a nevelőtestület fogadja el, a teljesítés ellenőrzése és a határidők betartatása a kollégiumvezető feladata.

A kollégiumvezető évente 5-5 csoportfoglalkozást látogat meg. A foglalkozások látogatását minden esetben megbeszélés követi, ahol közösen értékeljük a nevelőtanár és a tanulók munkáját. A nevelők munkájának értékelése így közvetlené válik.

A csoportnaplók ellenőrzését a kollégiumvezető tanévenként két alkalommal, a félévi és az év végi értekezletek előtt végzi, év közben szűrőpróbaszerűen ellenőrzi a csoport- és szakköri naplővezetését. A félévi és az év végi nevelői értekezleten a nevelőtanárok beszámolnak a csoport tanulmányi és szabadidős tevékenységéről, nevelési eredményeikről. A kollégium-vezető értékeli a csoportok teljesítményét és a nevelőtestület munkáját.

3.2.1. A foglalkozások ellenőrzése

- A foglalkozás célja és tartalma,
- A foglalkozáson alkalmazott módszerek,
- A foglalkozás felépítése és szervezése,
- A tanulók munkája, egyénisége, magatartása,
- A nevelőtanár munkája, egyénisége, magatartása,
- Az ellenőrzés eredménye, következtetések és javaslatok.

3.2.2. A foglalkozás értékelésének szempontjai

- A kollégiumi foglalkozás célját tekintve,
- Az ismeretátadás tartalmát tekintve,
- Az ismeretátadás módszereit tekintve,
- A foglalkozás felépítése és szervezése,
- A nevelő egyéniségét tekintve,
- A tanulók munkáját tekintve.

4. Kötelező foglalkozások céljai, követelménye

A kollégiumi nevelésben a foglalkozások célja a kollégisták személyiségének, erkölcsi és esztétikai ismereteinek jellemének, önismeretének, önbizalmának, felelősségvállalásának, közösségi szellemiségének megalapozása, illetve fejlesztése.

A kollégiumi foglalkozások a közösségi kapcsolatok kialakítására, a szociális képességek fejlesztésére, az egyéni tanulási módszerek elsajátítására, a helyes életviteli szokások kialakítására, a tágabb természeti, társadalmi környezetért érzett felelősségre nevelnek.

A kollégiumi együttélésben, a foglalkozásokon és tevékenységekben a kollégisták megtapasztalhatják a másik ember elfogadásának, segítségének és megbecsülésének a fontosságát. Megélhetik az értékek mentén kialakult közösséghez való tartozás biztonságát, mélyíthetik a természeti, történelmi és kulturális örökségünk megbecsülését. Nyitottabbá és elfogadóbbá válnak a hazai nemzetiségek és más népek kultúrája iránt. Felkészülnek a közéleti szereplésre, egyéni és közösségi érdekeik és értékrendjük képviselésére.

A foglalkozások olyan kompetenciákat is fejlesztenek, melyek révén a tanulóknak kialakul az alkalmazkodóképesség, a tolerancia, a konfliktuskezelő képesség.

A kollégiumi foglalkozások kiegészítik az iskolák nevelő-oktató munkáját. A középiskolai szakaszban a pályaválasztáshoz, a továbbtanuláshoz, a munkavállalói szerephez, a szakközépiskolában az ágazathoz tartozó szakképesítések megszerzéséhez szükséges képességek, készségek, attitűdök együttes fejlesztése a cél.

A csoportfoglalkozások keretprogram terve nevelési területenként, az adott témakör legfontosabb tartalmi elemei alapján határozza meg a kollégiumi nevelés-oktatás pedagógiai tartalmát. A foglalkozások számát, éves elosztását, tartalmi felépítését úgy kell meghatározni, hogy alkalmazkodjon a tanulók életkorához, a választott iskolájuk típusához.

A kollégiumi nevelés és oktatás a Nat. kiemelt fejlesztési feladatain keresztül kapcsolódik az iskolai tantervi szabályozáshoz.

2020-ban módosították a Nemzeti Alaptantervet. Miután a kollégiumban nem óra és tantárgy alapú oktatás folyik ezért a tantárgyi változásokat a nevelőtanárok saját tantárgyaik kapcsán tekintették át.

Azonban a NAT részeként - „ Kerettantervek egyes iskola típusokra, pedagógiai szakaszokra, tantárgyakra vagy sajátos köznevelési feladat teljesítéséhez” címmel - olyan kerettantervek lettek kidolgozva, melyeket a kollégiumok és a nevelőtanárok be tudnak építeni saját munkaterveikbe.

Országos Alap Program:

1. A tanulás tanítása
2. Az erkölcsi nevelés
3. Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
4. Állampolgárságra, demokráciára nevelés
5. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése
6. A családi életre nevelés
7. Testi és lelki egészségre nevelés
8. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség
9. Fenntarthatóság, környezettudatosság
10. Pályaorientáció
11. Gazdasági és pénzügyi nevelés
12. Média

Az új NAT kerettantervei:

Tanulás módszertan 9-12.évf.

Családi életre nevelés 9-12. évf.

Munkapiac 9-10. évf.

Gazdasági és pénzügyikultúra II.9-10.évf

Vállalkozunk II. 9-10. évf.

Etikus vállalkozói ismeretek 11-12.évf.

Nemzeti Alaptanterv 2020

A kerettanterv pontos, pontról pontra történő végrehajtása természetesen nem követelmény, mert az az iskolák számára készült a kollégiumnak pedig a Kollégiumi Nevelés Országos Alap Programja tartalmazza az elvégzendő „tananyagot”. A nevelőtanárok számára egy nagyszerű lehetőség az új kerettantervi programok beépítése a saját munkaterveikbe.

1. Tanulás tanítása

A *tanulásmódszertan* feladata azoknak a tanulási módszereknek és annak a szemléletmódnak a megtanítása, amelyek bármely tantárgy eredményes tanuláshoz felhasználhatók, és tanulóink további tanulmányainak sikeres teljesítéséhez is biztos alapot adnak. A tanulásmódszertan ezen felül az olyan tanulási részképességek, készségek, attitűdök fejlesztéséhez is teret biztosít, mint a figyelem, beszéd, olvasás, emlékezés, gondolkodás, önművelés (az első években a hiányok pótlására, a továbbiakban pedig magas szintre való emelésükre helyezve a hangsúlyt). Ösztönzi a tanulókat arra is, hogy a tanulással kapcsolatos problémáikkal szembenézzenek, azokra megoldást keressenek, a megismeréssel pozitív, örömteli viszonyt alakítsanak ki, a tanulást mindennapi életük ritmusában, szokásrendszerükbe megfelelően illesszék be, illetve megfelelően és célszerűen alakítsák ki tanulásuk mindennapi szokásrendszerét.

A *tanulási önismeret* a tudás megszerzésének kiindulópontja, a reális célkitűzések feltétele. A tanulók rendszeresen visszatérő teljesítménypróbákon szembesülnek képességeik, részképességeik pillanatnyi szintjével. Saját belső lehetőségeik megismerése és elfogadása alapozza meg a tanulók elégedettségét és harmonikus életvitelét.

A *tanulási nehézségek* közös megfogalmazása, az azokra való megoldáskeresés az ösztönös és az egyéni életproblémák megoldásának képességét fejleszti ki a tanulóknál.

A *tanuláshoz való megfelelő viszony* kialakítása, az első nyolc iskolai év esetleges kedvezőtlen hatásainak korrekciója, a beidegződött rossz reflexek feltárása, átformálása, a művelődés iránti belső vágy, a világ iránti érdeklődés, kíváncsiság felkeltése, a tudásvágy felébresztése és folyamatos táplálása, a nyitottság attitűdjének természetessé tétele az első év legfontosabb fejlesztési követelménye. Visszatekintés ez az általános iskolára és előretekintés a következő évekre: a jó és rossz tapasztalatok összegyűjtése, rendszerezése, elemzése, az

élmények, a sikerek és a kudarcok újraélése, a középiskolai célok fényében való transzformálása.

A tanulási szokások tudatosítása, jó szokások fölvétele, rosszak átalakítása a hatékony tanulás nélkülözhetetlen feltétele. A jó szokások elsajátításához tanulási tanácsok megfogalmazásán, megfogadásán, akarati megvalósításán át vezet az út. A helyes tanulási szokások a délelőtti iskolai tanulásra és a délutáni önálló tanulásra egyaránt vonatkoznak, s kialakításuk az első év alapvető feladata.

A tanulás módszereinek bemutatása és elsajátíttatása, a saját tanulási módszerek, eljárások kialakítása, rutinszerű gyakorlása a tanulás tanításának legkonkrétabb követelménye. Ez a szűk értelemben vett tanulásmódszertan, ennek veszi hasznát a gyerek közvetlenül és azonnal, s ezt a hasznosságot – szemben a többi fejlesztési követelmény hosszabb távú megvalósulásával – észreveszi maga is. Ezeknek a praktikus és egyszerű módszereknek az elsajátíttatása adja meg a tanulásmódszertan tanulásának hitelét.

A tanuláshoz szükséges alapképességek fejlesztése a közoktatás teljes időszakának, így a középiskolának is alapvető követelménye. Ezen alapképességek iskolai kibontakoztatása első fokon az alsó, majd a felső tagozaton történik, azonban korántsem fejeződik be ott. A képességek tervszerű fejlesztése hosszú távú munka, amelyben nem nélkülözhető az iskola tantárgyi tanítási óráinak mint gyakorlóterepnek a felhasználása (ld. később részletesebben).

A figyelem iskolázására rengeteg gyakorlattípus és gyakorlat szolgál. A tanulás közbeni helyes figyelem kialakítása kondicionálással történhet. Olyan helyzeteket szükséges teremteni, amelyekben az élvezetes és egyszerű – vagy annak tűnő – feladatok csakis a figyelem egyirányú és teljes jelenlétével valósíthatók meg. A szétszórtság, a gondolati torlódások, az asszociációs parttalanság kialakulásában igen nagy szerepet játszik a gyermek környezete (az életmód, a családi életforma, a felgyorsuló világ dezorganizáló információzuhataga, az iskolai élet zaklatottsága), ami a figyelem egyirányú beállításának gyakorlásával ellensúlyozható. A gyakorlatok (melyek részben egyéniek, részben közösségiek, tehát együttműködést is kívánnak) nemcsak a figyelmi magatartás kedvező alakulásához járulnak hozzá, hanem játékos voltukból következően kellő kedvet és hangulatot is teremtenek a tanítási órákon a tananyaggal való elmélyültebb foglalkozáshoz.

A személyiség integritásához, a tanulási sikerekhez, s ezzel az elkötelezett és így önálló tanulóhoz igen nagymértékben járul hozzá az, hogy a gyerekek hogyan tudják élőszóban megformálni, érzékletesen, ízesen közölni, előadni azt, amit tudnak. A *beszéd* fejlesztésének

feladata magába foglalja a beszédtechnika, a retorika (szóbeli szövegalkotás), a *szereplés* gyakorlását és a szókincsfejlesztést.

A könnyed, jó szövegértéssel való *olvasás* képessége nélkül nem képzelhető el eredményes tanulás. Módszertanilag a hangos olvasás folyamatos gyakorlásával kezdődik ez a munka, amelyben a hallgatóság élvezetét kiváltó interpretálásig kell eljutni. A közösségben való olvasás különböző munkaformái kitűnő szórakozást is jelentenek, és a figyelmi gyakorlatokhoz hasonlóan kreatív és konstruktív tanulási légkört teremtenek.

A *néma értő olvasás* gyakorlását ugyancsak elégtelen a gyerekek spontán olvasására bízni. A gyakorlás legegyszerűbb formája, az "*elolvasom-eltakarom-elmondom*" (3el) módszere – osztályban, kiscsoportban, párban és egyedül – a tananyag feldolgozásának olyan módja lehet, amely időszakosan gyakorolva és gyakoroltatva hozzászoktatja a gyerekeket az olvasás közben való teljes szellemi jelenléthez, a felelősséggel való olvasáshoz.

Az olvasási képesség fejleszthető számítógép felhasználásával is. A *dinamikus olvasás* elnevezésű olvasásfejlesztő program, olyan olvasási magatartás kialakítását segíti, amelyre a szokásosnál sokkal nagyobb koncentráció jellemző, s ezzel egyszerre növelhető a szövegértés mértéke és az olvasás sebessége is.

Noha az *emlékezeti képesség* jelentősen függ az adottságtól, bizonyos, hogy a memória gyakorlással jelentősen fejleszhető. A jó megőrzési struktúrák kisgyerekkorban szinte észrevétlenül alakíthatók ki, de ha ez akkor nem, vagy csak részben történt meg, a tudatos figyelmet kívánó rögzítési módszerek megtanításával a nagyobbaknak is sokat segíthetünk. A memória kapacitása a memoriterek helyes tanításával tágítható, s ez azzal a haszonnal is jár, hogy a kiválasztott szövegek igen közel kerülhetnek a gyerekekhez: az írott magyar kultúra a tudatban állandóan „kéznel levő” részét képezik. Ez összefügg a beszédképességgel, a megszólalás könnyedségével, a szótalálás gyorsaságával. Csak a helyes – esetenként személyre szabott – módszereket kell megtalálnunk, amelyekkel a memoriterek tanulása nem kellemetlen kényszer, hanem az akaratierők gyakorlásának nélkülözhetetlen módszere. A lényegkiemelési gyakorlatok, a kulcsszavak keresése, a kulcsszó-vázlat, a vázlatkészítés, a jegyzetelés írott és hallott szövegből, a gondolati térkép készítése olyan rögzítési eljárások, amelyek bármely tantárgy tanításának folyamatába beillenek, s amelyeket elsősorban a tanulásmódszertan órákon kell megtanítani, és a szaktárgyi órákon képességgé fejleszteni.

A *gondolkodás* fejlesztése érdekében a problémahelyzetek teremtése, kérdések megfogalmazása, a válaszkeresés, a gondolkodási sémákra és eredeti utakra való rávezetés a pedagógiai feladat, amely – teljesülése esetén – akkor is „működteti” a gyereket, amikor

egyedül marad tanulnivalóival. Vagyis a helyes tanítás mintáját átélve helyesen, tehát gondolkodva fog tanulni. Ehhez nélkülözhetetlen a *fogalmakkal* való helyes bánásmód gyakorlása is, vagyis a fogalmak belső tartalmának feltárása, a meghatározás képessége, az árnyalt és pontos definícióalkotás képessége. Kiseb korban mellőzhetetlen a gondolkodási minták, sémák átadása, a serdülőkortól az önálló problémamegoldással való kísérletezés kerül előtérbe.

A kommunikáció tanításának fejlesztési követelményei az első két évben átfedésben vannak a tanulásmódszertan beszédfejlesztési és a magyar nyelv és irodalom szóbeli és írásbeli kommunikációs követelményeivel. A tanulással összefüggésben levő kommunikációs műfajok készségszintű elsajátítása a kommunikációs blokk egyik fejlesztési követelménye.

A felsőbb években a kommunikációs zavarok tudatosítása, legyőzése, a konfliktuskezelési stratégiák megfogalmazásában és gyakorlásában, a hétköznapi élet kommunikációs gyakorlatában, a nem nyelvi kommunikáció eszközeinek elsajátításában és a metakommunikáció megismerésében való előrehaladás, valamint az íráskészség fejlesztése, az egyéni stílus megtalálása, az írásbeli együttműködés, az alapvető költészettani fogalmak alkotó átélése, valamint a nyilvános szereplésre való felkészülés módszertanában és gyakorlatában szerzett magabiztosság a fejlesztési cél.

A kommunikáció tematikája szervesen kapcsolódik a magyar nyelv és irodalom tantárgy kerettantervéhez. Tanításának célja az, hogy hozzájáruljon a tanulással összefüggő szóbeli és írásbeli műfajok készségszintű elsajátításához, gyakorlásához, és lehetőséget adjon néhány olyan kommunikációs terület élményszintű megismeréséhez is, amelyek kívül esnek a kerettantervi tartalmakon, azonban a mindennapi élet sikeres kommunikációjához nélkülözhetetlenek.

A tanuláslélektani és didaktikai alapelvek szerint az ismeretek, képességek és készségek elsajátításához a tananyag-feldolgozás és a gyakorlás intenzitásának optimumát kell megkeresni. Kellő súly és tartós motiváció nélkül a munka nem érheti el a kellő hatékonyságot. Azokhoz a munkaformákhoz, amelyekkel a tanulásmódszertan és a kommunikáció dolgozik, a 45 perces órák és a heti egyszeri találkozás nem feltétlenül optimálisak. Amennyiben lehetséges, törekedni kell a dupla órák tartására, illetve a nagy létszámú osztályok esetében a csoportbontásra, mely ideális létszáma 12-16 fő. Ez azzal jár, hogy a tantárgyak tanítása esetleg csak a tanév egy bizonyos időszakában, a tanév első felében, vagy esetleg csak első két-három hónapjában történik, esetleg a félévek első 4-6 hetében tanítjuk. Ez nem jelent hátrányt abban az esetben, ha a tanultak gyakorlására a többi tantárgy tanítási óráin lehetőség nyílik.

Mivel a tantárgy jellegéből adódóan a kitűzött célok és az elérésükhöz szükséges feladatok évfolyamonként is jelentősen változnak, ezért a folyamat leírása nem kétéves, hanem egyéves ciklusokban történik.

9. évfolyam

Tematikai egység	Tanulási önismeret	Órakeret 6 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adottságok, hajlamok, képességek, készségek szerepének bemutatása. Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődés felmérése, alakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p><i>Öröklődés és környezet</i> Amit hozunk, és amit szerzünk. Adottságok, hajlamok, képességek, készségek. Lehetőségek, korlátok, tehetség, antitalentum. <i>Tanulásvizsgálati kérdőívek – önvizsgálat</i> Önbizalom, akarat, siker, kudarc. <i>Önismeret</i> <i>Tanulási attitűdök és szokások</i>, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődésvizsgálat. Tanulási típusok. Önálló tanulás elősegítése, kialakítása Szeretett/nem szeretett tantárgyak.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Öröklődés, környezet, önismeret, tanulási attitűd, olvasási szokás, tanulási típus.	

Tematikai egység	Teljesítménypróbák	Órakeret 6 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kognitív képesség teljesítménypróbái. Beszéd- és olvasás-teljesítménypróbák.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<p><i>Kognitív képesség teljesítménypróbái</i></p> <p>Hol tartok? Erősségeim, gyengeségeim.</p> <p>Figyelem: monotóniatűrés, jelkeresés, jelazonosítás.</p> <p>Emlékezet: szövegtanulás (vers, próza, algoritmus).</p> <p>Gondolkodás: fejtörő feladatok.</p> <p>Fejlesztés, önfejlesztés.</p> <p><i>Beszéd- és olvasásteljesítménybeli próbák</i></p> <p>Szóbeli szövegalkotás: félproduktív beszéd (történetmesélés).</p> <p>Spontán beszéd.</p> <p>Hangos kifejező olvasás: blattolás, felkészülés utáni felolvasás.</p> <p>Néma értő olvasás (szövegértés): válaszadás kérdésekre, lényegkiemelés.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Figyelem, monotóniatűrés, jelkeresés, jelazonosítás, emlékezet, szövegtanulás, gondolkodás, szóbeli szövegalkotás, félproduktív beszéd, spontán beszéd, hangos kifejező olvasás, blattolás, felkészülés utáni felolvasás, néma értő olvasás.

Tematikai egység	Tanulási nehézségek	Órakeret 4 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tanulási nehézségek feltárása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>A tantárgyak jellege: hasonlóságok, különbözőségek, sajátosságok.</p> <p>Tantárgyi szimpátiák, antipátiák és ezek eredete.</p> <p>Önfejlesztési tervek.</p>		
Kulcsfogalmak	Tantárgyi jelleg, hasonlóság, különbözőség, tantárgyi szimpátia, antipátia.	

Tematikai egység	Az egyes tantárgyak tanulásának sajátosságai	Órakeret 20 óra
-------------------------	---	---------------------------

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az egyes tárgyak tanulása sajátosságainak megismerése.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p>Az irodalom szeretete, az írásművek üzenete. Mít, mikor, miért és hogyan olvassunk (vers, széppróza, dráma)? A köznapi közléstől az irodalmi alkotásig. Hogyan beszéljünk irodalmi témákról, alkotásokról? Verselemzési módszerek. Írásművek szerkezete.</p> <p><i>Társadalomismeret, történelem</i></p> <p>A történelmi gondolkodás alapjai: múlt, jelen és jövő; a jelen mint történelem, kapcsolatunk a jellel: benne élni a történelemben; az emberiség történetének nagy trendjei, a történelmi folyamatok szemlélete: rész és egész; a történelmi megismerés forrásai, beszélő tárgyak, leletek, írásos emlékek, forráselemzés; a történelem kulcsszavai, kulcsszó-vázlat, vázlatkészítés, jegyzetelés; lényegmegragadás, támpontok a történelmi folyamatok elemzéséhez; az egyéni életutak története és történetisége, biográfia-kutatás, családtörténet, a nagy történelmi személyiségek történelemformáló szerepe, hatásuk titkai, háttere.</p> <p><i>Matematika</i></p> <p>A matematika világa, szépsége, kialakulásának rövid története, hasznossága, általános gondolkodásfejlesztő hatása; a matematikai logika, gondolkodásmód alapjai, a matematikai képzelet; matematikai fogalmak elsajátítása, megértése; matematikai szövegek pontos felfogása, szöveges feladatok megértése, értelmezése, adatainak írásos elrendezése, rendszerbe foglalása, vázlat-és rajzkészítés; matematikai meghatározások, szabályok, gondolkodási sémák; gondolkodási utak, konvergens és divergens gondolkodás, kreatív lehetőségek a feladatmegoldásban; geometriai eszközök használata, szerkesztési alapelvek; a gyakorlás jelentősége a matematikai tanulásban.</p> <p><i>Idegen nyelvek</i></p> <p>Az idegen szavak megtanulásának módszerei (alapelvek, egyénileg felépített rendszerek), az ismétlések jelentősége, szövegösszefüggésbe helyezés, jelentésváltozatok; nyelvtani szabályok megértése, bevésése, az alkalmazás gyakorlása, automatizmusok kialakítása; a helyesírás</p>	

megtanulása, vizualizáció, gyakorlás diktálással, a gyenge pontok vizsgálata; fordítás idegen nyelvről magyarra és magyarról idegen nyelvre: a leggyakoribb hibák, az anyanyelvi tudás jelentősége, az értelem keresése, szótárhasználat, csoportmunka; a beszédgyakorlás alapelvei, a beszédfordulatok, állandósult szókapcsolatok bevétele, körülírás; a belső aktivitás jelentősége a nyelvtanulásban.

Fizika; kémia; biológia; földrajz

Természeti jelenségek megfigyelése, pontos leírása; kérdések megfogalmazása, hipotézisalkotás, kísérlet, következtetés; a tudománytörténet tanulságai; fogalomalkotás; fogalommagyarázat, definíciók és szabályok megfogalmazása, rögzítése, gondolattérkép készítésének gyakorlása, jegyzetelés; feladatmegoldási modellek, térképhasználati gyakorlatok; táblázatok, ábrák, grafikonok olvasása.

Kulcsfogalmak	Írásmű, történeti gondolkodás, hasznosság, gondolkodásfejlesztés.
----------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	A tanulási önismeret megszerzése. A tanulási nehézségek közös megfogalmazása. A tanulási szokások tudatosítása. A tanulás módszereinek megismerése. A tanuláshoz szükséges alapképességek fejlődése. Egyes tantárgyak tanulása sajátosságainak megismerése.
--	---

10. évfolyam

Tematikai egység	Tanulási önismeret	Órakeret 2 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elmúlt év tanulásmódszertani tapasztalatainak áttekintése. Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődés felmérése, alakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>Mennyit jutottunk előre egy év alatt? Az elmúlt év tanulásmódszertani tapasztalatainak áttekintése.</p> <p>Az elmúlt év tanulásmódszertani tapasztalatainak áttekintése. Önismereti skálák: önbizalom, akarat, siker-kudarck. Önértékelő lapok: viszonyulás, képességek, tanulási módszerek.</p> <p><i>Tanulásmódszertani kérdőívek (önvizsgálat)</i></p> <p>Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődésvizsgálat.</p>		
Kulcsfogalmak/fogalmak	Öröklődés, környezet, önismeret, tanulási attitűd, olvasási szokás, tanulási típus.	

Tematikai egység	Teljesítménypróbák	Órakeret 2 óra
------------------	--------------------	-------------------

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kognitív képesség teljesítménypróba. Beszéd- és olvasás-teljesítménypróbák.
Is meretek/fejlesztési követelmények	
<p><i>Kognitív képesség teljesítménypróba</i> Figyelem: monotoniatűrés. <i>Beszéd- és olvasásteljesítménybeli próbák</i> Szóbeli szövegalkotás: rögtönzés, hangos kifejező olvasás, blattolás, néma értő olvasás (szövegértés): válaszadás kérdésekre, lényegkiemelés.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Figyelem, monotoniatűrés, jelkeresés, jelazonosítás, emlékezet, szövegtanulás, gondolkodás, szóbeli szövegalkotás, félproduktív beszéd, spontán beszéd, hangos kifejező olvasás, blattolás, felkészülés utáni felolvasás, néma értő olvasás.

Tematikai egység	Képességgondozás	Órakeret 8 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Képességgondozás.	
Is meretek/fejlesztési követelmények		
<p>A vitázás mint komplex képességfejlesztő tevékenység. A figyelem, a beszéd, az emlékezés, a gondolkodás fejlesztése vitával. A gondolat és a szó mint fegyver. A vitázás szabályai, a vita illemtana. Felkészülés a vitára. Állítások, tételmondatok. Definíciók, tények, adatok, megfigyelések, összefüggések feltárása, ötletbörze, bizonyítás, érvelés, cáfolás. A helyes vitázási magatartás: az érzelmi egyensúly és az elfogulatlanság megteremtése magunkban. A jó vita: igazságkeresés és eszmecsere. Tévtutak a vitázásban: csapda, manipuláció, hátsó szándék, érdekharc, szómágia, a tévedéshez való viszony (a győzelem/vereség kérdése).</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vita, állítás, tételmondat, definíció, tény, csapda, manipuláció, hátsó szándék, érdekharc, szómágia, győzelem/vereség.	

Tematikai egység	Az olvasási hatékonyság növelése, dinamikus olvasás	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Olvasási hatékonyság növelése, dinamikus olvasás.	
Is meretek/fejlesztési követelmények		
Az olvasási magatartás (olvasási dinamika), a szövegértés, a lényegmegragadás, az olvasási technika és az olvasási sebesség fejlesztése számítógépes programmal.		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Olvasási magatartás, szövegértés, lényegmegragadás, olvasási technika, olvasási sebesség.
--------------------------------	---

Tematikai egység	Kommunikáció Kommunikációs zavarok és leküzdésük a személyközi és csoportközi életben	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kommunikációs zavarok okainak tudatosítása. Szükségletek, érdekek és kommunikálásuk szerepének felismertetése. Konstruktív és destruktív konfliktuskezelés megkülönböztetése, megfelelő magatartásformák alakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p><i>Kommunikációs zavarok keletkezése</i> Kommunikációs zavarok megjelenési formái, típusai. Kommunikációs zavarok keletkezésének háttere. Kódolási és dekódolási nehézségek a kommunikáció során (becsomagolás és kicsomagolás). A kommunikációs zavarok tudattalan közlése: a metakommunikáció. A társadalom kulturális rétegződésének szerepe a kommunikációs zavarok létrejöttében. <i>Szükségletek, érdekek és kommunikálásuk</i> A kommunikációs zavarok mint konfliktusjelzők és konfliktusforrások. Konfliktustípusok. Konstruktív és destruktív konfliktuskezelés. Stratégiák: empátia és értő figyelem; asszertivitás, én-üzenetek; együttműködés, problémamegoldás, közvetítés; mediáció (pártatlan közvetítés). Konstruktív magatartás problémahelyzetekben. A hazugság mint kommunikációs zavar. A szélhámosság mint kommunikációs bravúr. Kommunikációs zavarok leküzdése, konfliktusok megoldása.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs zavar, kódolási és dekódolási nehézség, szükséglet, érdek, konstruktív és destruktív konfliktuskezelés.	

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	<p><i>Tanulásmódszertan</i> A tanulási önismeret megszerzése. A tanulási nehézségek közös megfogalmazása. A tanulási szokások tudatosítása. Az olvasási hatékonyság növelése, a dinamikus olvasási képesség megszerzése. <i>Kommunikáció</i> A kommunikációs zavarok keletkezésének, megnyilvánulási formáinak, mögöttes okainak, legyőzésük útjainak megismerése. Képesség kialakulása a konfliktusoldó és konfliktusfeldolgozó stratégiák, életszemlélet alkalmazására.</p>
--	---

11. évfolyam

Tematikai egység	Tanulási önismeret	Órakeret 2 óra
-------------------------	---------------------------	---------------------------------

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elmúlt év tanulásmódszertani tapasztalatainak áttekintése. Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődés felmérése, alakítása.
Is meretek/fejlesztési követelmények	
<p>Mennyit jutottunk előre egy év alatt? Az elmúlt év tanulásmódszertani tapasztalatainak áttekintése.</p> <p>Az elmúlt év tanulásmódszertani tapasztalatainak áttekintése. Önismereti skálák: önbizalom, akarat, siker-kudarcs. Önértékelő lapok: viszonyulás, képességek, tanulási módszerek.</p> <p><i>Tanulásvizsgálati kérdőívek (önvizsgálat)</i></p> <p>Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődésvizsgálat.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Öröklődés, környezet, önismeret, tanulási attitűd, olvasási szokás, tanulási típus.

Tematikai egység	Teljesítménypróbák	Órakeret 2 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kognitív képesség teljesítménypróba. Beszéd- és olvasás-teljesítménypróbák.	
Is meretek/fejlesztési követelmények		
<p><i>Kognitív képesség teljesítménypróba</i></p> <p>Figyelem: monotoniatűrés.</p> <p><i>Beszéd- és olvasásteljesítménybeli próbák</i></p> <p>Szövegi szövegalkotás: rögtönzés, hangos kifejező olvasás, blattolás, néma értő olvasás (szövegértés): válaszadás kérdésekre, lényegkiemelés.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Figyelem, monotoniatűrés, jelkeresés, jelazonosítás, emlékezet, szövegértés, gondolkodás, szóbeli szövegalkotás, félproduktív beszéd, spontán beszéd, hangos kifejező olvasás, blattolás, felkészülés utáni felolvasás, néma értő olvasás.	

Tematikai egység	Képességgondozás	Órakeret 6 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Képességgondozás.	
Is meretek/fejlesztési követelmények		
<p><i>A biográfia (életrajz-, kisesszékészítés) mint komplex képességfejlesztő tevékenység</i></p> <p>Alanyválasztás, elővázlat készítése, anyaggyűjtés, rendszerezés, szerkesztés, megírás, felkészülés az előadásra.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alanyválasztás, elővázlat, anyaggyűjtés, rendszerezés, szerkesztés, megírás, felkészülés.	

Tematikai egység	A gondolkodás fejlesztése	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>Tanulás és gondolkodás. Az emberi gondolkodás sajátosságai. Állati gondolkodás, emberi gondolkodás. Problématudat. Kérdezési technikák. A problémamegoldó gondolkodás fázisai és technikái. Ötletgyűjtés (brainstorming). Fogalmak meghatározása, definícióalkotás. Gondolkodási szokások. A gondolkodás magatartás- és viszonyformáló perspektívái. A gondolkodás kultúrája, a gondolkodás legfontosabb irányai. Alkotó gondolkodás. Gondolkodtató feladatok (agytorna). A gondolkodás tanulása. Gondolkodási sémák és technikák (CCT, PNÉ, VÖT, ALT stb.). Gondolkodási játékok.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tanulás, gondolkodás, problématudat, kérdezési technika, technika, alkotó gondolkodás.	

Tematikai egység	Kommunikáció Kreatív írásgyakorlatok	Órakeret 14 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kreatív írásgyakorlatok. Nyelvi gesztusok alkalmazásának gyakorlása: kijelentés, kérdés, felkiáltás, felszólítás.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>Nyelvi gesztusok: kijelentés, kérdés, felkiáltás, felszólítás. <i>Kreatív írásgyakorlatok</i> A kijelentés: helyszínek és tárgyak leírása. Leírás emlékezetből. Igazság, hazugság, paradoxon. Hasonlat, szinesztézia, megszemélyesítés. A nyelv mint szobor. Definíció és jellemzés. Képzelőerő, a dolgok valódi nevei. A kérdés: eredet-kérdések; párbeszéd; levél; túlzás; ellentétek. Szabad vers. Találós kérdés, vicc, „szent párbeszéd”, jóslat. Nonszensz. Alliteráció, rím, nyelvtörő. Anagrammák, hangzás és jelentés. Asszociáció, hangzás és hangulat. Magánhangzó, mássalhangzó, fordítás. Leírás felszólításokkal, műveltetés. Eseményleírások. Rítmus, metrum, személyes stílus. Gyémántvers, haiku. <i>Meseírás</i></p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kijelentés, kérdés, felkiáltás, felszólítás.	

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	<p><i>Tanulásmódszertan</i> A tanulási önismeret megszerzése. A tanulási nehézségek közös megfogalmazása. A tanulási szokások tudatosítása. A gondolkodás tanulása. A gondolkodási sémák és technikák kialakulása.</p> <p><i>Kommunikáció</i> Csoportépítés, az írásbeli kommunikáció felszabadult gyakorlása, a tanulók kreativitásának, képzelőerejének és nyelvi készségeinek fejlődése.</p>
--	---

12. évfolyam

Tematikai egység	Tanulási önismeret	Órakeret 2 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elmúlt év tanulásmódszertani tapasztalatainak áttekintése. Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődés felmérése, alakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>Mennyit jutottunk előre egy év alatt? Az elmúlt év tanulásmódszertani tapasztalatainak áttekintése.</p> <p>Az elmúlt év tanulásmódszertani tapasztalatainak áttekintése. Önismereti skálák: önbizalom, akarat, siker-kudarck. Önértékelő lapok: viszonyulás, képességek, tanulási módszerek. <i>Tanulásmódszertani kérdőív (önvizsgálat)</i></p> <p>Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődésvizsgálat.</p>		
Kulcsfogalmak/fogalmak	Öröklődés, környezet, önismeret, tanulási attitűd, olvasási szokás, tanulási típus.	

Tematikai egység	Teljesítménypróbák	Órakeret 2 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kognitív képesség teljesítménypróba. Beszéd- és olvasás-teljesítménypróba.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p><i>Kognitív képesség teljesítménypróba</i> Figyelem: monotoniatűrés. <i>Beszéd- és olvasásteljesítménybeli próbák</i> Szóbeli szövegalkotás: rögtönzés, hangos kifejező olvasás, blattolás, néma értő olvasás (szövegértés): válaszadás kérdésekre, lényegkiemelés.</p>		
Kulcsfogalmak/fogalmak	Figyelem, monotoniatűrés, jelkeresés, jelazonosítás, emlékezet, szövegalkotás, gondolkodás, szóbeli szövegalkotás, félproduktív beszéd,	

	spontán beszéd, hangos kifejező olvasás, blattolás, felkészülés utáni felolvasás, néma értő olvasás.
--	--

1.

Tematikai egység	Felkészülés az érettségire	Órakeret 16 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi sajátosságok megismertetése.	
Is meretek/fejlesztési követelmények		
<p><i>Általános elvek</i> Testi-lelki egyensúly, a lámpaláz leküzdése; időbeosztás; egyéni elmélyülés, közös munka; témavázlat, anyaggyűjtés, rendszerezés, lényeges redundancia, bevezetés, tárgyalás, befejezés; gondolatterkép készítése, memorizálás; próbaérettségi.</p> <p><i>Tantárgyi sajátosságok</i> Magyar nyelv és irodalom Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek Matematika Idegen nyelv Választott tantárgy</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testi-lelki egyensúly, lámpaláz, időbeosztás, elmélyülés, témavázlat, anyaggyűjtés, rendszerezés, redundancia, bevezetés, tárgyalás, befejezés, gondolatterkép.	

Tematikai egység	Kommunikáció Retorikai gyakorlatok	Órakeret 14 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A retorika alapelemeinek megismerése, gyakorlása.	
Is meretek/fejlesztési követelmények		
<p><i>A szónok feladatai</i> A szónok feladatai. Az érettségi vizsga mint szónoki helyzet. A hely, a beszédhelyzet. Tétel, témaválasztás (amit tudunk, és amit tudunk kellene). Anyaggyűjtés (segédeszközök használata). Az anyag elrendezése. A szöveg megfogalmazása (kiemelt beszédrészek). A kifejezés árnyalása (kulcsmondatok, idézetek). Az előadásmód (lehetséges kérdések, a válaszadás technikája). A szöveg előadása.</p> <p><i>A beszéd részei</i> A bevezetés. Az elbeszélés. A részletezés. Az érvelés. A befejezés.</p> <p><i>A szónoklat</i> Beszédtechnikai gyakorlatok. Előkészítő játékok. A szónoki szerephelyzet gyakorlása, a szónoki teljesítmények elemzése.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szónok, bevezetés, elbeszélés, részletezés, érvelés, befejezés, beszédtechnika.	

<p>A fejlesztés eredményei a ciklus végén</p>	<p><i>Tanulásmódszertan</i> A tanulási önismeret megszerzése. A tanulási nehézségek közös megfogalmazása. A tanulási szokások tudatosítása. A tantárgyi tanulás sajátosságainak megismerése. Felkészülés az érettségire.</p> <p><i>Kommunikáció</i> Az érettségi és felvételi vizsgához szükséges retorikai képességek kialakulása.</p>
--	---

2.Családi életre nevelés

A Nemzeti alaptanterv által megjelölt fejlesztési területek – nevelési célok között szerepel a családi életre nevelés mint olyan feladat, amelynek minden tantárgy célkitűzései között meg kell jelennie: „A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére. A köznevelési intézményeknek ezért kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A felkészítés a családi életre segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről. Az iskolának foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.”

A családi életre nevelés tantárgy (CSÉN) ezeket a célokat egységes rendszerbe foglalva valósítja meg, nem csökkentve ezzel a többi tantárgy szerepét. Mivel szükségképpen erkölcsi kérdéseket is érint, több közös területet tartalmaz az etika tantárggyal. De kiemelnénk azt a tényt, hogy az etika csak az 1–8. évfolyamon szerepel, míg a CSÉN a 12. osztályig kínál programot. Ezen kívül a CSÉN-nek speciális módszertana van, ami azt jelenti, hogy ha tapasztalható is átfedés bizonyos témákat illetően, a feldolgozás módja különbözik.

A tantárgy nagyobb tematikai egységekben valósítja meg nevelési céljait:

1. A család mint a társadalom legalapvetőbb egysége és a család működése

Segíteni kívánja a diákokat abban, hogy a mindennapi életükben zajló történéseket jobban

megértsek. Ez gondolkodó viszonyulás a mindennapi életükhöz. Ehhez egyrészt szükség van bizonyos ismeretanyag átadására. Másrészt a diákokban olyan szemléletmódbeli beállítódás kialakítása a cél, amely elemzően, tudatosan szétválasztja és ezáltal megismerteti a család komplex rendszerének a működését (családi szerepek, munkamegosztás a családban, családtípusok, a család nevelési stílusa, a szeretet kifejezésének módja, a családon belüli kommunikáció és a légkör, valamint a normák kialakításának rendje és megkövetelése, generációk együttélése, illetve ennek hiánya stb.). Ezáltal az életkor előrehaladtával egyre differenciáltabbá válik a diákok látásmódja, így a családi élet működéséből és azok összefüggéseiből egyre többet megismernek és megértnek. Egyre több példát látnak maguk előtt, amelyeket tudatosan alkalmazva elkerülhetik a káros, rossz berögződésből adódó sztereotip viselkedésminták alkalmazását és továbbadását, várhatóan a kapcsolataikban, a problémáik kezelésében, az életük autonóm irányításában stb. tapasztalható lesz az egyre kompetensebb viselkedés.

2. *Társas kapcsolatok – kommunikáció – konfliktuskezelés*

Jó kommunikációs képességek kialakítása és/vagy erősítése a diákokban, hogy tudjanak kapcsolatokat kezdeményezni, gondozni és védelmezni, melynek során ki tudják fejezni érzelmeiket. Ismerjék meg a kapcsolatok buktatóit, és a változtatáshoz szükséges eszközöket. A konfliktusokat tanulják meg olyan fokon kezelni és megoldani, hogy azok ne rombolják kapcsolataikat, a tanult készségekkel azokat erősítsék és intimitásukat növeljék. Sajátítsák el, hogy az egészséges határok áthágása miatt esetenként megfelelő döntést kell hozniuk egy kapcsolat megszakításáról vagy folytatásáról.

Esélyegyenlőség – szemléletformálás. Elfogadó, pozitív attitűd kialakítása a hátrányos helyzetű személyekkel (idősek, romák, fogyatékos emberek stb.).

3. *Jellem és értékrend*

A tematikai egység célja, hogy a diákok értsék meg a jellem és az értékek szerepét és fontosságát, alakuljon ki bennük egy stabil, az egyetemes emberi értékeken alapuló értékrend, amely hosszabb távon jellembeli változást és így viselkedésváltozást eredményezhet.

E tematikai egység szempontjából különösen fontos, hogy milyen emberképre alapoz a tantárgy, milyen sajátosságokat tulajdonítunk az érett személyiségnek:

- *Ismeri, szereti és elfogadja önmagát*: folyamatosan mélyülő önismerete van, amely együtt jár önmaga (múltja, sebei, örömei, képességei és korlátai) derűs, őszinte elfogadásával és egyfajta egészséges önbizalom meglétével.
- *Érzelmileg érett*: józan valóságérzékelésének köszönhetően érzelmi reakciói megfelelnek az őt ért hatásoknak, azokkal egyensúlyban vannak. Képes ellenőrizni érzelmi és szexuális késztetéseit, megfelelő érzelmi egyensúlyra, biztonságra és optimizmusra tett szert, amely tulajdonságok segítségével képes kezelni a frusztrációval járó helyzeteket is.
- *Világos, személyiségébe beépített értékrendszere van*, szilárd viszonyítási pontok vannak életében, amelyek alapján választ kap a legalapvetőbb emberi kérdéseire (Ki vagyok? Merre tartok? Melyek a korlátaim és lehetőségeim az életben? stb.), és következetes, hosszú távra kiható, megalapozott döntéseket tud hozni.

- *Társas (szociális) kapcsolataiban kielégítő érettségre tett szert*, amely a mások jogainak és szükségleteinek ismeretében és tiszteletében, a más kultúrák és értékrendszerek megértésében, valamint a saját önállóság megőrzésében áll, úgy, hogy közben az ember másokkal őszintén kommunikál, meghallgatja és megérti gondolataikat, együtt dolgozik velük és értük. A saját boldogságát a mások boldogulásáért történő önzetlen elköteleződésben találja meg.
- *Tudatosan, nyitottan és cselekvő módon alakítja környezetét* (értelmi és operatív érettség). Ezen érettség segítségével új ismeretek birtokába jut, bővíti, tágítja, csiszolja és mélyíti eddigi tudását, képes rugalmasan és nyitottan új problémák megoldásába fogni, és kreatív módon hozzáállni a régiékhöz.
- *Szakmailag megbízható*: összhang van a gyakorolt szakma és a végzéséhez szükséges képességek elsajátítására vonatkozó érdeklődés között.
- *Lelkileg érett*, azaz a lényének legmélyéből fakadó igényeket tudatosítja, elfogadja, és olyan értékekre irányuló nyitottsággal rendelkezik, melyek választ tudnak adni mélyről jövő igényeire, legbensőbb kérdéseire.

4. *Önismeret és érzelmi intelligencia*

Cél a diákok helyes önértékelése kialakulásának elősegítése, hogy képessé váljanak felismerni, megérteni, elfogadni és hatékonyan használni saját erősségeiket és gyengeségeiket, valamint megtanulják önmagukat az aktuális trendek diktálta elvárásoktól függetlenül értékesnek, fontosnak és hasznosnak látni. Emellett a diákok érzelmi fejlődésének elősegítése, hogy képesek legyenek saját és mások érzelmeit felismerni, megfogalmazni, megérteni, elfogadni és hatékonyan használni.

5. *Nemiség – férfi/női identitás – szexualitás – párkapcsolatok*

Segíteni kívánja a diákokat kisiskolás kortól kezdve a genetikai nemnek megfelelő nemi identitás megerősödésében, a nemek közötti alapvető különbségek megismerésében (nemi jelleg, agyműködés, kommunikáció stb.) és a férfi/apa – női/anya szerepekkel kapcsolatos káros sztereotípiák lebontásában, a serdülőkori biológiai, lelki, viselkedésbeli változások pozitív megélésében, a termékenységtudatos szemlélet kialakulásában, ahol a gyermek mint ajándék jelenik meg. Elő kívánja segíteni a párkeresés és a párválasztás sikerét. Fontos, hogy a diákok megismerjék a férfi-női párkapcsolatok formáit és az azokban megélt boldogság/csalódás lehetőségét, emellett kialakuljon bennük a családbarát szemlélet. Kellően felkészüljenek a harmonikus, boldog, elkötelezett párkapcsolaton (házasságon) alapuló érett, felelős, kiegyensúlyozott, egészséges szexualitásra. Ezen túl elsajátíthatják az egészséges szexuális élethez szükséges ismereteket. Az emberi fogantatás és a magzati fejlődés szépségének megismerése kapcsán fogalmazódjon meg bennük, hogy az emberi élet érték a fogantatástól kezdve a természetes halálig.

6. *Útelágazások, zsákutcák, útvesztők, avagy Veszélyek és devianciák, döntéshelyzetek*

A diákokban alakuljon ki a felelős gondolkodás és dönteni tudás képessége, amelynek alapja a döntési helyzet és a benne rejlő több/kevesebb választási alternatíva felismerése, majd a következményeik tudatosítása minél korábbi életkorban. Fontos tudatosítani a fiatalokban belső erőforrásaikat és felfedeztetni velük megerősítő kapcsolati hálójukat, továbbá a különböző normatív és egyéb típusú változásokat.

A különböző választási lehetőségek és azok következményeinek bemutatásával

segítsük elő a veszélyhelyzetek felismerését, a fölöttük gyakorolható tudatos kontroll érzését, a felelős döntéshozatal kialakulását. Érzékenyítsük őket saját és mások helyzetének megértésére és elfogadására. Olyan ismeretek átadása és készségek fejlesztése a cél, amelyek elősegítik a segítségkérést (család, barátok és szakemberek felé) és segítségnyújtást, a problémakezelést és -megoldást.

Fel kell készíteni a fiatalokat arra, hogy a változások és veszteségek kezelésében legfőképpen a családnak és a rokonságnak kellene jelentenie a támogató hálót, tőlük várható és nekik nyújtandó a kölcsönös érzelmi, erkölcsi és anyagi támasz. A fiatalok esetében különösen fontos, hogyha a saját erőforrásaikat meghaladja a problémamegoldás, igényeiket megfogalmazva segítséget merjenek és tudjanak kérni, illetve el is fogadják azt a környezetüktől. Meg kell mutatni nekik, hogyha a család, a közeg, amelyben élnek, valamilyen okból nem tud támasz lenni, milyen közösségi vagy intézményi segítséget vehetnek igénybe. Sikeres küzdésük ugyanis utat nyithat az új életszakasz pozitívabb megélése, valamint a benne rejlő lehetőségek teljesebb kihasználása felé.

7. Változások következményei és kezeléseik

A családi élet változások véget nem érő folyamata, ezért szükséges, hogy a diákok megtanulják elviselni, sőt kezelni a változással járó nehézségeket. A változás okozta feszültségek, bizonytalanságok, a stressz hatékony kezelése, valamint a veszteség elfogadása sokféle lelki és mentális kompetenciát igényel. Cél mindezen kompetenciák kialakulásának elősegítése, fejlesztése, a változások kezelésével kapcsolatos ismeretek átadása.

Meg kell ismertetni a fiatalokkal azokat a lélektani folyamatokat, amelyek a változásokat kísérik, fel kell készíteni őket arra, hogy a változások okozta feszültséget, bizonytalanságot miként lehet a helyzet értelmi és érzelmi megértésével sikeresen kezelni.

Fel kell készíteni a fiatalokat azokra a konkrét, személyes változásokra, amelyekkel életükben a következő évek során találkozni fognak (pubertáskori identitáskeresés, intimitás, szülőkről való leválás, társsá és szülővé válás).

A családi életre nevelés foglalkozásai többnyire eltérnek a hagyományos tantervi óráktól. Új formát, oldottabb légkört és az óratartó pedagógus/védőnő/mentálhigiénés szakember és diák viszonyában egyenrangúságot feltételeznek és rugalmasságot igényelnek, melyben a felek megadják egymásnak a kellő tiszteletet, a szólás lehetőségét és a vélemény szabadságát. Az ismeretek átadása nagyon speciálisan történik. Az emberi méltóság, a tisztelet fontosságára neveléssel, a rávezetéssel, az elgondolkodtatással, a saját vélemény megfogalmazásával, a tudatosítással reményeink szerint a fiatalok az átgondolt kérdések és korrekt információk birtokában önálló, felelősen cselekvő, érett személyiséggé válnak, és belső meggyőződésből tudnak jó döntéseket hozni életükkel kapcsolatban. Fontos tudatosítani bennük, a döntés az ő kezükben van, az ő felelősségük.

A tantárgy módszereiben legfőképp a nem formális tanulás eszközeit használja. Fontos a nevelő rendelkezésre állása a diákok számára a személyes beszélgetésekhez; és a

megválasztott technikák, eljárások összhangja a közvetíteni szánt értékekkel.

Mivel a tantárgy főként lelki, szellemi és mentális kompetenciák fejlesztésére és szemléletformálásra irányul, a diákok érdemjegy szerinti értékelése irreleváns. Az egyes tematikai egységekhez kapcsolódóan előzetesen, majd a téma lezárását követően lehetőség van tájékoztató/visszajelző kérdőívek kitöltésére, de csak anonim formában.

A tantárgy sikerének kulcsa a foglalkozást tartó szakember és az osztály összehangolódása, a konkrét tematika és tanmenet adekvát, az adott osztályközösség érettségének és érdeklődésének megfelelő kidolgozása, melyet a pedagógus folyamatosan igazít az osztályhoz, attól függően, hogy az egyes témakörök feldolgozásakor milyen esetleges problémák, kezeletlen konfliktusok vagy váratlan reakciók kerülnek felszínre.

Az etikával való kapcsolódások, mivel maguktól értetődőek, nincsenek jelezve.

9–10. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A család mint a társadalom legalapvetőbb egysége. A család működése	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Saját családban megélt tapasztalat és más családok (pl. rokonok, ismerősök, barátok) megfigyelése, filmek, irodalmi művek alapján kialakult saját elképzelés, vélemény; korábbi tanévek során családjórán tanultak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A család értékének hangsúlyozása. Pozitív attitűd kialakítása és/vagy megerősítése a család intézménye iránt. A diákok megismertetése a párválasztás szociológiai vonatkozásaival (háttér, végzettség, vagyoni helyzet, nemzetiség, vallás, szokások stb.), illetve ehhez kapcsolódóan a családon belüli szerepek, feladatok, felelősség, döntési jog, javak elosztása, a kölcsönösség alakulása fogalmainak megismerése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		
<p>A család – érték. A család a társadalom életadó alapsejtje.</p> <p>Mi a boldogság? A boldogságkeresés útjai.</p> <p>Családi gazdálkodás, családi költségvetés, zsebpénz, takarékoskodás.</p> <p><i>1. Biológiai témakörök</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A testi-lelki egészség. Az egészséges életmód. – Nemi szerepek. 		

- Az élet tisztelete és védelme – a fogantatástól a természetes halálig.

2. Családszociológiai témakörök

- A szocializáció fogalma.
- Párválasztás szociológiai vonatkozásai.
- Konfliktus a családban – a válás hatása a családokra.
- Magatartásminták – harmonikus családi minták. Szerepek, normák, értékek változásai.
- Családtípusok és azok személyiségre gyakorolt hatása.

3. Pszichológiai témakörök:

- A személyiség fejlődése (szocializáció) és alakulása a családban.
- Szerepek a családban, feladatok, terhek, javak, felelősség elosztása, családi munkamegosztás, kölcsönösség.
- Szerepeltvárások, szerepviselkedések, konfliktusok.

4. Pedagógiai témakörök

- Generációk közötti kommunikáció és együttműködés.
- Pedagógusok, szülők és diákok jogai és kötelességei.

5. Etikai témakörök (csak érintőlegesen)

- Az emberi méltóság.
- Társadalmi normák, értékek.
- Szabadság–értelem és akarat kapcsolata. Az ember ösztönös és érzelmi élete. A szabadság mint az ember egyedülálló sajátossága.

A családon belüli kommunikáció és az érzelmek, a szeretet kifejezésének jelentősége, társadalmi szinten berögzült káros sztereotípiák lebontása.

A látásmód egyre differenciáltabbá válása, a családi élet működésében az összefüggésekből egyre több megértése. A kapcsolatokban, a problémák kezelésében, az élet autonóm irányításában stb. való egyre kompetensebb viselkedés.

<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Család, boldogság, testi-lelki egészség, élet tisztelete, harmonikus családi minta, ünnep, emberi méltóság.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Társas kapcsolatok – kommunikáció – konfliktuskezelés	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Iskolai és egyéb közösségben megélt kapcsolatok (osztálytársak, barátok, szerelmeseik, haverok, ismerősök stb.) tapasztalatai, nem tudatos kapcsolatépítési és -kezelési, konfliktusmegoldási stratégiák alkalmazása.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A diákok jó kommunikációs képességeinek kialakítása és/vagy erősítése. A konfliktuskezelési és -megoldó képesség fejlesztése. Esélyegyenlőség – szemléletformálás.</p>
<p>Ismeretek/Fejlesztési követelmények</p>	
<p><i>Társas kapcsolatok</i></p> <p>Én – te – mi – társas kapcsolatok: A kapcsolatba kerülés lépései. A kapcsolatot fenntartó elemek. A kapcsolatépítés fontos elemei: Természetes kíváncsiság, kockázatás, legyünk önmagunk, kérdezzünk, meghallgatás, elfogadás, bizalom, közös érdeklődés.</p> <p>Család: Kölcsönösség, összetartás, az igazi, elfogadó szeretet, tisztelet. Munkamegosztás, szerepek, kölcsönös segítség. Jogok és kötelességek. Családi ünnepek. Döntések és szabályok.</p> <p>Barátság: A barátság jelentősége, kialakítása, szerepe a serdülő életében. A különbözőségek elfogadása, összehasonlítás, az elfogadás hiánya, önzés. A barát választása. Intimitás, érzelmek és gondolatok megosztása. Kölcsönös segítség. A csoportnyomás kivédése és határok állítása.</p> <p>Közösség: Egynemű és vegyes kortárs közösségek. Beilleszkedés.</p> <p>Szerelem: A párkapcsolatok kialakulása és tartóssága: párkeresés, megismerkedés, „lazázás”, randevúzás, együttjárás, csalódások, szakítás.</p> <p>Házasság: Elköteleződés és hűség. Rokonok és barátok. Értékközvetítő példaképek. Esélyegyenlőség – szemléletformálás. Hogyan gazdálkodunk az időnkkel; a szabadidő hasznos eltöltése.</p> <p><i>Kommunikáció a kapcsolatokban</i></p> <p>Verbális kommunikáció: őszinteség, egyértelmű fogalmazás, udvariasság, figyelem, barátságosság, hangszín.</p> <p>Nonverbális kommunikáció: mimika, tekintet, gesztusok stb.</p> <p>Kulturális szignálok: öltözködés, hajviselet, smink, jelképek stb. kérdésköre.</p> <p>Értő figyelem: meghallgatás képessége, megértés, odafigyelés, visszatükrözés, átírás. Kérdezőtechnikák.</p> <p>Párkapcsolati kommunikáció: férfi és női kommunikáció sajátosságai, különbözőségei, ebből fakadó félreértések, problémák.</p> <p>Tömegkommunikáció vagy szociális kommunikáció: a tudatos médiahasználat és a kétlépcsős kommunikáció.</p>	

<p>A manipuláció eszközei. A virtuális világ veszélyei. Szeretetnyelvek.</p> <p><i>Konfliktuskezelés a kapcsolatokban</i> (család, iskola, barátok, munkahely stb.) Bevezetés: Véleménykülönbség, vita, veszekedés, konfliktus. A konfliktus az élet velejárója. Előítélet. Alapvető kommunikációs technikák, empátia. Konfliktusmegoldási stratégiák: Megoldási lehetőségek (visszavonuló, támadó, kiegyező, engedékeny, közös megegyezésre, kölcsönös megállapodásra törekvő). A konfliktus megoldásának lépései. Törekvés a konfliktusok békés megoldására. Tolerancia. Megbeszélés, meghallgatás, megbocsátás, újrakezdés. Vitához, veszekedéshez vezető helyzetek.</p> <p>Kapcsolatkezdeményezés, -gondozás, -védelmezés. A kapcsolatok buktatói és a változtatáshoz szükséges eszközök felismerése. A tanult készségek minél hatékonyabb alkalmazása a kapcsolatok megtartása és/vagy megerősítése érdekében. Az értő figyelem készségének elsajátítása, a visszatükrözés, kérdezőtechnikák gyakorlása, a férfi és női kommunikáció sajátosságainak megismerése, a tömegkommunikáció manipulációs hatásainak és az önkontroll fontosságának tudatosítása. Az elfogadás hiányának, az önzésnek, a kiközösítés következményeinek, a kommunikáció szintjeinek, a verbális- és nonverbális kommunikáció fogalmának, az odafigyelés fontosságának, a különböző konfliktusmegoldási stratégiáknak a megismerése. A konfliktusmegoldás lépéseinek, a kezeletlen konfliktusok következményeinek tudatosítása. A tömegkommunikációs eszközök és a virtuális világ személyiségre, társas kapcsolatokra gyakorolt hatásainak megismerése. Elfogadó, pozitív attitűd kialakítása a hátrányos helyzetű személyekkel (idősek, romák, fogyatékos emberek stb.).</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Elfogadás, bizalom, összetartás, tisztelet, barátságtípus, beilleszkedés, elköteleződés, hűség, érték közvetítő példakép, meghallgatás, tudatos médiahasználat, virtuális világ, tolerancia, újrakezdés.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Jellem és értékrend	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Az „értékkel”, illetve „értékessel” kapcsolatos önálló gondolatok, személyes tapasztalatok, tanult fogalmak, családban, általános iskolában megtanult viselkedési normák.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	A jellem és az értékek szerepének és fontosságának megértetése. A diákok elgondolkodtatása a férfiakkal és a nőkkel szembeni elvárásokról,	

céljai	párválasztási szempontok megfogalmazása a jellem szempontjából. Stabil, az egyetemes emberi értékeken alapuló értékrend kialakulásának elősegítése. Érett személyiség kialakulásának elősegítése.
Is meretek/Fejlesztési követelmények	
<p>Szabadság, értelem és akarat kapcsolata. Az ember ösztönös és érzelmi élete. A szabadság mint az ember egyedülálló sajátossága.</p> <p>Társadalmi normák, törvények, értékek, társasági viselkedés írott és íratlan szabályai, illemtan (udvarlás, együttjáró párok társaság előtti magatartása).</p> <p>Lelkiismeret mint belső értékrend és annak karbantartása.</p> <p>Szeretet – a másik ember javának akarása.</p> <p>Mértékletesség – a helyes mérték az ösztönös és érzelmi életben.</p> <p>Sajátos erények, tulajdonságok:</p> <p style="padding-left: 40px;">Hazaszeretet.</p> <p style="padding-left: 40px;">Alázat.</p> <p style="padding-left: 40px;">Önuralom.</p> <p style="padding-left: 40px;">Lemondás.</p> <p style="padding-left: 40px;">Empátia.</p> <p style="padding-left: 40px;">Öröm.</p> <p style="padding-left: 40px;">Boldogság.</p> <p style="padding-left: 40px;">Humor.</p> <p>Játékosság.</p>	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Jellem, érték, erkölcs, értékrend, posztmodern relativizmus, szabadság, felelősségtudat, alázat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önismeret és érzelmi intelligencia	Órakeret 9 óra
--	---	-----------------------

Előzetes tudás	Korábbi iskolai, családi és egyéb közösségi tapasztalatok alapján kialakult énkép és önértékelés.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A helyes önértékelés kialakulásának és az érzelmi fejlődés elősegítése. A helyes énkép megerősítése.</p> <p>Az empátia gyakorlása, fejlesztése. Közösségépítés.</p> <p>Az önismeret csapdáinak (félelmeink) megismerése.</p> <p>Hivatás, pályaválasztás segítése az önismeret által.</p>
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
<p>A harmonikus személyiség.</p> <p>Önismeret – személyiségtípusok.</p> <p>Én- és csoportészlelés. Én-te-mi fogalma.</p> <p>Önértékelés kialakulása</p> <p style="padding-left: 40px;">A közvetlen környezet szerepe az önértékelés kialakulásában: szülők, társak (összehasonlítás), barátok, iskola – visszajelzések fontossága.</p> <p style="padding-left: 40px;">Értékes tulajdonságok.</p> <p style="padding-left: 40px;">Önbecsülés, önkontroll.</p> <p>Az önismeret csapdái:</p> <p style="padding-left: 40px;">Teljesítmény csapdája: „Bizonyos elvárásoknak meg kell felelnem ahhoz, hogy jól érezzem magam.”</p> <p style="padding-left: 40px;">Vád szava: „Azok, akik kudarcot vallanak, méltatlanok a szeretetre és megérdemlik a büntetést.”</p> <p style="padding-left: 40px;">Az elismerés kényszere: „Bizonyos embereknek el kell ismerniük ahhoz, hogy értékesnek lássam magam.”</p> <p style="padding-left: 40px;">A reménytelenség csapdája: „Az vagyok, aki vagyok. Nem tudok megváltozni. Reménytelen eset vagyok.”</p> <p>Negatív önértékelés és a táplálkozási zavarok (pl. body building, kóros soványság).</p> <p>Az EQ-készségek:</p> <p style="padding-left: 40px;">Személyes kompetenciák</p>	

<p>Éntudat – tudok valamit vagy tudatában vagyok valaminek.</p> <p>Érzelmi tudatosság, önértékelés, magabiztosság.</p> <p>Self-management</p> <p>Önkontroll, átlátszóság, rugalmasság, kezdeményezés, optimizmus.</p> <p>Szociális kompetenciák</p> <p>Szociális érzék</p> <p>Empátia, mások megértése, emberekkel bánás.</p> <p>Szociális képességek</p> <p>Kommunikáció, kötődések kialakítása, konfliktuskezelés, hatás másokra, csapatmunka.</p> <p>Az EQ fejlesztési folyamata: ismerd magad – fejleszd magad – add magad.</p> <p>Képességnövelés a saját erősségeik és gyengeségeik felismerésének, megértésének, elfogadásának és hatékony használatának terén.</p> <p>Képesség kialakulása/kialakítása a saját személyiség értékességének, fontosságának és hasznosságának felismerésére az aktuális trendek diktálta elvárásoktól függetlenül.</p> <p>A saját és mások érzelmeinek felismerése, megfogalmazása, megértése, elfogadása, kontrollálása és ezek hatékony használata.</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Énkép, harmonikus személyiség, önértékelés, értékes tulajdonság, önbizalom, EQ-készség, személyes kompetencia, szociális kompetencia.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Nemiség – férfi/női identitás – szexualitás – párkapcsolatok</p>	<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A férfi és nő különbözőségéről, a férfi-női szerepek működéséről általános iskolában megtanult fogalmak, az élet különböző színterein, a családban szerzett konkrét tapasztalatok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési</p>	<p>A diákok segítése a genetikai nemnek megfelelő nemi identitás megerősödésében, a nemek közötti alapvető különbségek megismerésében</p>	

<p>céljai</p>	<p>(nemi jelleg, agyműködés, kommunikáció stb.) és a férfi/apa – női/anya szerepekkel kapcsolatos káros sztereotípiák lebontásában, a serdülőkori biológiai, lelki, viselkedésbeli változások pozitív megélésében, a termékenységtudatos szemlélet kialakulásában, ahol a gyermek mint ajándék jelenik meg.</p> <p>A párkeresés és a párválasztás sikerének elősegítése.</p> <p>A férfi-női párkapcsolatok formáinak és az azokban megélt boldogság/csalódás lehetőségének megismerése, kialakítva a diákokban a családbarát szemléletet.</p> <p>Felkészítés a harmonikus, boldog, elkötelezett párkapcsolaton (házasságon) alapuló érett, felelős, kiegyensúlyozott, egészséges szexualitásra.</p> <p>Az egészséges szexuális élethez szükséges ismeretek elsajátítása.</p> <p>Korszerű tájékoztatás a szexuális úton terjedő betegségekről (SZTB-k) és a családtervezési módszerekről.</p> <p>A természetes családtervezési módszer (TCST) korszerű ismertetése, és a mesterséges módszerek bemutatása őszinte, nyílt, érthető, „tabuk” nélküli beszélgetések során.</p> <p>Az emberi élet értékének a fogantatástól kezdve a természetes halálig való tudatosítása.</p> <p>Ezek alapján meggyőződés kialakítása, az IGEN kimondása a valódi értékekre, és a NEM vállalása a szexuális promiszkuitásra.</p> <p>A művi terhességmegszakítás lelki és fizikai veszélyeinek megismerése (abortuszprevenció).</p>
<p>Ismeretek/Fejlesztési követelmények</p>	
<p><i>A nemi identitás, az ember kétneműsége – különbségek férfi és nő között</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A férfi és a nő közötti biológiai, pszichológiai és kulturális különbségek. – Az igazi férfi és az igazi nő. <p><i>Felelős szexualitás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A serdülőkori sajátosságok, testi és lelki változások, szépségei, gondjai; mindezek szexuális-identitásbeli aspektusai. – A termékenység értéke. A termékenység kincs, amire vigyázni kell, és amit óvni kell. A biológiai háttér – női-férfi termékenységi jelek, menstruáció, a női ciklus eseményei, a férfivá érés. A megtermékenyítés csodája. – „Felvilágosítás – kicsit másként” – őszinte, nyílt, érthető, “tabuk” nélküli felvilágosítás. – Növekedés a szeretetben: érzéseink, érzelmeink és ösztönös vágyaink kezelése. – Felelősségvállalás. 	

- A szex, mint alapvető emberi szükséglet, célja és szépsége: szaporodás, gyermek; örömszerzés; szeretetkapcsolat kifejezése.
- A szüzesség értéke, mit jelent a tisztaság. Önuralom és lemondás.

A párkeresés, a párválasztás

- Nővé és férfivá válás az önnevelésben.

Életre szóló, helyes döntések meghozatala – elköteleződés. Hűség (holtomiglan-holtodiglan).

A férfi-nő kapcsolat fajtái: házasság, együttélés, élettársi kapcsolat, együttjárás, laza párkapcsolat.

A termékeny szerelem: a gyermek mint ajándék

- Születésszabályozás, pozitív és negatív családtervezés – átgondoltság, tervszerűség és felelősség. Teljes körű tájékoztatás a családtervezési módszerekről, hatásmechanizmus és mellékhatások. Mesterséges és természetes családtervezési formák. Fogamzásgátlás. Egészséges életkezdés.
- Életvédelem, magzatvédelem – abortusz-megelőzés. A magzati élet állomásai.
- A várandósság – nem terhesség. Áldott állapot. A szóhasználat szerepe a közgondolkodás alakításában.
- Csecsemőgondozás alapismeretei.
- Neheztelt termékenység, meddőség kérdése.

Korai teherbeesés. A művi terhességmegszakítás lelki és fizikai következményei.

<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Nemi identitás, különbségek férfi és nő között, beavatás, serdülőkori testi és lelki változás, termékenység értéke, megtermékenyítés csodája, felvilágosítás, életvédelem.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Útelágazások, zsákutcák, útvesztők <i>avagy</i> Veszélyek és devianciák, döntéshelyzetek	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a különböző szenvedélyek konkrét hatásairól, különösen a szervezetet hosszú távon károsító hatásairól, a függőség lehetőségéről és a leszokás nehézségeiről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felelős gondolkodás és a döntésképeség fejlesztése, választási alternatívák felismerése, valamint azok következményeinek tudatosítása az életkornak megfelelően. Az egészség mint érték tudatosítása, a függőség fogalmának, valamint a függőség kialakulásában szerepet játszó rizikó- és védőfaktorok megismertetése.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények

Szocializáció – a közösséghez tartozás igénye

Érték, norma, szabály. Többség – kisebbség. Sztereotípa, előítélet, diszkrimináció, deviancia, tolerancia.

Család szerepe: érzelmi biztonság, elfogadottság érzése, stabil norma- és értékátadás, valamint adekvát feszültségkezelési minták nyújtása.

Médiahatás (tudatos használat, funkciók, jellemzők). Virtuális-reális?

Intézmények szerepe: iskola (iskolai kötődés, tanárok, osztálytársak).

Döntések és választási lehetőségek

Egészség mint érték:

Az egészség megőrzése.

Függőség, szenvedély – drognélküli világ?

A boldogság pótszerei, szerhasználat: dohányzás, alkohol, gyógyszer és illegális drog: kipróbálás, rendszeres fogyasztás, függés. Kialakulásban szerepet játszó rizikó- és védőfaktorok azonosítása, következmények. Esetleges pozitív attitűd megkérdőjelezése, nemet mondás, visszautasítási technikák gyakorlása.

Balesetmegelőzés (pl. közlekedés/sportolás).

Bántalmazás és önvédelem:

- iskolában (kortársbántalmazás) és családban (családon belüli bántalmazás).

Segítségkérés és támasznyújtás:

- Emberi kapcsolatok fontossága-család, barátok, segítő szakemberek és szervezetek bemutatása. Saját szükségletek, elvárások tudatosítása és aszertív kommunikációja. Probléma megbeszélése, a „titkok” megosztása.

Támasznyújtás módjai – aktív segítségnyújtás.

Saját erőforrásait meghaladó problémamegoldás esetén képesség az igényeik megfogalmazására, esetleges segítségkérésre, illetve annak elfogadására.

A függőségen belül a dohányzás-, alkoholprevenció, a csoportnyomás kivédésének, határok

állításának gyakorlása, valamint a saját szükségletek és elvárások asszertív kommunikációjának gyakorlása, támasznyújtás, aktív segítségnyújtás.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Tudatos életvezetés, egészséges életmód, család szerepe, médiahatás (virtuális – reális), deviancia, bántalmazás, baleset-megelőzés, segítségkérés, támasznyújtás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Változások, azok következményei és kezelésük	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Saját tapasztalatok az életciklusok változásairól, a serdülőkor problematikájáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A változás okozta feszültségek, bizonytalanságok, a stressz hatékony kezeléséhez, valamint a veszteség elfogadásához szükséges kompetenciák kialakulásának elősegítése, fejlesztése, a változások kezelésével kapcsolatos ismeretek átadása.</p> <p>A veszteségelfogadás és -feldolgozás módjának, a gyász munka folyamatának, lépéseinek és szükségességének megismerése egyéb veszteségek kapcsán.</p> <p>A családi ünnepek, rítusok szerepének megismerése/felismerése.</p> <p>A „normál krízis” fogalmának megértetése; a krízis mint fejlődési lehetőség; az életszakaszok feladatainak megismerése, döntéshelyzetek gyakorlása, erőforrások, kapaszkodók keresésének elősegítése.</p>	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		
<p>A fejlődéssel járó családi életciklus-váltások, veszteségek mint „normál krízisek”.</p> <p>A serdülőkor lelki-viselkedésbeli változásai, gondjai, szépségei, akceleráció.</p> <p>Nehéz évek? Szabadság, önállóság, alkalmazkodás, engedelmesség.</p> <p>Egészség, egészségtudat. Betegség, öregség, fogyatékosság.</p> <p>Esélyegyenlőség. Fogyatékosághoz való hozzáállás. Fogyatékosági etikett. A fogyatékosággal élők nehézségei, a segítségnyújtás formái.</p> <p>Fogyatékos személyeket segítő szervezetek.</p> <p>A halál, az élet velejárója.</p> <p>A veszteségek kezelése: pszichológiai gyász munka.</p> <p>A veszteségek kezelése a családban és a családon kívüli környezetben (erőforrások).</p>		

<p>A válásról és a mozaikcsaládban élés sajátos nehézségeiről (feszültségkezelési problémák).</p> <p>Együttérzés. Empátia.</p> <p>Stresszkezelés.</p> <p>Családi ünnepek, rítusok áthidaló szerepe a változásokban. (Eljegyzés, esküvő, évfordulók, ballagás, gyászszertartások, szokások az egyes kultúrákban.)</p> <p>A családi életben folyamatosan jelenlévő változások kezelése, az azzal járó nehézségek elviselése – toleranciaszint emelése.</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Betegség, öregség, fogyatékoság, halál, veszteség, válás, gyászmunka, rítus, empátia.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van a család értékével, pozitív hozzáállása erősödik a család intézménye iránt; képes a családbarát szemléletmód megélésére; – törekszik a családon belüli jó kommunikációra és érzelmei, szeretete kifejezésére; – ismeri a családon belüli szerepeket, feladatokat, felelősséget, döntési jogot; – elsajátítja az értő figyelem készségét; – tud kapcsolatokat kezdeményezni, gondozni és védelmezni; – tudatosítja a tömegkommunikáció manipulációs hatásait, ismeri a tömegkommunikációs eszközök és a virtuális világ személyiségre, társas kapcsolatokra gyakorolt hatásait; – ismeri a különböző konfliktusmegoldási stratégiákat, tudja a konfliktusmegoldás lépéseit, tisztában van a kezeletlen konfliktusok következményeivel; – ki tudja fejezni érzelmeit; ismeri az önismeret csapdáit; képes hivatását, pályaválasztását segíteni az önismeret által; – empátiás készsége fejlődik; az elfogadó, pozitív attitűd erősödik benne a hátrányos helyzetű személyek iránt; – törekszik az egyetemes emberi értékeken alapuló értékrend szerinti életre; – az érett személyiség kialakulásának útján tovább halad; – kialakul benne a termékenységtudatos szemlélet, ahol a gyermek mint ajándék jelenik meg; – alaposan ismeri a családtervezési módszerek hatásmechanizmusát, mellékhatásait, tisztában van a természetes családtervezés modern módszerének működésével; – felelősséget érez az életvédelem iránt; – a felelős gondolkodás és dönteni tudás képessége fejlődik benne, és a nemet mondást kezdi egyre jobban begyakorolni; – ismeri a függőség fogalmát, a kialakulásában szerepet játszó rizikó- és
--	---

	<p>védőfaktorokat;</p> <ul style="list-style-type: none"> – segítséget mer és tud kérni a környezetétől; – megtanulja elviselni, sőt kezelni a változással járó nehézségeket; – törekszik a változás okozta feszültségek, bizonytalanságok, a stressz hatékony kezelésére; – ismeri a gyászmunka folyamatát, lépéseit, a gyászmunka szükségességét egyéb veszteségek kapcsán is.
--	--

11–12. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A család mint a társadalom legalapvetőbb egysége. A család működése	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Saját családban megélt tapasztalat és más családok (pl. rokonok, ismerősök, barátok) megfigyelése, filmek, irodalmi művek alapján kialakult saját elképzelés, vélemény; korábbi tanévek során családórán tanultak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A család értékének hangsúlyozása. Pozitív attitűd kialakítása és/vagy megerősítése a család intézménye iránt.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		
<p>A család – érték. A család a társadalom életadó alapsejtje. Otthonteremtés.</p> <p>Mi a boldogság? A boldogságkeresés útjai. A boldogtalanság.</p> <p>Pályaválasztás.</p> <p>Hivatás és/vagy karrier, életpálya – a hivatás, karrier összeegyeztetése a családi élettel.</p> <p><i>1. Biológiai témakörök</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Öröklés (hozott vs. szerzett adottságok). – A testi-lelki egészség. Az egészséges életmód. Egészséges táplálkozás, túlsúlyosság, kóros soványság. – Fejlődés, elakadás, akceleráció, változás, krízis. – A szexuális viselkedés biológiai aspektusai. – Az élet tisztelete és védelme – a fogantatástól a természetes halálig. <p><i>2. Családszociológiai témakörök</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A család mint intézmény, kapcsolódó intézmények, kultúra. – A család funkciói az egyén és a társadalom szempontjából. – Népesedési viszonyaink, a gyermekvállalás alakulása hazánkban. 		

- A szexuális viselkedés és a párválasztás szociológiai vonatkozásai.
- Elhanyagolás, bántalmazás, erőszak.
- A családok működését segítő rendszerek (családsegítés, családvédelem stb.).

3. Pszichológiai témakörök:

- A család mint rendszer működése, életciklusváltások.
- Szocializáció és identitásformálódás.
- A világvé, emberkép, istenkép, a hit és a vallásosság hatása a családi közösség életére.
- Érzelmi és fizikai erőszak a családban.

4. Pedagógiai témakörök

- Pedagógusok, szülők és diákok jogai és kötelességei.
- A gyermekvédelem családi és iskolai követelményei és működése.

5. Etikai témakörök

- Emberkép, az ember célja, a személy mint az etika vonatkoztatási pontja.
- Az emberi méltóság, az emberi jogok.
- Társadalmi normák, törvények, értékek.
- A társadalom és az állam értékközvetítő szerepe.
- Sajátos területek: emberi munka, a politika, a környezetvédelem, a béke.

Családon belüli kommunikáció és az érzelmek, a szeretet kifejezésének jelentősége, társadalmi szinten berögzült káros sztereotípiák felismerése és lebontása.

A látásmód egyre differenciáltabbá válása, a családi élet működésében az összefüggésekből egyre több megértése. A kapcsolatokban, a problémák kezelésében, az élet autonóm irányításában stb. való egyre kompetensebb viselkedés.

A társadalmi világvé, ideák, eszmék, trendek, a hit és az ateizmus hatásának megismerése és megvitatása a családi közösség életére (nagycsaládok, egygyermekes családok, gyermektelenség, családalapítás hiánya, szingli életmód stb.).

A különböző nevelési stílusok (légkör, normák kialakítása és megkövetelése, gyermeki személyiség felé kifejezett tisztelet és elfogadás vagy ennek hiánya stb.) megismerése és a család személyiségfejlődésre gyakorolt hatásai.

A diákok által jónak tartott formák véleményezése és közösségi szinten történő megvitatása.

<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Család, boldogság, életpálya, testi-lelki egészség, élet tisztelete, népesedési viszonyok, családsegítés, családvédelem, érzelmi és fizikai erőszak, emberi méltóság.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Társas kapcsolatok – kommunikáció – konfliktuskezelés	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Iskolai és egyéb közösségben megélt kapcsolatok (osztálytársak, barátok, szerelmesek, haverok, ismerősök stb.) tapasztalatai, nem tudatos kapcsolatépítési és -kezelési, konfliktusmegoldási stratégiák alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A diákok jó kommunikációs képességeinek kialakítása és/vagy erősítése. A konfliktuskezelési és -megoldó képesség fejlesztése. Esélyegyenlőség – szemléletformálás. Elfogadó, pozitív attitűd kialakítása a hátrányos helyzetű személyekkel (idősek, romák, fogyatékos emberek stb.).	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		
<p><i>Társas kapcsolatok</i></p> <p>Én – te – mi – társas kapcsolatok: A kapcsolati nehézségek. A párkapcsolati érettség.</p> <p>Család: A szülők és a jelenlegi fiatalok világának különbségei. Kölcsönösség, összetartás, szeretet, tisztelet. A kétszülős, egyszülős, mozaik- és nevelőcsaládok. Nevelőszülők, örökbefogadott gyermekek.</p> <p>Barátság: A barátság jelentősége, kialakítása, szerepe a család életében. A különbségek elfogadása, összehasonlítás, az elfogadás hiánya, önzés. A barát választása, életkorok és nemek közötti barátság. Intimitás, érzelmek és gondolatok megosztása. Kölcsönös segítség. A csoportnyomás kivédése és határok állítása.</p> <p>Közösség: Közösségi és társadalmi értékek. A család és a kisebb közösségek érték közvetítése.</p> <p>Szerelem, párvalasztás: A párkapcsolatok kialakulása és tartóssága: párkeresés, megismerkedés, „lazítás”, randevúzás, együttjárás, csaldások, szakítás. Intimitás, szenvedély és elköteleződés.</p> <p>Együttélés, élettársi kapcsolat: a döntéshozatal nehézségei, az elköteleződés hiánya.</p> <p>Házasság: Éltre szóló döntések meghozatala, elköteleződés és hűség. Gyermekvállalás és gyermeknevelés. Jogi tudnivalók. Férfi-női különbségek, az archetípusok. Féltékenység megjelenése a kapcsolatokban.</p>		

Hogyan gazdálkodunk az időnkkel; a szabadidő hasznos eltöltése.

Kommunikáció a kapcsolatokban

Érzelem-kommunikáció.

Belső kommunikáció:

értékek, szükségletek és célok megfogalmazása. Határok kijelölése. Döntések meghozatala, végrehajtása és felülvizsgálata. Önkontroll, transzparencia.

Értő figyelem:

Meghallgatás képessége, megértés, odafigyelés, visszatükrözés, átírás. Kérdezéstechnikák.

Asszertivitás/Magabiztosság:

Jogosultság az önkifejezéshez. Ötleteink, véleményünk, érzéseink kifejezése és kifejtése. Egyes szám első személy használata. A nemet mondás joga és lehetősége. A kritika nem sértő megfogalmazása. Manipuláció.

Párkapcsolati kommunikáció:

a férfi és női kommunikáció sajátosságai, különbözőségei, ebből fakadó félreértések, problémák. Szexuális érzelmek, vágyak és határok felállítása és megosztása a társsal. Segítség keresése és igénybevétele.

Tömegkommunikáció vagy szociális kommunikáció:

A tudatos médiahasználat és a kétlépcsős kommunikáció. A manipuláció eszközei. A virtuális világ veszélyei. A technika által előidézett változás a kommunikációban. Személyesség hiánya. A mobiltelefon, a számítógép és az internet hatásai a mai emberek életére.

Asszertív kommunikáció.

Tranzakció-analízis (Berne).

Konfliktuskezelés a kapcsolatokban (család, iskola, barátok, munkahely stb.)

Bevezetés, alapismertek bővítése:

A konfliktusok kifejlődése és fokozatai, a patológiás konfliktus. Kiváltó esemény – meggyőződés – érzelem. Konfliktuskezelési stílusok. Előítélet. Alapvető kommunikációs technikák, empátia.

Konfliktusmegoldási stratégiák:

Megoldási lehetőségek, elhatározás, kitartás. A konfliktus megoldásának lépései. Az érzelmek kezelése. A saját és a másik fél véleményének, szükségleteinek figyelembe vétele. Tolerancia. Hatékony konfrontáció. Kezeletlen konfliktusok következménye.

Határok:

Értékek és célok megfogalmazása. Kompromisszum és a határok betartatása. Verbális és fizikai abúzus, társfüggőség.

Képességkapcsolatok kezdeményezésére, gondozására és védelmezésére; a kapcsolatok buktatóinak megismerése és a változtatáshoz szükséges eszközök felismerése.

A tanult készségek minél hatékonyabb alkalmazása a kapcsolatok megtartása és/vagy megerősítése érdekében.

Az egészséges határok áthágása miatt kialakuló helyzetben megfelelő döntéshozatal egy kapcsolat megszakításáról vagy folytatásáról.

Az értő figyelem készségének elsajátítása, a visszatükrözés, kérdezéstechnikák gyakorlása, a férfi és női kommunikáció sajátosságainak megismerése, a tömegkommunikáció manipulációs hatásainak és

az önkontroll fontosságának tudatosítása.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Elfogadás, bizalom, összetartás, tisztelet, beilleszkedés, elköteleződés, hűség, meghallgatás, tudatos médiahasználat, virtuális világ, tolerancia.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Jellem és értékrend	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Az értékkel, értékrenddel, erkölccsel, törvénnyel stb. kapcsolatos önálló gondolatok, személyes tapasztalatok, korábban megtanult fogalmak, családban, általános és középiskolában megtanult viselkedési normák.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A jellem és az értékek szerepének és fontosságának megértetése. A diákok elgondolkodtatása az értékrend, a lelkiismeret „karbantartásának”, a közösségi értékek, társadalmi normák fontosságáról. Jellembeli változást és/vagy viselkedésváltozást eredményez(het)ő, stabil, az egyetemes emberi értékekre alapuló értékrend kialakulásának elősegítése. Érett személyiség kialakulásának elősegítése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		
<p>Fogalmak tisztázása</p> <p>Az erkölcs meghatározása.</p> <p>Erkölcsei relativizmus fogalma.</p> <p>Abszolút igazságfelfogás fogalma.</p> <p>Az alapprobléma megértése</p> <p>Van-e alapunk bizonyos értékekről, viselkedésről, szokásról kijelenteni, hogy helytelen?</p> <p>Az értéksemlegesség problematikája.</p> <p>Emberkép, az ember célja, a személy mint az etika vonatkoztatási pontja.</p> <p>Az ember személyes cselekvése, tudatosság, szándékosság – jó cselekedet és bűn.</p> <p>Emberi jogok.</p> <p>Szeretet – a másik ember javának akarása. Egyéni és szociális szeretet.</p> <p>Okosság – a többi erény mértéke.</p>		

<p>Bátorság – tanúságtétel az igazságról.</p> <p>Felelősségtudat erősítése, magunkért és másokért érzett felelősség.</p> <p>Közösségi és társadalmi értékek</p> <p>A család és a kisebb közösségek érték közvetítő hatása.</p> <p>A társadalom és az állam érték közvetítő szerepe.</p> <p>Értékrendünk szerint hozzuk döntéseinket.</p> <p>Döntésképeség, döntéshelyzetek, dönteni tudás gyakorlása szituációkkal.</p> <p>Sajátos területek: emberi munka, a politika, a környezetvédelem, a béke.</p> <p>A felelősségvállalásnak, a döntéshozatalnak mint az érett, felnőtt magatartás fontos ismérveinek gyakorlása.</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Jellem, érték, erkölcs, értékrend, posztmodern relativizmus, illetan, lelkiismeret, mértékletesség, felelősségtudat, érett személyiség.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Önismeret és érzelmi intelligencia</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Korábbi iskolai, családi és egyéb közösségi tapasztalatok alapján kialakult énkép és önértékelés. Az előző években megtanult fogalmak és ismeretek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Saját és mások érzéseinek felismerése, megértése, elfogadása. Egészséges önbizalom elősegítése, erősítése. Tévhitek, avagy az önismeret csapdái, ezek felismerése és feloldása, az egészséges önértékelés megőrzéséért.</p>	
<p>Ismeretek/Fejlesztési követelmények</p>		
<p>Egészséges énkép, a harmonikus személyiség.</p> <p>Mennyire fejlett az akaratom, mennyire vagyok kitartó?</p> <p>Tudatosság.</p> <p>Én- és csoportészlelés. Én-te-mi fogalma.</p>		

Önértékelés kialakulása

A tágabb környezet hatása az önértékelés kialakulásában: média, internet, trendek.

Önbecsülés, önkontroll.

Külső és belső szépség.

Sztereotípiák, benyomáskeltés és szerepek.

Hogyan formálhatja az értelmünk az önértékelésünket?

Ellis ABC-elmélete az érzelmeiről. A / helyzet + B / meggyőződés = C / érzelmek.

Az önismeret csapdái:

Teljesítmény csapdája: „Bizonyos elvárásoknak meg kell felelnem ahhoz, hogy jól érezzem magam.”

Vád szava: „Azok, akik kudarcot vallanak, méltatlanok a szeretetre és megérdemlik a büntetést.”

Az elismerés kényszere: „Bizonyos embereknek el kell ismerniük ahhoz, hogy értékesnek lássam magam.”

A reménytelenség csapdája: „Az vagyok, aki vagyok. Nem tudok megváltozni. Reménytelen eset vagyok.”

Az érzelmi intelligencia (EQ) fogalmának és szerepének megértése

Érzelmeink intelligens (képesség a jobbat választani) megértése.

Segítségével képesek vagyunk megérteni az érzéseinket, ránk gyakorolt hatásukat. Mások érzéseinek megértése.

Érzelmeink felismerése és kifejezése. Gondolatok és érzelmek kapcsolata.

A negatív és pozitív érzelmek kifejezésének eszközei.

Az EQ-készségek:

Személyes kompetenciák

Éntudat – tudok valamit vagy tudatában vagyok valaminek.

Érzelmi tudatosság, önértékelés, magabiztosság.

<p>Self-management</p> <p>Önkontroll, átlátszóság, rugalmasság, kezdeményezés, optimizmus.</p> <p>Szociális kompetenciák</p> <p>Szociális érzék</p> <p>Empátia, mások megértése, emberekkel bánás, mások fejlesztése, ráérzés a hierarchiára.</p> <p>Szociális képességek</p> <p>Kommunikáció, kötődések kialakítása, konfliktuskezelés, hatás másokra, csapatmunka, vezetés, változások elindítása.</p> <p>Az EQ fejlesztési folyamata: ismerd magad – fejleszd magad – add magad.</p> <p>Gondolkodási hibák, stresszkezelés.</p> <p>Az érzések, gondolatok, testi tapasztalatok tudatosítása, és azok kifejezése. Az én-üzenetek jelentőségének felismerése a kapcsolatokban, asszertív kommunikáció.</p> <p>Az érzelmi intelligencia fogalmával, szerepének fontosságával, az érzelmi tudatossággal való megismerkedés, önkontroll gyakorlása.</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Énkép, harmonikus személyiség, önértékelés, önbecsülés, önkontroll.</p> <p>Személyiségtípus, érzelmek felismerése és kifejezése, EQ-készség, személyes kompetencia, szociális kompetencia.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nemiség – férfi/női identitás – sexualitás – párkapcsolatok	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Az előző két tanév hasonló tematikai egységeiben szerzett ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A diákok segítése a genetikai nemnek megfelelő nemi identitás megerősödésében, a nemek közötti alapvető különbségek megismerésében és a férfi/apa – női/anya szerepekkel kapcsolatos káros sztereotípiák lebontásában, a serdülőkori változások pozitív megélésében, a termékenységtudatos szemlélet kialakulásában.	

	<p>A párkeresés és a párválasztás sikerének elősegítése.</p> <p>Felkészítés a harmonikus, boldog, elkötelezett párkapcsolaton (házasságon) alapuló érett, felelős, kiegyensúlyozott, egészséges szexualitásra.</p> <p>Az egészséges szexuális élethez szükséges ismeretek elsajátítása.</p> <p>Korszerű tájékoztatás a szexuális úton terjedő betegségekről és a családtervezési módszerekről.</p> <p>A természetes családtervezési módszer (TCST) korszerű ismertetése és a mesterséges módszerek bemutatása őszinte, nyílt, érthető, „tabuk” nélküli beszélgetések során.</p> <p>Az emberi élet értékének a fogantatástól kezdve a természetes halálig való tudatosítása.</p> <p>Ezek alapján meggyőződés kialakítása, az IGEN kimondása a valódi értékekre, és a NEM vállalása a szexuális promiszkuitásra.</p> <p>A művi terhességmegszakítás lelki és fizikai veszélyeinek tudatosítása (abortuszprevenció).</p>
--	---

Ismeretek/Fejlesztési követelmények

A nemi identitás, az ember kétneműsége – különbségek férfi és nő között

- A nem kialakulása, a nemi szerepek összetevői, fejlődése.
- Pszichoszexuális fejlődés, személyiségfejlődés.
- A férfi és a nő közötti biológiai, pszichológiai és kulturális különbségek.
- A férfiak és nők együttműködése.

Felelős szexualitás

- A nemiséggel kapcsolatos anatómiai és élettani ismeretek.
- Az emberi szexualitás fogalma; fizikai (biológiai), lelki (pszichológiai), szellemi (spirituális) összetevők; kapcsolata a szerelemmel.
- A szülők és a jelenlegi fiatalok világának különbségei.
- A biológiai háttér – a megtermékenyítés csodája.
- Kommunikáció a szexualitás területén.
- A szexuális úton terjedő betegségek (SZTB-k), az AIDS megelőzése.
- Szex, érosz, agapé: személyes és testi odaadottság.
- Hitek és tévhitek... A felelős szexualitásról kialakult képet befolyásoló tényezők:
 - család (szülők);
 - barátok, kortársak;
 - média (újságok, reklámok, filmek, internet) hatása.
- A szex és a házasság. A szex helyének miért a házasságban kellene lennie?
- A szexuális kapcsolatban benne foglaltatik a gyermekáldás lehetősége.

- Nincs 100%-os védekezési mód.
- Hormonális kötődés.
- Szexuális bántalmazás, pornográfia, prostitúció.

A párkeresés, a párválasztás sikere

- Megismerkedés, találkozás (randevú, internetes párkeresés).
- Párkapcsolat érettsége.
- Növekedés a szabadságban és a felelősségben.
- Növekedés a szeretetben: érzéseink, érzelmeink és ösztönös vágyaink kezelése.
- Éltre szóló, helyes döntések meghozatala – elköteleződés. Hűség (holtomiglan-holtodiglan).
- Mit tehetünk, és mit kerülünk el ahhoz, hogy minél sikeresebb, boldogabb és jobb legyen majd a párkapcsolat, a házasság és a család.

A termékeny szerelem: a gyermek mint ajándék

- Felelős szülőség, a szülői hivatásra való tudatos felkészülés.
- Születésszabályozás, pozitív és negatív családtervezés – átgondoltság, tervszerűség és felelősség. Teljes körű tájékozódás a családtervezési módszerekről, hatásmechanizmus és mellékhatások. Mesterséges és természetes családtervezési formák, fogamzásgátlás. Egészséges életkezdés.
- Életvédelem, magzatvédelem – abortuszmegelőzés. A magzati élet állomásai.
- A várandósság – nem terhesség. Áldott állapot. A szóhasználat szerepe a közgondolkodás alakításában.
- Ismerkedés a szülés eseményével, a szülés baba-mama-barát formáival. A szülés hatása a párkapcsolatra.
- Természetes szülés, császármetszés. A szüléstől való félelem megbeszélése, szülési nehézségek és szövődmények.
- Csecsemőgondozás alapismeretei.
- A csecsemő táplálása, a szoptatás fontossága.
- Gyermek a családban – apa/anya–férj/feleség szerepek. Gyermeknevelés.
- Neheztelt termékenység, meddőség kérdése. Örökbefogadás.

Korai teherbeesés. A művi terhességmegszakítás lelki és fizikai következményei.

<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Nemi identitás, különbségek férfi és nő között, megtermékenyítés csodája, családtervezés, életvédelem, várandósság, szülés, csecsemőgondozás, meddőség.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Útelágazások, zsákutcák, útvesztők avagy Veszélyek és devianciák, döntéshelyzetek	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Az egészséges életmód alapjainak, a káros szenvedélyek hosszú távú hatásainak ismerete. A csoportnyomás jelentése, törekvés az ellenállásra. A segítségkérés lehetőségeinek, formáinak, a segítő szervezetek elérhetőségének	

	ismerete, törekvés egymás segítésére.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A felelős gondolkodás, a döntési folyamat megismertetése. Támogatás a pályaválasztásban, életcélok, jövőkép kialakításában.</p> <p>Gondolatébresztés a családról mint védőfaktorról: érzelmi biztonság, elfogadás, értékadás, feszültségkezelési minták nyújtása, rossz minta követésének tudatos elkerülése.</p>
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	
<p><i>Szocializáció – közösséghez tartozás igénye:</i></p> <p>Érték, norma, szabály. Konformizmus, csoportnyomás. Stereotípiák, előítéletek, diszkrimináció, deviancia, tolerancia.</p> <p>Társas hatások szerepe általában: kortársak, szociokulturális hatás.</p> <p>A virtuális világ veszélyei.</p> <p>A család mint védő faktor: érzelmi biztonság, elfogadottság érzése, stabil norma és értékátadás, valamint adekvát feszültségkezelési minták nyújtása; rossz minta követésének tudatos elkerülése.</p> <p><i>Döntések és választási lehetőség:</i></p> <p>Egészség mint érték:</p> <p style="padding-left: 40px;">Az egészség megőrzése. Betegségmegelőzés.</p> <p style="padding-left: 40px;">Függőség, szenvedély, drognélküli világ?</p> <p>A boldogság pótszerei, szerhasználat: dohányzás, alkohol, gyógyszer és illegális drog, egyéb függőséget okozó szerek és tevékenységek, mobil, számítógép és internetfüggés: kipróbálás, rendszeres fogyasztás, függés. Kialakulásban szerepet játszó rizikó- és védőfaktorok azonosítása, következmények. Nemetmondás, visszautasítási technikák gyakorlása. Dönteni tudás gyakorlása, a döntések felvállalása.</p> <p style="padding-left: 40px;">A függőségtől való megszabadulás.</p> <p style="padding-left: 40px;">A fiatalkori szexualitás következményei.</p> <p style="padding-left: 40px;">Kudarok.</p> <p style="padding-left: 40px;">Balesetmegelőzés (pl. közlekedés/sportolás).</p> <p>Fiatalkori bűnelkövetés:</p> <p style="padding-left: 40px;">Veszélyeztető és kriminalizáló tényezők, deviáns karrier. Áldozattá válás. Bűnmegelőzés.</p>	

<p>A bűnelkövetők visszavezetése a társadalomba. Jövő</p> <p>Jövőkép(nyújtás) – család, pályaválasztás. Karrier – hivatás. Vágyak, álmok és tervek a jövőről. Milyen céljaim vannak az életben? Rövid- és hosszú távú célok. Kitartás. A globális problémák és a lokális válaszok. Értékközvetítő példaképek.</p> <p><i>Segítségkérés és támasznyújtás:</i></p> <p>Emberi kapcsolatok fontossága. Saját szükségletek, elvárások tudatosítása és asszertív kommunikációja. Problémamegbeszélés, a „titkok” megosztása.</p> <p>Támasznyújtás módjai – aktív segítségnyújtás.</p> <p>A dönteni tudás és a nemet mondás gyakorlása.</p> <p>Saját erőforrásaikat meghaladó problémamegoldás esetén képesség az igényeik megfogalmazására, esetleges segítségkérésre, illetve annak elfogadására.</p> <p>A káros szenvedélyekben, a fiatalkori szexualitásban, a gyermekbántalmazásban, a balesetek kialakulásában szerepet játszó rizikó- és védőfaktorok azonosítása, következmények felismerése és tudatosítása.</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Csoportnyomás, deviancia, médiahatás, függőség, nemet mondás, jövőkép, támasznyújtás, aktív segítségnyújtás.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Változások, azok következményei és kezelésük</p>	<p>Órakeret 6 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Saját tapasztalatok az életciklusok változásairól, a serdülőkor, a felnőtté válás problematikájáról.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A változás okozta feszültségek, bizonytalanságok, a stressz hatékony kezelése, valamint a veszteség elfogadásához szükséges kompetenciák további fejlesztése, a változások kezelésével kapcsolatos ismeretek átadása.</p>	
<p>Ismeretek/Fejlesztési követelmények</p>		
<p>A fejlődéssel járó családi életciklusváltások, veszteségek mint „normál krízisek”.</p>		

A felnőtté válás, önállóság, felelősségvállalás, leválás a szülőkről, társadalmi identitás kialakulásának kérdései.

A váratlan, „nem normatív” veszteségek, krízisek kezelése (szenvedés, betegség, fogyatékoság, kudarcok, válás, munkanélküliség, szülők korai halála).

A változásra adott különféle lélektani reakciók (krónikus gyász, pszichoszomatika stb.).

Egészségmegőrzés, prevenció.

Félelem a betegségtől, az öregségtől és a haláltól. Az időskor értéke. Az időskor és a betegápolás.

A halál, az élet velejárója.

A veszteségek kezelése: pszichológiai gyászmunka lépései (egyéni és közösségi folyamatai).

A veszteségek kezelése a családban és a családon kívüli környezetben (erőforrások).

A válásról és a mozaikcsaládban élés sajátos nehézségeiről (feszültségkezelési problémák).

A társadalmi változások szerepe. Bizonytalanság, állandóan változó világhoz való alkalmazkodás.

A családi életben folyamatosan jelenlévő változások kezelése, az azzal járó nehézségek elviselése – toleranciaszint emelése.

Felnőtté válás, önállóság, felelősségvállalás, leválás a szülőkről, társadalmi identitás kialakulása.

<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	„Normál krízis”, „nem normatív” veszteség, krízis, változás, betegség, öregség, halál, veszteség, válás, gyászmunka.
------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló <ul style="list-style-type: none">– tisztában van a család értékével, pozitív hozzáállása erősödik a család intézménye iránt; képes a családbarát szemléletmód megélésére;– képes a kapcsolatait, a problémái kezelésében, az élete autonóm irányításában stb. való egyre kompetensebb viselkedésre;– ismeri és képes kritikusan szemlélni a társadalom világképének, ideáinak,
---	--

	<p>eszméknek, trendeknek, a hitnek és az ateizmusnak a családi közösség életére gyakorolt hatását;</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismerkedik a különböző nevelési stílusokkal; – ismeri a párkapcsolati kommunikáció lehetőségeit, buktatóit; érdeklődik az ezzel kapcsolatos pszichológiai irodalom iránt; – ismeri a különböző konfliktusmegoldási stratégiákat, tudja a konfliktusmegoldás lépéseit, tisztában van a kezeletlen konfliktusok következményeivel; – empátiás készsége tovább fejlődik; elfogadó, pozitív attitűd erősödik benne a hátrányos helyzetű személyek iránt; – az érett személyiség kialakulásának útján tovább halad; – képessé válik a felelősségvállalásra, a döntéshozatalra; – fontos számára a lelkiismeret „karbantartása”, fontosak számára a közösségi értékek és a társadalmi normák; – ismeri az érzelmi intelligencia fogalmát, szerepének fontosságát; képessé válik az önkontrollra; – kialakul benne a termékenységtudatos szemlélet, ahol a gyermek mint ajándék jelenik meg; – alaposan ismeri a családtervezési módszerek hatásmechanizmusát, mellékhatásait, tisztában van a természetes családtervezés modern módszerének működésével; – felelősséget érez az életvédelem iránt; – a felelős gondolkodás és dönteni tudás képessége fejlődik benne, és a nemet mondást kezdi egyre jobban begyakorolni; – képessé válik a reális pályaválasztásra, az életcélok, jövőkép kialakítására; – felismeri, hogy a család az érzelmi biztonság, az elfogadás, az értékátadás helye; képes a rossz minta felismerésére és követésének tudatos elkerülésére; – képes a felnőtté válás lépéseinek gyakorlására az önállóság, a felelősségvállalás és a szülőkről való leválás által; – megtanulja elviselni, sőt kezelni a változással járó nehézségeket; – törekszik a változás okozta feszültségek, bizonytalanságok, a stressz hatékony kezelésére; – ismeri a gyász munka folyamatát, lépéseit, a gyász munka szükségességét egyéb veszteségek kapcsán is; – képes az állandóan változó világhoz való alkalmazkodásra; – tudatosan felkészül a szülői hivatásra.
--	---

3. Pályaorientáció

MUNKAPIAC

9–10. évfolyam

A Munkapiac tantárgy célja, hogy a diákok betekintést nyerjenek a munka világába, hogy elsősorban munkavállalóként, de részben munkaadóként is megismerjék a munkaerőpiacra való kilépés alapszabályait. Legyenek tisztában a munkavállalói, a munkaadói szerepekkel, a szerepből adódó felelősséggel és kötelezettségekkel. Ismerjenek alkalmazottakat és munkaadókat, vállalkozókat, akik személyén és munkáján keresztül meg tudják érteni az alkalmazotti, munkaadói és a vállalkozói létet, magatartást, a vállalatok, szervezetek szerepét a gazdaságban.

Ismerjék fel, hogy társadalmilag hasznos munkát nemcsak termelő vállalatok végeznek, hanem közintézmények, non-profit szervezetek is.

Értsék meg, hogy eredményeket kitartó és becsületes munkával lehet elérni, hogy a munka, a teljesítmény érték. A tantárgy járuljon hozzá ahhoz, hogy a diákokban erősödjön az igény a színvonalas, korszerű szaktudás, munkakultúra megszerzésére, az egész életen át tartó tanulás, önfejlesztés jelentőségének felismerésére.

Tudják, miért fontos az önismeret, saját képességeik megismerése, sajátítsák el azokat a technikákat, amelyek alapján ki tudják választani azt a hivatást, szakterületet, ami összhangban van képességeikkel, felkészültségükkel, amit szívesen végeznének, akár évtizedeken keresztül is. Váljanak képessé életpályájuk megtervezésére, a tanuláshoz szükséges eszközök, utak megtalálására. Legyenek tisztában azzal, hogy életük során többször is kényszerülhetnek pályamódosításra. Ismerjenek nem hagyományos foglalkoztatási formákat.

Ismerjék a munkajog alapjait, hogy egyenlő félként tudjanak tárgyalni munkaadóikkal, hogy reális feltételek mellett kössenek velük munkaszerződést. Legyenek képesek önmagukat mint értékes munkaerőt írásban, illetve szóban bemutatni. Legyenek tisztában a munkaviszonnal összefüggő alapvető adózási, társadalombiztosítási kötelezettségekkel.

Legyenek képesek tájékozódni a munka világában, a munkavégzés feltételeiről, szabályairól, állásokról. Ismerjenek tájékoztató és segítő forrásokat, intézményeket.

A tantárgy célja, hogy a munka világának megismertetésével gazdag terepet biztosítsunk a diákok sokoldalú kompetenciafejlesztésének, különösen az együttműködő és versenyző magatartást, a vezetői és végrehajtói szerepek gyakorlását tegyük lehetővé.

Módszertani szempontból ajánlott, hogy az önismereti munka és a témák jelentős részének személyes jellege miatt kis csoportos keretek között történjen a tantárgy oktatása, lehetőség szerint kéthetente dupla órában. A tantárgy tanítása során elvégzett önismereti tesztek eredményét, egyéb önbemutatóra alkalmas dokumentumot mappában célszerű gyűjteni.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önismeret	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Osztályfőnöki órákon, egyéb tantárgyak keretében, esetleg iskolapszichológustól, egyéb szakembertől kapott visszajelzések a diák személyiségéről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Önismeret fejlesztése (önmaga mint potenciális munkaerő, a munkaerőpiacon hasznosítható tulajdonságok felismerése; öndefiníció, egyéni jellemzők – érdeklődés, képesség, értékrend, munkamód – meghatározása). Annak tudatosítása, hogy ezek az egyén erőforrásai.</p> <p>Támogatás az egyéni célok meghatározásában és a célok eléréséhez vezető egyéni terv kidolgozásában.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p><i>Miért van szükség önismeretre?</i></p> <p>A pályaválasztás, pályaorientáció, pályaismeret és az önismereti munka összefüggése.</p> <p><i>Az önismeret és a személyiség fogalma.</i></p> <p><i>Az érdeklődés, a motiváció jelentősége</i></p> <p>A személyiség érdeklődési irányának és az érdeklődés intenzitásának összefüggése a pályaválasztással.</p> <p><i>A képességek feltárása</i></p> <p>Képesség fogalma, képességek csoportosítása, egyéni képességprofil meghatározása.</p> <p>A képességek fejlesztési lehetősége.</p> <p><i>Önismeret és értékválasztás.</i></p>	<p>Önismereti tesztek kitöltése és értékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> – motivációk, érdeklődés; – képességek; – értékrend; – munkamód. <p>Önismereti játékok a pályaválasztás szolgálatában.</p> <p>Esettanulmányok feldolgozása:</p> <p>amikor a hobbitól hivatás lett.</p> <p>Közismert és hétköznapi emberek pályatörténetei.</p> <p>Tanulmányok meghatározása: hasznosítható képességek, hobbik.</p> <p>Egy lehetséges saját pályaut meghatározása (írásban vagy képen feldolgozva).</p> <p>Értéktükközések a munkában, vita:</p> <p>„Ha megfizetnek, mindegy, hogy mit dolgozol?”</p>

<p><i>A munkával elérhető értékek</i></p> <p>A család, a társadalom hatása az értékrendre. Az egyén értékválasztása a pályaválasztással, a munka megválasztásával.</p> <p>Önkéntes munka.</p> <p><i>Önismeret és a munkavégzés körülményei</i></p> <p>A munkával együtt járó munkamód (a munkavégzés tárgyi és személyi körülményei) megválasztása.</p> <p><i>Önismeret és pályacélok meghatározása</i></p>	<p>Internetes tájékozódás a pályorientációt segítő webhelyekről, intézményekről.</p> <p>Egyéni mappa vezetése a képességprofilról, a pályairányultságról.</p>
---	---

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Pályaválasztás, pályorientáció, életpálya, hivatás, önismeret, személyiség, érdeklődés, motiváció, képesség, képességprofil, értékrend, munkaérték, önkéntes munka, munkamód.</p>
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Pályaorientáció és pályaismeret	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A Szülők és a diákok környezetében (iskola, otthon, barátok) élő más felnőttek foglalkozásainak, életpályájának ismerete. Pályaválasztási tanácsadóktól, börzéken szerzett információk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Foglalkozások és a végzésükhöz szükséges képességek, szaktudás, tapasztalat megismertetése.</p> <p>A munkapiaci elvárások változása és az élethosszig tartó tanulás összefüggésének megértetése.</p> <p>A helyesen kialakított tanulási szokások jelentőségének beláttatása az életpálya-építés folyamatában.</p> <p>A képzési rendszer, az érettségire épülő továbbtanulási lehetőségek (felsőoktatás, szakképzés), valamint a diákhitel rendszerének megismertetése.</p> <p>Képességek fejlesztése a tájékozódáshoz és egyéni terv kidolgozásához saját pályacéljaival összefüggésben.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p><i>Foglalkozások, pályaismeret</i></p> <p>Foglalkozások csoportjai, foglalkozások profiljai.</p> <p>Foglalkozások és fizetések.</p> <p><i>A tanulás jelenősége a pályaépítésben</i></p> <p>Az élethosszig tartó tanulás jelentése és indoklása.</p> <p>A humántőke fogalma és tényezői.</p> <p><i>Iskolarendszerű és</i></p>	<p>Gyűjtőmunka és kiállítás összeállítása:</p> <p>A diákok érdeklődési körébe tartozó foglalkozások és profiljainak leírása.</p> <p>Pályaleírások, foglalkozásismertető kisfilmek és szülők foglalkozásbemutatója alapján.</p> <p>Statisztikai adatelemzés: foglalkozások és átlagbérek a magyarországi foglalkoztatásban (ágazati átlagbérek).</p> <p>Tájékozódás a szakképzésről: internet és kiadványok elemzése.</p> <p>A felvételi tájékozódás hivatalos forrásai: a Felvételi tájékoztató tartalma, használata.</p>

<p><i>iskolarendszeren kívüli szakképzés</i></p> <p>A szakképzési rendszer ismertetése, szakmacsoportok áttekintése, képzettségi szintek egymásra épülő rendszere.</p> <p><i>Érettségi, felsőoktatás, pontszámítás</i></p> <p>Az érettségi, ill. felvételi rendszere, a pontszámítás tantárgyai, szabályai.</p> <p><i>A továbbtanulás költségei. Diákhitel</i></p> <p>Költségek, források.</p>	<p>Pontszámítás, kalkulátorok alkalmazása.</p> <p>Kalkuláció készítése:</p> <p>Mibe kerül egy év a felsőoktatásban (költségtérítés, tandíj, a tanulás egyéb költségei, a megélhetés költségei szülőkkel élve, kollégiumban, albérletben)?</p> <p>Kiselőadás tartása a diákhitel aktuális szabályairól.</p>
--	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Foglalkozásprofil, pályaleírás, humántőke, élethosszig tartó tanulás, képzési rendszer, továbbtanulás, felsőoktatás, felvételi, pontrendszer, szakképzés, diákhitel.</p>
------------------------------------	---

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Kilépés a munkaerőpiacra</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Családban, rokonságban a felnőttektől szerzett tapasztalatok, közvetlenül szerzett ismeretek a munkaerőpiacról.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A karrierperiódusok, az életszerepek fogalmának, a pályakezdés jellegzetességeinek megismertetése.</p> <p>A munkaerőpiac alapvető fogalmainak, az aktuális hazai és külföldi munkaerőpiaci helyzet, szabályok megismertetése.</p> <p>Tájékozódóképesség fejlesztése (az interneten és a sajtóban az álláslehetőségekről, foglalkoztatási formákról, valamint a Munkaügyi Központ és a civil szervezetek szerepével kapcsolatban).</p> <p>Az álláskeresés folyamatának, „praktikáinak” megismertetése, egyes elemek gyakoroltatása (az állásinterjú elvárásai, megfelelő önéletrajz és motivációs</p>	

	levél megírása).
--	------------------

Ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p><i>Életpálya, karrierperiódusok</i></p> <p>Életszakaszok, karrierperiódusok fogalma, életszerepek tudatosítása, a pályakezdő élethelyzet.</p> <p><i>A munka világa, munkalehetőségek itthon és külföldön</i></p> <p>A munkaerőpiac fogalma, munkaerő-piaci folyamatok, munkanélküliség, munkalehetőségek itthon.</p> <p>A külföldi munkavállalás lehetőségei, szabályai.</p> <p>Munkavállalás az EU-ban.</p> <p>Önfoglalkoztatás.</p> <p><i>Álláskeresés</i></p> <p>Az álláskeresés folyamata, módjai. A Munkaügyi Központ szerepe az álláskeresésben. Jelentkezés az állásra, kapcsolatfelvétel.</p> <p><i>Önéletrajz, motivációs levél, felvételi beszélgetés</i></p> <p>Önéletrajztípusok, a motivációs levél jelentősége, felvételi beszélgetés, viselkedés, non-verbális üzenetek.</p>	<p>Esettanulmány a karrierperiódusokról: alapvető karrierdöntések meghozatala, karrier előkészítése, kezdeti karrier, kibontakozás, a karrier csúcsa, megőrzés-fenntartás, nyugdíj előtt.</p> <p>Vágyak és valóság – konfliktusok, dilemmák, döntési helyzetek a karrierszakaszokban: esetelemzések, tanulságok levonása.</p> <p>Forráselemzés: Internetes állásportálok és sajtóhírek alapján az aktuális munkaerő-piaci helyzet elemzése, a munkalehetőségek feltérképezése. Üzleti szféra, civil szféra, közszféra kínálata, elvárásai. Keresett és kevésbé keresett szakmák, végzettségek.</p> <p>Kényszer vagy lehetőség: önfoglalkoztatás.</p> <p>Gyűjtőmunka:</p> <p>Internetes és egyéb források alapján a külföldi munkalehetőségek feltérképezése. Tipikus feltételek, szabályok, egyes országok sajátosságainak összegyűjtése.</p> <p>Látogatás a Munkaügyi Központ helyi irodájában, a tapasztalatok megbeszélése, összegzése.</p> <p>Forráselemzés:</p> <p>Állásportálok és sajtóban megjelenő álláshirdetések elemzése. Rejtett információk, veszélyes hirdetések felismerése.</p> <p>Dramatikus játék:</p> <p>Felkészülés és felvételi beszélgetés egy konkrét, meghirdetett állásra. A szükséges dokumentumok (önéletrajz, motivációs</p>

	levél) elkészítése. Tanulmányok megbeszélése.
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Karrierperiódus, pályakezdés, munkaerőpiac, munkanélküliség, Munkaügyi Központ, közsféra, versenyszféra, álláskeresés, önfoglalkoztatás, önéletrajz, motivációs levél, felvételi beszélgetés/állásinterjú, nonverbális kommunikáció.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Munkába állás – munkajogi alapok	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Családban, elsősorban a szülőktől szerzett munkavállalói, munkaadói információk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A munkaviszonnal összefüggő alapfogalmak és legfontosabb szabályok, a munkaszerződés általános tartalmának megismertetése.</p> <p>Tájékozódás segítése a Munkatörvénykönyvben, kapcsolódó jogszabályokban.</p> <p>A munkaviszony, a munkabér közterhei és a társadalombiztosítás összefüggésrendszerének megértetése.</p> <p>A fekete foglalkoztatás problémáinak, egyéni és társadalmi következményeinek megértetése.</p> <p>A rugalmas foglalkoztatás jelentőségének és néhány új formájának megismertetése a munkanélküliség kezelésében és a fenntarthatósággal összefüggésben.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p><i>A Munka törvénykönyve.</i> <i>A munkavégzés általános szabályai</i></p> <p>A munkaviszony fogalma, a munkaviszony alanyai.</p> <p><i>A munkaszerződés általános tartalma</i></p> <p><i>A munkáltató és a munkavállaló kötelességei.</i></p> <p><i>A kártérítési felelősség</i></p> <p><i>A munkaviszony megszűnése és megszüntetése</i></p> <p>Felmondási idő, végkielégítés szabályai.</p> <p><i>A munka- és a pihenőidő szabályai</i></p> <p>Fiatalkorú munkavállalókra vonatkozó sajátosságok.</p> <p>Pihenőidő, szabadság.</p> <p><i>A munka díjazása</i></p> <p>Alapbér, bérpótlékok. Garantált bérminimum.</p> <p>A munkabérek közterhei, valamint adózási, biztosítási összefüggései.</p> <p><i>Munkaügyi kapcsolatok</i></p> <p>Üzemi tanács, szakszervezetek,</p>	<p>Gyűjtőmunka: munkaszerződések (családtag munkaszerződése, iskolai dolgozó, diákmunka stb.).</p> <p>Egy általános munkaszerződési forma kitöltése, értelmezés, elemzés.</p> <p>Felmérés az osztályban a nyári munkavégzés tapasztalatairól.</p> <p>Munkafajták, szerződések, munkajogi-társadalombiztosítási összefüggések, a „feketemunka”.</p> <p><i>Vita:</i> a fekete foglalkoztatás „előnyei”, kockázatai, társadalmi problémái.</p> <p>A munkanélküliség problémái, a fenntarthatóság és a rugalmas (atipikus) foglalkoztatási formák összefüggése – aktuális cikkek, adatok elemzése.</p> <p>Bérekalkulátorok alkalmazása:</p> <p>A munkáltató és a munkavállaló terhei (adók, járulékok). Aktuális szabályok alapján számítások végzése.</p> <p>Esettanulmányok:</p> <p>Munkaügyi viták és rendezésük a jogforrások bevonásával.</p> <p>Segítő szervezetek.</p> <p>Megbízható jogforrások az interneten.</p> <p>Vendég: munkaügyi szakember meghívása:</p> <p>Beszélgetés a munkaadói, munkavállalói jogokról, kötelezettségekről, a munkavállalókat segítő tanácsadó, tájékoztató szervezetekről.</p>

<p>kollektív szerződés.</p> <p><i>Néhány szokásostól eltérő (atipikus) foglalkoztatási forma</i></p> <p>Távmunka, bedolgozó, részmunkaidő, munkaerő-kölcsönzés.</p>	
---	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Munkaviszony, munkáltató, munkavállaló, munkaszerződés, munkaviszony megszűnése, munkaviszony megszüntetése, teljes és részmunkaidős foglalkoztatás, munkaerő-kölcsönzés, távmunka, munkakör, munkabér, felmondás, közös megegyezés, munkaidő, pihenő idő, alapszabadság, pótszabadság, alaphér, bérpótlék, bérminimum, cafeteria, szakszervezet üzemi tanács, kollektív szerződés.</p>
------------------------------------	--

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A diákok megértik, hogy az életben való érvényesüléshez munkát kell végezni, legyenek akár munkavállalók, munkaadók vagy vállalkozók.</p> <p>Értik azokat a lépéseket, amelyeket meg kell tenniük, hogy képességeikkel, vágyaikkal összefüggésben a legmegfelelőbb munkát találják meg. Tisztában vannak azokkal a képességekkel, amelyekkel mint potenciális munkaerő rendelkeznek és meg tudják határozni feladataikat karriercéljaik elérése érdekében.</p> <p>Felismerik saját felelősségüket életpályájuk formálásában, a színvonalas munkavégzés, korszerű szaktudás, munkakultúra elsajátítása és karriercéljaik megvalósítása érdekében. Értik az értékrend és a pályaválasztás összefüggését.</p> <p>Ismerik az önkéntes munka fogalmát, értik jelentőségét és saját felelősségüket.</p> <p>Sokféle foglalkozást ismernek, tájékozottak a szakképzés és továbbtanulás rendszeréről és a pályacélok összefüggéséről.</p> <p>Tájékozottak az életpályaszakaszokról, az élethosszig tartó tanulás folyamáról, értik saját feladataikat ezzel összefüggésben.</p> <p>Képesek információt szerezni a munkaerőpiacról, a hazai és külföldi álláslehetőségekről, az önfoglalkoztatás lehetőségeiről, szabályairól.</p> <p>Ismerik az álláskeresési eljárás folyamatát, el tudják készíteni a szükséges dokumentumait (önéletrajz, motivációs levél).</p> <p>Tájékozottak a legfontosabb munkajogi szabályokról, ismerik a munkaszerződés kötelező tartalmát, a kapcsolódó fogalmakat, a munkaviszony létrehozásának és megszűnésének, megszüntetésének szabályait.</p> <p>Ismerik a munkaadói, munkavállalói jogokat, kötelezettségeket, a munkavégzés szabályait.</p> <p>Értik a munkaviszony, a közterhek és a társadalombiztosítási jogosultság összefüggését, a feketemunka társadalmi és egyéni problémáit.</p> <p>Ismernek rugalmas foglalkoztatási formákat, értik ezek jelentőségét a munkanélküliség kezelésében és a fenntarthatóság szempontjából.</p>
--	--

	Ismernek jogforrásokat és képesek tájékozódni azokban.
	Tájékozottak a munkavállalókat segítő, tájékoztató szervezetekről.

4. Gazdasági és pénzügyi nevelés

GAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI KULTÚRA II. 9–10. évfolyam

A Gazdasági és pénzügyi kultúra II. tanterv a NAT gazdasági és pénzügyi neveléssel, valamint a kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia fejlesztésével kapcsolatos célkitűzéseinek megvalósítását szolgálja, épít a Technika, életvitel és gyakorlat, valamint a Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek tanterv vonatkozó részeire. Önálló tanterv, de erősíti a Vállalkozzunk! II. választható kerettanterv megvalósítását.

A Gazdasági és pénzügyi kultúra II. tantárgy célja, hogy az általános műveltség szintjén megjelenő gazdálkodási és pénzügyi ismereteket és a kapcsolódó sajátos kompetenciákat fejlessze, ezek segítségével járuljon hozzá a tanulók személyiségének fejlődéséhez és aktív, tudatos, felkészült állampolgárrá válásukhoz. A gazdaság és pénz világának ismerete nélkülözhetetlen a tanulók sikeres társadalmi, gazdasági szerepvállalásához, felnőtt életük eredményességét biztosító gazdasági jellegű döntések meghozatalához, a változó környezethez való alkalmazkodási készségük formálásához, korunk súlyos problémáira választ kereső felelős magatartásukhoz.

A Gazdasági és pénzügyi kultúra II. c. tantárgy jelenlévő tartalma és gazdag módszertana közvetlenül szolgálja a középiskolai nevelés általános célját: a társadalmi, gazdasági, technikai változások követésére, ahhoz adaptív módon alkalmazkodó cselekvésre képes, az élethosszig tartó tanulásra nyitott, művelt, igényes, jogkövető állampolgárrá nevelést.

A tantárgy tartalma hozzájárul a NAT kiemelt fejlesztési területek nevelési céljainak megvalósításához: szemléletében érvényesíti és sajátos eszközeivel támogatja azokat. Tudatosítja, hogy értékteremtő munka nélkül nincs jólét, és valamennyi társadalmi tevékenységnek feltétele a gazdaság kiegyensúlyozott működése.

A tantárgy tudatosan képviseli az etikus gazdasági gondolkodás, magatartás és döntések normáját. A gazdasági kultúra értékeinek megmutatásával hozzájárul a tágabb értelemben vett nemzeti kultúra megbecsüléséhez. Széleskörűen fejleszti az aktív állampolgári magatartást, támogatja annak felismerését, hogy az egyéni sikerek és a közösség, az ország egészének eredményessége hosszú távon összefüggnek, elválaszthatatlanok.

A gazdasági szerepek, a szerepekből adódó érdekkülönbségek és ezek egyeztetésének megismerésén, gyakorlásán keresztül hozzájárul az önismeret és társas kultúra fejlesztéséhez is. Gazdasági oldalról alapozza meg a családi életre nevelést, a felelős háztartási döntések meghozatalát, a hosszú távú gondolkodást és gondoskodást. Megmutatja a gazdasági szerepekben rejlő társadalmi szolidaritás és önkéntesség mintáit, gyakorlati lehetőségeit.

Tudatosítja az erőforrások szűkösségének problémáját és ezzel összefüggésben a gazdasági döntések fenntarthatósággal és környezettudatossággal való kapcsolatát, támogatja az értéktudatos, felelős gazdálkodói magatartás képviseletét.

A tantárgy tárgykörébe tartozó felnőtt szerepek segítségével hozzájárul a pályaorientáció gazdagításához, közvetlen segítséget nyújt a munkapiacra lépéshez, alkalmazott módszereivel (döntési játékok) biztosítja a hierarchiában történő munkavégzés, a

vezetői, együttműködési készség és versengő magatartás megélését, problémáinak kezelését.

A tantárgy számtalan lehetőséget kínál a médiatudatosságra neveléshez, hiszen hosszú távon a gazdasági szereplők csak helyesen értékelt információk birtokában hozhatnak eredményes döntéseket, akár fogyasztóként, vállalkozóként, befektetőként, állami tisztviselőként stb. teszik ezeket. A változó gazdasági környezetben való eligazodáshoz nélkülözhetetlenek a hagyományos és modern médiumok információforrásként való kezelése, kritikai értékelése.

A tantárgy jelenlvése az ismeretek közvetlen alkalmazási lehetőségét kínálja, életszerűségével erősíti a spontán tanulási motivációt. Alkalmazott eszközei segítik a megismerés, tanulás aktív formáit: projektek alkalmazását, modellek alkotását, döntési helyzetekből történő tanulást, a változásokhoz igazodó adaptív magatartás gyakorlását. Vitákban, szerepek megélésén keresztül differenciált megközelítést, értékelést, érvelést fejleszt. A gazdasági és pénzügyi kultúra tárgykörébe tartozó problémák természetükből adódóan a divergens problémamegoldás módszerét igénylik, a döntések megalapozásához gyakran alkalmazzák, és ezzel fejlesztik a diákok matematikai eszköztárát.

A Gazdasági és pénzügyi kultúra II. c. tantárgy gyakorlatias szemlélete sokoldalúan és integratív módon járul hozzá a NAT-ban meghatározott kulcskompetenciák fejlesztéséhez. A tantárgy ismeretkörei, az alkalmazásukhoz szükséges készségek, képességek és attitűdök egységet alkotnak.

A Gazdasági és pénzügyi kultúra II. mindenk előtt a kezdeményezőképeség, vállalkozói kompetencia fejlesztését támogatja, hiszen a gazdasági szereplők alapvető közege a piac, amely folyamatos változásaival serkenti az újtásra való beállítódást, a kockázatvállalást, az erőforrások felkutatását, alternatív felhasználását, célok kitűzését, a megvalósítás tervezését és a végrehajtás megszervezését, értékelését. A tantárgy alkalmazott módszerei (döntési szituációk, szerepjátékok stb.) a diákok számára a kompetencia közvetlen alkalmazási lehetőségét is megteremtik.

A tantárgy gazdasági oldalról alapozza meg a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését, hozzájárul a társadalmi-gazdasági folyamatok, változások megértéséhez, a személyes szerepvállalás tudatosításához, argumentumokkal támasztja alá a közjót szolgáló döntéseket.

A Gazdasági és pénzügyi kultúra c. tantárgy tanítása egyrészt integráló szerepet tölt be az általános iskola különböző tantárgyaiban szerzett részismeretek rendszerezése, kibővítése és magasabb szintre emelése terén, másrészt lehetőséget teremt olyan magatartásformák gyakorlására, amelyek a jelenben való eligazodáshoz nélkülözhetetlenek.

Erősíti és kibővíti a technika, életvitel és gyakorlat, valamint a földrajz e tárgykörbe tartozó ismereteit, nagyobb összefüggésekben és mélységben mutatja be a gazdaság működésének egészét. Részletesen elemzi az egyes gazdasági szereplők (háztartások, vállalatok, állam, pénzügyi közvetítők) gazdaságban betöltött szerepét, erőforrásokkal való gazdálkodását, döntéseik motivációját, a szereplők egymásra hatását, döntéseik összefüggésrendszerét. Mindezekkel hozzájárul a diákok ésszerű gazdálkodási képességének kialakulásához, az értékteremtő munka jelentőségének felismeréséhez, az erőforrásokkal, pénzzel való egyéni/háztartási és társadalmi szintű felelős gazdálkodáshoz, a gazdálkodás pénzügyi, elszámolási (költség, haszon) összefüggéseinek megismeréséhez, az öngondoskodás mibenlétének, a jövőről való felelős gondolkodás alternatíváinak megismeréséhez.

Tevékenykedtető módszereket alkalmaz: a szereplők konkrét problémáiból kiinduló döntésekre koncentrál, a konkrét esetekben megmutatva az általános összefüggéseket. Alkalmazza a modellben történő gondolkodást. Bővíti a szakmai szókincset: részben a megértés (passzív szókincs), részben az aktív alkalmazás szintjén.

Gazdasági folyamatok, összefüggések megjelenítéséhez, elemzéséhez, döntések alátámasztásához alkalmazza a matematika eszköztárát (kamat, kamatos kamat, függvények, grafikonok, viszonyszámok, ráták), a digitális technikát, az internetet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Bevezetés a piacgazdaságba		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A döntések mérlegelésének képessége, előnyök-hátrányok felismerése, a modellben történő gondolkodás képessége. A történelemben megismert különböző gazdasági, elosztási rendszerek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak felismertetése, hogy mindenkinek szembe kell néznie a szűkösség problémájával és a folytonos döntések meghozatala kényszerével, azaz a gazdálkodás mibenlétének tudatosítása.</p> <p>A döntésképeség fejlesztése a nyert haszon – feláldozott haszon fogalmának alkalmazásával.</p> <p>Különböző elosztási rendszerek megismerésével, értékelésével az emberiség által a múltban és jelenben alkalmazott gazdasági rendszerek azonosítása, a jelenbeli piacgazdaság sajátosságainak megismertetése.</p> <p>Az absztrakciós és modellalkotási képesség fejlesztése: a piac modelljének megalkotásával változások elemzése a piacon; a gazdaság bonyolult, szövevényes kapcsolatrendszerének összefoglalása a főbb szereplők és kapcsolatuk egyszerűsített modelljével. A saját sokoldalú gazdasági szerep tudatosításával az önismeret fejlesztése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

<p><i>Mit jelent gazdálkodni</i> A gazdálkodás mint a közgazdaságtan alapproblémájának megoldása, alapfogalmak, a helyes gazdasági döntés kritériuma.</p> <p><i>Az áruk és a pénz világában élünk</i> Elosztási rendszerek, a piacgazdaság sajátosságai, alapfogalmak. A piaci mechanizmus működése.</p> <p><i>Szereplők és kapcsolatok a piacgazdaságban</i> Egy diák gazdasági szerepei, a piacgazdaság modelljét alkotó szereplők és kapcsolatrendszerük.</p>	<p>Konkrét döntések elemzése a nyert haszon, feláldozott haszon szempontjából.</p> <p>A sokféle ismert erőforrás közgazdaságtudományi rendszerezése, a tudományos gondolkodás eszközeinek tudatosítása.</p> <p>Esetjáték: a szükség modellje alapján elosztási típusok kitalálása (egyenlőségi elvre épülő, központi, hagyományokon nyugvó, erőszakon alapuló, piaci alapokon nyugvó elosztás). Saját vélemény megfogalmazása az egyes elosztási típusok előnyének és hátrányának értékelésekor.</p> <p>Modellalkotás mint a megismerés eszközének alkalmazása (piac, piacgazdaság modelljének megalkotása).</p> <p>Összefüggések, törvényszerűségek megállapítása a piac modelljében. A marketing piaci szerepének felismerése.</p> <p>A piaci mechanizmus (kereslet és kínálat egymásra hatásának) alkalmazása egy döntési játék segítségével.</p> <p>A homo economicus jelentésének felismerése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> természeti erőforrások, társadalmi erőforrások, a piac működése.</p> <p><i>Fizika, kémia:</i> modellek mint a megismerés eszközei.</p> <p><i>Etika:</i> döntéseink hatása másokra, gazdagok, szegények, adomány.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> különböző gazdasági rendszerek, a piacgazdaság.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Döntés, gazdálkodás, szükséglet, termék, szolgáltatás, erőforrás/termelési tényező, szükséglet, jövedelem (munkabér, kamat, profit, bérleti díj, osztalék, járadék), termelő, fogyasztó, elosztási rendszer, piac, piacgazdaság, kereslet, kínálat, ár, piaci mechanizmus, háztartás, állam, külföld, pénzügyi közvetítő.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A mindenható pénz	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	<p>Árupénzek a korábbi történelmi korszakokban. Valuták, az euró ismerete, valutaváltás tapasztalata. Infláció a történelemben.</p> <p>Társadalmi, gazdasági változások hatásának árnyalt megközelítése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	<p>A pénzről szerzett korábbi ismeretek rendszerezése, a változások mozgatórugóinak, a mai pénz lényegének, funkcióinak megértése.</p>	

céljai	<p>A különböző valutákról szerzett tapasztalatok rendszerezése fogalmi szinten.</p> <p>A devizapiaci változásoknak az árfolyamra és a szereplők döntéseire, saját életére gyakorolt hatásának felismertetése.</p> <p>A tapasztalatok rendszerezése az infláció mértékével, kiváltó okaival összefüggésben.</p> <p>Az infláció gazdasági szereplőkre gyakorolt hatásának egyre önállóbb értékelése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A kaori kagylótól a bankkártyáig</i> Pénzkorszakok a történelemben. A modern pénz lényege, a pénz- és banktörténet összefüggése.</p> <p><i>A pénz szerepe és funkciói</i></p> <p><i>Ahány ország, annyi bankjegy</i> Valuták, devizák és árfolyamok. Az euró mint az EU közös pénze.</p> <p><i>Az infláció fogalma, mérése, okai, hatásának értékelése</i></p>	<p>A pénzről szerzett korábbi ismeretek történelmi és logikai rendszerezése (tanár által adott szempontok alapján kiselőadás, vagy forrásfeldolgozás módszerével csoportban végzett munkával).</p> <p>A mindennapi pénzhasználatban rejlő pénzfunkciók tudatosítása, rendszerezése konkrét esetekből kiindulva (a konkrétban az általános megjelenése).</p> <p>A valuta és deviza eltérő fogalmának gyakorlati jelentősége, a devizapiaci mozgások, a le- és felértékelődés hatásának elemzése konkrét gazdasági szerepekben. A hatások számításokkal történő alátámasztása. Internetes tájékozódás az aktuális devizapiaci információkról, az euró árfolyamáról.</p> <p>Az infláció hatásának, következményeinek differenciált értékelése (konkrét esetekben).</p>	<p><i>Földrajz:</i> nemzeti és közös valuták, valutaváltás, árfolyamok; az EU és országcsoportjai.</p> <p><i>Matematika:</i> valutaváltással kapcsolatos számítási feladatok.</p> <p><i>Etika:</i> egy esemény ellentmondásos hatásai.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> különböző pénzformák, példák hiperinflációs időszakokra.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Árupénz, munkamegosztás, aranypénz korszaka, pénzhelyettesítő, bankjegy, váltópénz, modern pénz, jegybank, pénzteremtés, készpénz, számlapénz, pénzfunkció (csereeszköz, elszámolási eszköz, fizetési eszköz, felhalmozási eszköz), nemzetközi pénz, valuta, deviza, euró, devizapiac, árfolyam, spekuláció, infláció, inflációs ráta, hiperinfláció, keresleti infláció, költséginfláció.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A háztartások	Órakeret 6 óra
--	----------------------	---------------------------

Előzetes tudás	A családi gazdálkodás fogalmának ismerete, saját tapasztalatok mozgósításának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A család és háztartás fogalmának megkülönböztetése, a bevételek és kiadások háztartás-statisztikai rendszerezése.</p> <p>Annak tudatosítása, hogy a költségvetés-készítés eszköze az erőforrásokkal való tudatos gazdálkodásnak, az ésszerű döntéshozatalnak.</p> <p>A tudatos fogyasztói magatartás erősítése: a fenntarthatóság értelmezései és döntésekben történő megjelenítése a háztartás vásárlói és fogyasztói szokásaiban, pénzügyi tervezésében.</p> <p>A kapcsolat felismertetése a rövid és hosszú távú bevételek és kiadások között, ezzel összefüggésben a megtakarítás és a hitelfelvétel értelmezése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Bevételek-kiadások</i> Munkavégzéshez kapcsolódó, tulajdonból származó jövedelmek, társadalmi transferek, egyéb jövedelmek. A folyó kiadások csoportjai, beruházások.</p> <p><i>Hitelek-megtakarítások</i> A hitelfelvétel oka, célja, költségei. A megtakarítások motívumai, szempontjai. A pénzügyi közvetítők szerepe a megtakarítások és hitelfelvétel összefüggésében.</p> <p><i>Fizetési technikák</i> A bankszámlák előnyei, típusai, a fizetési forgalom fajtái.</p>	<p>Aktuális magyar háztartás-statisztikai adatok alapján fogalmak és tapasztalatok rendszerezése, összevetése.</p> <p>Háztartási költségvetési sémák segítségével „modellesaládok” esetének feldolgozása csoportban, a tapasztalatok megosztása és megvitatása. (Különböző gazdasági helyzetű, eltérő jövedelmű családok modellezése alapján a szegénység, gazdagság, rászorultság, szolidaritás értelmezése.)</p> <p>A „modellesaládok” életében generált változások segítségével a hitelfelvétel és a megtakarítás, valamint a befektetés szempontjainak, feltételeinek, kockázatának egyszerű megközelítése, elemzése. Kamatszámítás alapján betéti megtakarítások értékelése.</p> <p>Kérdőíves felmérés segítségével a tanulók családjai fizetési szokásainak, bankhasználatának bemutatása, a felmerülő fogalmak értelmezése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> fogyasztási szokások változása, okok, következmények.</p> <p><i>Matematika:</i> kamatszámítás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a háztartás mint gazdasági formáció.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Költségvetés, munkajövedelem, társadalmi juttatás, méltányosság, adomány, jövedelem-úraelosztás, megtakarítás, öngondoskodás, hozam, biztonság, kamat, kamatláb, kamatos kamat, EBKM, hitelszerződés, THM, hitelfajta, készpénzkímélő fizetés, bankszámla, folyószámla, megtakarítási	

számla, hitelszámla, átutalás, csoportos beszedési megbízás, internetbank.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A vállalatok		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Korábbi vállalatlátogatás tapasztalatai, a nemzetgazdasági ágak termelői. Vállalatok a piacgazdaság modelljében, illetve az iskola környezetében.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A termelés és szükségletek kölcsönhatását, összefüggését, jólétünk alapját biztosító vállalatok lényegének megértése.</p> <p>A folyamatosan változó környezet, a vállalati innováció és kockázat összefüggésének belátása.</p> <p>A vállalkozó és az alkalmazott közötti lényeges különbségek tudatosításán keresztül az önismeret fejlesztése.</p> <p>Annak felismertetése, hogy a gazdasági szereplők megtakarításainak és a vállalatok forrásigényének sikeres összekapcsolását egy jól működő pénzügyi közvetítőrendszer biztosítja.</p> <p>Annak felismertetése, hogy az idegen forrás bevonásának követelménye a jövedelmezően felhasznált hitel.</p> <p>A kritikai gondolkodás, az elemzőképesség fejlesztése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Pénz vagy tőke?</i> Az üzleti vállalkozások jelentősége, lényegi jellemzői. A vállalat mint befektetés.</p> <p><i>A garázscégtől a multinacionális nagyvállalatig</i> A vállalkozások saját és idegen forrásai. A megtakarítások és a vállalatok tőkeigénye. A pénzügyi közvetítők. A vállalkozási formák és lényeges különbségeik.</p> <p><i>A vállalkozások piaci helyzete és a verseny</i> Versenyhelyzet, oligopóliumok, monopóliumok. Versenyszabályozás Magyarországon.</p>	<p>A vállalatok mint a nemzetgazdaság alappillérei. (Honnan származik, amit fogyasztunk?) A vállalkozó személyének és az üzleti vállalkozás jellemzőinek elemzése, szűkebb, tágabb környezetének modellezése egy konkrét, a tanulók által ismert vállalkozáson keresztül. A „környezeti” változások és a lehetséges vállalati „válaszok” csoportokban történő megvitatása.</p> <p>Külső források bevonásának szimulálása különböző vállalati helyzetekben, a döntési motívumok mérlegelése.</p> <p>A korlátolt és korlátlan felelősség, valamint az egyetemleges felelősség megértésén keresztül a leggyakoribb vállalkozási formák közötti különbségek megértése, a megismertek alkalmazása</p>	<p><i>Földrajz:</i> magyar termékek, termelők, hungarikumok, transznacionális vállalatok, működő és pénztőke.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fogyasztóvédelem.</p>	

	<p>vállalkozások esetében.</p> <p>A piacformák és a vállalatok helyzetének összefüggése néhány ismert vállalkozás helyzetében.</p> <p>A verseny előnyeinek és ellentmondásainak összegyűjtése, megvitatása.</p> <p>Esettanulmány: egy versenyhivatali döntés értelmezése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Vásárlói igény, profit, kockázatvállalás, termelési tényező, folyó kiadás, beruházás, versenytárs, szállító, vevő, állam/önkormányzat, egyéb partner, nemzetgazdaság, kultúra, hagyomány, technikai környezet, természeti környezet, világgazdaság, információ, saját forrás, idegen forrás, pénzügyi közvetítő, korlátlan és korlátolt felelősség, egyetemleges felelősség, jogi személy, bt., kkt., kft., rt., egyéni vállalkozás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az állam	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az állam történelmileg megismert funkciói. Az állam és az önkormányzatok mindennapjainkban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak megértetése, hogy milyen gazdasági, társadalmi problémák kényszerítették ki az állam aktív szerepvállalását a gazdaságban.</p> <p>Annak felismertetése, hogy az állam gazdasági szerepét jól tükrözi az államháztartás, illetve költségvetés bevételi és kiadási oldala.</p> <p>Párhuzam felismertetése a háztartások felelős gazdálkodása és az állam gazdálkodása között.</p> <p>Annak beláttatása, hogy közös a felelősség és érdek a jól gazdálkodó állam működésének elérésében, ennek révén a felelősségtudat erősítése.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Az állam mint gazdasági szereplő</i> Az állam fogalma, feladatkörei napjainkban. Az államháztartás.</p> <p><i>Az állam pénztárcája</i> Bevételek, adók. Kiadások: vásárlások, transzferek. Az állami eladósodás problémái.</p> <p><i>Hogyan és miért adózunk?</i> Az adók szerepe, fajtái. A fiskális politika. A potyautas magatartás problémái.</p>	<p>Saját életünkben megélt példákön keresztül az állam/önkormányzat fogalmának és szerepének tisztázása.</p> <p>Vita: kell-e állam az életünkben, a gazdaságban? (Érvek gyűjtése egy disputához.)</p> <p>Az állam bevételeinek és kiadásainak mérlegszerű bemutatása.</p> <p>Egy helyi önkormányzat költségvetési tárgyalásán keresztül a bevételek, kiadások tartalmának, egyensúlyba hozásának dilemmáját megtapasztalni (szituációs játék vagy látogatás).</p> <p>Milyen adó fizetésében veszünk részt? – gyűjtés, tudatosítás, számolás, elemzés.</p> <p>Néhány adófajta példáján keresztül a gazdaságpolitikai lehetőségek érzékelése.</p> <p>Kötelességek és jogok kapcsolata az adófizetés és a felhasználás ellenőrzésében.</p>	<p><i>Földrajz:</i> eladósodás a világban.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> adózás, az adórendszer.</p> <p><i>Etika:</i> egyén és közösség egymásrautaltsága, az egyén felelőssége.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az állampolgári felelősség.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Állam, monopólium, externália, közjavak, stabilizáció, újraelosztás, tőkeallokáció, államháztartás, költségvetés, költségvetési politika, adó, állami vásárlás, transzfer, deficit, kincstárjegy, államkötvény, szja, áfa, tao, jövedéki adó, helyi adó, szociális hozzájárulási adó, adómorál, állampolgári felelősség.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A pénzpiac mindenkít összeköt	Órakeret 8 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Bankok a történelemben, a családok életében, környezetünkben. A pénzpiacok, a tőzsde nemzetközi szerepe.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Annak megértetése, hogy a gazdaság szereplőinek megtakarításait és forrásigényét a pénzügyi közvetítők hozzák összhangba.</p> <p>A modern bankrendszer főbb szereplőinek, a piacgazdaságban betöltött feladatainak megismertetése, a jegybanki függetlenség jelentőségének megértetése.</p> <p>Annak megértetése, hogy valamennyiünknek közvetlenül vagy közvetve köze van az értékpapírok és a tőkepiac, a tőzsde világához, amelyek a gazdasági vérkeringés nélkülözhetetlen eszközei.</p>	

	Atfogó kép kialakítása a pénzügyi közvetítés főbb szereplőiről, a háztartásokkal való lehetséges kapcsolatokról. A spekuláció gazdasági szerepének megértetése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Bankrendszer a mai gazdaságban</i> A bankrendszer fogalma, alaptípusai. A jegybank és a kereskedelmi bankok feladatai.</p> <p><i>A tőkepiac és termékei</i> A tőkepiac fogalma, részvények, kötvények. A tőzsde szerepe és működése.</p> <p><i>A pénzügyi közvetítők</i> A banki és nem banki pénzügyi közvetítők (intézményi befektetők, egyéb közvetítők: faktorházak, lízingscégek). A PSZÁF.</p>	<p>Megtakarítók és forrásigénylők a gazdaságban – szituációs játék (célja a pénzügyi közvetítés megismerése, szükségességének belátása).</p> <p>Internetes feladat: a jegybank és a kereskedelmi bankok feladatainak összegyűjtése, majd elemzése.</p> <p>Részvénykibocsátás, egy vállalkozás esettanulmánya. Egy aktuális kötvénykibocsátás gazdasági háttere. A chicagói tőzsde születése és a tőzsde fogalma. Gyűjtőmunka, kiselőadás a BÉT-ről.</p> <p>A háztartások kapcsolata a pénzügyi közvetítők világával (befektetési alapok, nyugdíjpénztárak, biztosítók, lízingscégek).</p>	<p><i>Földrajz:</i> a monetáris világ intézményei.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a családi megtakarítások lehetséges formái, pénzintézetek.</p> <p><i>Etika:</i> egyén és közösség egymásrautaltsága, az egyén felelőssége.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> pénzintézetek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egy- és kétszintű bankrendszer, jegybank, kereskedelmi bank, monetáris politika, alapkamat, árstabilitás, likviditás, betéti és hitelügylet, értékpapír, hitelviszony, részesedési viszony, részvény, vagyonhányad, osztalék, szavazati jog, kötvény, árfolyam, befektetési jegyek, biztosító, befektetési alap, tőzsde, brókerház, lízingscégek, kockázat, hozam, PSZÁF.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életpályánk pénzügyi döntései	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A családok pénzügyi döntései, gazdálkodási tapasztalatai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak beláttatása, hogy születésünktől halálunkig áthatják életünket a pénzügyi döntések, ezért fontos tisztában lenni a tipikus döntésekkel, információforrásokkal és a lehetséges segítő intézményekkel. Az előrelátás, mérlegelés, alternatívákban gondolkodás fejlesztése (saját pénzügyi elképzelések, tervek). Az információszerzés és -felhasználás önállóságának növelése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Életpályaszakaszok és ezek pénzügyi összefüggései</i> Mikor és milyen döntések várnak ránk?</p> <p><i>Információforrások és intézmények a háztartás gazdálkodásának szolgálatában</i> Bankok, biztosítók, nyugdíjpénztárak tőzsde, PSZÁF, civil szervezetek honlapjai, a fogyasztóvédelem intézményei.</p>	<p>Csoportmunka: egy-egy életkori szakaszban milyen pénzügyi döntések várnak rád? A gyűjtött anyag prezentálása, kiegészítése, megbeszélése.</p> <p>Intézménylátogatás/vendég a felvilágosítás szolgálatában (fogyasztóvédelem).</p> <p>Esettanulmányok a fogyasztóvédelem témaköréből. Célzott internetes tájékozódás különböző problémás helyzetek tisztázása céljából. A megoldások megbeszélése.</p> <p>Tájékoztató, felvilágosító kiadványok feldolgozása (MNB, banki ismertetőik...).</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A családok gazdálkodása. Fogyasztóvédelem.</p> <p><i>Etika:</i> felelősség saját jövőnkért.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pénzügyi tervezés, megtakarítási számla, számlanyitás, bankkártya, diákhitel, rendszeres jövedelem, hitel (fogyasztási, lakással kapcsolatos), biztosítás, öngondoskodás, nyugdíj-előtakarékosság, ügyfélszolgálat, kalkulátor, PSZÁF, fogyasztóvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Bankszámláink – bankkártyáink	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Bankszámlatípusok, ezek családi használata, bankkártyákkal és egyéb fizetőkártyákkal kapcsolatos tapasztalatok, ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy a családi gazdálkodás, a fizetési szokások hogyan függenek össze a bankválasztással és a bankszámlacsomaggal, az igényelt szolgáltatásokkal, a bankkártya típusának kiválasztásával. A kritikai gondolkodás fejlesztése banki kínálatok összehasonlítása során. A biztonsági szabályok és jelentőségük megértetése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Bankszámlanyitás</i> A várható használat és a megfelelő kínálat (banki számlacsomag, költségek) összhangba hozása. A döntés főbb lépései.</p> <p><i>Mire használjuk a</i></p>	<p>Látogatás egy bankfiókban (összegyűjtött előzetes kérdésekkel, egy számlanyitás esettanulmánya).</p> <p>Tájékoztató a lakókörnyezet banki szolgáltatásairól, bankszámlacsomagokról.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a családi pénzkezelés.</p> <p><i>Informatika:</i> adatvédelem.</p>

<p><i>bankszámlánkat?</i> A készpénzfelvétel, átutalás, csoportos beszédés, bankszámlakivonat tartalma.</p> <p><i>E-banking</i> Telefon és internet a kényelem szolgálatában. Technika és biztonság.</p> <p><i>Fizetés kártyával</i> Bankkártyák és egyéb kártyák (típusok, előnyök, költségek).</p>	<p>Egy bankszámlaszerződés tartalma (űrlapkitöltés konkrét helyzetre értelmezve).</p> <p>Egy bankszámlakivonat elemzése (pénzügyi partnerek, átutalások, inkasszók, költségek). Kapcsolat a munkáltatóval és a közüzemi szolgáltatókkal.</p> <p>Intelmek, avagy teendők a biztonságos bank- és kártyahasználathoz (gyűjtés, rendszerezés, „kiadványszerkesztés”).</p> <p>A kártyatípusok rendszerezése (pl. miniprojekt keretében).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Bankszámla, számlacsomag, szerződés, aláírásminta, ügyfél-azonosító, számlaszám, számlavezetési díj, kondíciós lista, tranzakciós díj, számlakivonat, pénzforgalom, átutalás, inkasszó, bankkártya, ATM, POS-terminál, betéti kártya, hitelkártya, terheléses kártya, üzleti vállalkozás kártyái, kiegészítő szerződés, e-banking, telefonos ügyintézés, SMS-szolgáltatás, biztonság, PIN-kód.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az előre hozott vásárlások – háztartások hitelfelvétele</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Hitelfajták. Az eladósodás problémái környezetünkben. Kamatszámítás.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A hitelezési folyamat sajátos szereplőinek, fogalmainak megértése. Felkészítés a tárgyilagos és felelős hitelfelvételre; számításokkal tudja alátámasztani egy hitelfelvétel megalapozottságát. Egy aláírt hitelszerződés felelősségének, az abból adódó kötelezettségek megértése. A nem fizető adósokkal kapcsolatos szankciók, az adósságrendezés alapfogalmainak megismertetése.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Hitelkínálat – hitelfajták</i> Milyen családi/egyéni célt milyen hitellel lehet finanszírozni?</p> <p><i>Hitelkockázatok</i> Kamatváltozás, devizaárfolyam-változás, jövedelemcsökkenés (munkanélküliség, betegség, halál).</p>	<p>Hiteltermékek rendszerezése a felhasználási cél, a lehetséges összeg, a futamidő és a hitelfeltételek (biztosítékok, kamat) szerint. Az alternatív megoldások elemzése.</p> <p>A hitelfelvételről hozott döntés általános algoritmusának közös</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a családi pénzkezelés.</p> <p><i>Földrajz:</i> eladósodás.</p>

<p><i>Hitelbiztosítékok</i> Jelzálog, zálog, kezesség.</p> <p><i>Hitelekhez kapcsolódó pénzügyi számítások</i></p> <p><i>Az eladósodás és problémái</i> Késedelmes fizetés, nem fizetés. Etikai és jogi következmények, KHR-lista. Adósságkezelés.</p>	<p>létrehozása. Kiemelve: a lehetséges kockázatok elemzése, ezek kezelése (esetmegbeszélés alapján stratégiaalkotás, -értékelés).</p> <p>Egy egyszerű hitelszerződés elemzése. (Kapcsolódó fogalmak értelmezése: adós, hitelező, kezes, jogok, kötelezettségek, THM, törlesztőrészlet, fizetési késedelem stb.)</p> <p>Kidolgozott egyszerű számítási feladaton keresztül a hiteltörlesztési módok fajtáinak bemutatása, az eltérések elemzése az adós különböző pénzügyi helyzete szerint. (Előnyök, hátrányok megállapítása.)</p> <p>Esettanulmányok az eladósodás és kezelésének témaköréből.</p> <p>Kiselőadás a diákhitel-konstrukciók által nyújtott lehetőségekről.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Folyószámlahitel, áruhitel, lakáshitel, gépjárműhitel, jelzáloghitel, hitel, kölcsön, zálog, jelzálog, kezesség, THM, kamat, törlesztőrészlet, futamidő, hiteltörlesztési mód (tőketörlesztés, kamat), egyösszegű, lineáris, annuitásos törlesztés, KHR, adósságspirál, teherbíró képesség, adósságrendezés.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A háztartások befektetései		Órakeret 4 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A takarékosság egyéni, családi céljai, fajtái, lehetséges megoldásai. Értékpapírok.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tartalék jelentőségének beláttatása a bizonytalan jövőben. Megtakarítási formák megismertetése a megtakarítási összeg, kockázat, likviditás, hozam, futamidő függvényében, a kapcsolódó fogalmak megértetése. Saját kockázattűrő képességének felismertetése. Döntések alátámasztása (pl. tudjon befektetéseket egyszerű számításokkal alátámasztani).</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Megtakarításból befektetés</i></p>	<p>Háztartások lehetséges</p>	<p><i>Történelem,</i></p>	

<p>Milyen családi/egyéni cél megvalósítását milyen megtakarítással lehet előkészíteni?</p> <p><i>Egyes befektetési típusok</i> Betét típusú befektetések és értékelésük. Az értékpapír-befektetések (részvény, kötvény, kockázat, intézményei). Egyéb befektetések. Befektetésvédelem.</p> <p><i>Befektetésekhez kapcsolódó pénzügyi számítások</i> A pénz időértéke, jelen- és jövőérték-számítás.</p>	<p>befektetéseinek megszerezése a befektetés formája, a lehetséges összeg, a futamidő, a hozam, a kockázat szerint. Az alternatív megoldások elemzése. A kockázatmegosztás stratégiája.</p> <p>A bankok által kínált betéttípusú befektetések fajtái és kamatozása (különbségek elemzése számítási feladatok segítségével). Az értékpapír típusú befektetések hozamának és kockázatának elemzése. A tőzsdézés lehetséges stratégiái és a kapcsolódó kockázatok, költségek elemzése. A tőzsdjáték mint a befektetés egy módjának virtuális megélése. (Bekapcsolódás az évente meghirdetett tőzsdjátékok valamelyikébe.) A kockázattűrő képesség mint az önismeretünk része. Internetes tájékozódás a betét- és a befektetésvédelemről: OBA, BEVA, állampapír-befektetések biztonsága.</p> <p>Egyszerű számítási feladaton keresztül a befektetések értékelése a jelenérték és jövőérték segítségével. Egyszerű Cash flow készítése. Esettanulmányok a nem pénzügyi befektetésekről és a befektetési csalásokról.</p>	<p><i>társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a családi pénzügykezelés.</p> <p><i>Földrajz:</i> tőkepiac.</p> <p><i>Matematika:</i> sorozatok, kamatos kamat.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kockázat, hozam, likviditás, diverzifikálás, pénzügyi, nem pénzügyi befektetés, műkincspiac, látra szóló betét, határidős betét, kamatos kamat, sávós kamatozás, EBKM, OBA, állampapír, árfolyamkockázat, visszafizetési kockázat, befektetési szolgáltató, BEVA, a pénz időértéke, jelenérték, jövőérték, diszkontálás, nettó jelenérték, megtérülési ráta.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az öngondoskodás egyéb formái	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Biztosítások a háztartásokban. Nyugdíjasok, betegek ellátása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	A biztosítások szerepének megértetése a családok, egyének bizonytalan jövőjében.	

céljai	Tájékozottság kialakítása a magyar nyugdíjrendszerről és a nyugdíjcélú előtakarékosági formákról. A felelős, hosszú távú gondolkodás erősítése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Biztosítások</i> A biztosítások lényege: veszélyközösség, kockázatfelosztás, kármegosztás. A biztosítók mint kockázatokkal kereskedő vállalkozások.</p> <p><i>Élet- és nem életbiztosítások</i> Egészség-, szakmai felelősségbiztosítás, utas-, lakás-, vagyonbiztosítás, életbiztosítások.</p> <p><i>Nyugdíjas évek</i> Állami nyugdíjrendszer. Gondoskodás az állami nyugdíj kiegészítéséről.</p>	<p>Statisztikai gyűjtőmunka a családok által kötött biztosításokról.</p> <p>Mit tartalmaz a biztosítási szerződés? Egy konkrét szerződés elemzésével a kapcsolódó fogalmak tisztázása.</p> <p>Az életbiztosítások mint befektetési célú biztosítások elemzése.</p> <p>A biztosítóválasztás algoritmusának összeállítása a védendő terület alapján.</p> <p>Kiselőadás a magyar nyugdíjrendszerről.</p> <p>Lehetséges stratégiák az állami nyugdíj kiegészítésére: ötletgyűjtés, néhány forma értékelése, köztük a NYESZ és az önkéntes nyugdíjpénztári befizetés.</p> <p>Internetes tájékozódás egy önkéntes nyugdíjpénztár honlapjáról.</p>	<p><i>Matematika:</i> valószínűség-számítás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kockázat, veszélyközösség, kockázatmegosztás, kármegosztás, biztosítási szerződés, kockázatelbírálás, biztosítási esemény, díjfizetés, értékkevetés, felelősségbiztosítás, befektetési egységhez kötött életbiztosítás, nyugdíj, életjáradék, társadalombiztosítás, felosztó-kirovó rendszer, szolgálati idő, önkéntes nyugdíjpénztár, tőkefedezeti elv, hozam, költség, NYESZ, adókedvezmény.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló ismeri a szűkösségből adódó gazdálkodási, döntési kényszert és értelmezni tudja saját életében és különböző gazdasági helyzetekben a nyert haszon, feláldozott haszon tartalmát.</p> <p>Érti a nemzetgazdaság szereplőinek (háztartások, vállalatok, állam, pénzügyi közvetítők) sajátos feladatait és kapcsolatrendszerüket, fel tudja sorolni saját gazdasági szerepeit.</p> <p>Konkrét helyzetben és általánosítva is értelmezni tudja a piac tényezőinek</p>
---	--

egymásra hatását és a piaci mechanizmus szerepét a gazdasági döntésekben. Tisztában van a gazdasági döntések etikai vonatkozásával. Ismeri a főbb pénztörténeti korszakokat, érti a mai modern pénz lényegét, formáit és funkcióit.

Le tudja vezetni az árfolyamváltozás hatását a jövedelmezőségre, következtetni tud a gazdasági szereplők helyzetének változására.

Ismeri és differenciáltan értékelni tudja az infláció gazdasági hatását. Fel tudja sorolni a háztartások bevételtípusait és a folyó kiadások főbb csoportjait, példákat tud mondani háztartási beruházásokra. Érvelni tud a családi költségvetés készítése és hosszú távú egyensúlyban tartása mellett. Példákkal tudja bizonyítani, hogy érti a fenntarthatóság megvalósítását a háztartások és saját vásárlási, fogyasztási, pénzügyi tevékenységében.

Ismeri a lakosság korszerű, készpénz nélküli fizetési technikáit. Tisztában van azzal, hogy jólétünk a vállalatok termelésén, innovációs és kockázatvállaló készségén nyugszik.

Ismer vállalatokat, vállalkozókat, össze tudja hasonlítani a vállalkozói és alkalmazotti személyiségjegyeket.

Érti a leggyakoribb vállalkozási formák lényegi különbségeit. Meg tudja magyarázni, miért van szükség a pénzügyi közvetítőkre a gazdaságban, illetve a vállalatok működésében.

Ismer különböző piaci versenyhelyzeteket, ezek előnyeit, problémáit és a versenyszabályozást.

Össze tudja foglalni, miért vált szükségessé az állam gazdasági szerepvállalása, ismeri főbb feladatait és azok hatását.

Tisztában van azzal, hogy adóbefizetések nélkül az állam nem tudja megvalósítani feladatait, ami kölcsönös felelősséget jelent az állampolgárok és az állam számára.

Átlátja a pénzügyi közvetítés nemzetgazdasági szerepét, ismeri főbb intézményeit és ezek feladatát.

Érti, hogy mikor kerülhet sor részvény, illetve kötvény kibocsátására. Ismeri a tőzsde gazdasági szerepét és a legegyszerűbb tőzsdei ügyleteket. Fel tudja sorolni, hogy életpályája egyes szakaszaiban várhatóan milyen pénzügyi döntések várnak rá, tudja, hogy tájékozódásához milyen intézmények és internetes platformok állnak rendelkezésére. Ismeri a fogyasztóvédelem fontos területeit.

A családi gazdálkodással, a fizetési szokásokkal összefüggésben a bankok kínálatából bankot, bankszámlacsomagot és bankkártyát tud választani. Tisztában van az információbiztonság jelentőségével, technikáival. Fel tudja sorolni a felelős hitelfelvétel legfontosabb szabályait, össze tud hasonlítani azonos célú hitelkínálatokat.

Tisztában van az adós hitelszerződésből adódó kötelezettségeivel, a nemfizetés várható következményeivel. Ismer adósságkezelő stratégiákat.

Érti a megtakarítás és a hosszú távú pénzügyi tervezés összefüggését, vannak alternatív ötletei a különböző pénzügyi helyzetben kínálkozó pénzügyi és pénzpiacon kívüli befektetésekre. Tisztában van a kockázatokkal és ezek reális értékelésével.

Ismeri a befektetőket védő intézményeket.

Érti a jövő bizonytalanságainak negatív hatását csökkentő biztosítások fontosabb jellemzőit, fajtáit, ismeri a befektetéssel kombinált biztosítást. Ismeri a magyar nyugdíjrendszer lényegét, tud javaslatot tenni a

	nyugdíjkiegészítés módjaira.
--	------------------------------

5. Gazdasági és pénzügyi nevelés

5. VÁLLALKOZZUNK! II. 9–10. évfolyam

A tantárgy a NAT-ban meghatározott „Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia” fejlesztését szolgálja, illeszkedik a társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretkör „Pénzügyi és gazdasági kultúra” témájához, azon belül is a „Vállalkozói alapismeretek” részterülethez. Önálló tanterv, nem épít közvetlenül a Vállalkozunk! I. tantárgyra¹, illetve más gazdasági, pénzügyi tantárgyra (Gazdasági és pénzügyi kultúra I., II.), de azokat kiegészítve átfogóbb ismereteket közvetít és szélesebb körű kompetenciafejlesztést tesz lehetővé.

A Vállalkozunk! tantárgy célja, hogy a diákok betekintést nyerjenek a vállalkozások világába, hogy ne csak fogyasztóként, hanem potenciális vállalkozóként, alkalmazottként is gondolják át, ismerjék meg a gazdaság e fontos szereplőinek tevékenységét. Ismerjék meg a vállalkozók áldozatos, kockázatos és leleményes munkáját, becsüljék a tisztességes, felelős vállalkozói magatartást.

Értsék meg, hogy a vállalkozások nélkül nem működik a piacgazdaság, a többi gazdasági szereplő az általuk előállított javakon osztozik, azokból részesül. A vállalkozások munkáján, termékein, szolgáltatásain nyugszik az egész nemzetgazdaság (ország), minden nem termelő tevékenység, végső soron pedig a jólétünk. Legyenek tisztában azzal, hogy minden társadalmi szervezet gazdálkodik.

Mindezek miatt szükséges, hogy a diákok megismerjék a vállalkozások lényegét, célját, szűkebb és tágabb környezetének kapcsolatrendszerét. Fel kell ismerniük és rendszerezniük kell a vállalkozások működését befolyásoló fontos hatótényezőket, hiszen a vállalkozások ezek erőterében, örökös változások kölcsönhatásában működnek. Meg kell érteniük, hogy a változások generálják az innovációt, a változások helyes értékelése vezethet a vállalkozások hosszú távú fennmaradásához, sikeréhez. A vállalkozások nyereségérdekeltsége viszont csak a vásárlók elégedettségén nyugodhat. A vállalkozások hosszú távú sikerének záloga, ha felelősen, a fenntarthatóságot is figyelembe véve működnek. Ennek érdekében az államnak a vállalkozásokat a megfelelő jogszabályi háttér alkalmazásával szabályozni, terelni is kell.

A Vállalkozunk! tantárgy célja, hogy a vállalkozások működésének megismertetésével gazdag terepet biztosítson a diákok sokoldalú kompetenciafejlesztésének.

A vállalkozásokban zajló termelési folyamat megismerése lehetőséget biztosít egy technika, technológia megismerésére. A megvalósításhoz szükséges erőforrások összegyűjtése, a végrehajtáshoz alkalmazott munkamegosztás, szervezés, folyamatellenőrzés tapasztalatai

¹ A Vállalkozunk! I. a 7-8. évfolyamon választható tantárgy.

erősíti a diákok tervező, szervező készségeinek, ismereteinek fejlődését.

A termékek/szolgáltatások költségkalkulációjával fejlődjön a diákok számolási készsége, logikus gondolkodása.

Az üzleti terv megismerésével, alkalmazásával fejlődön tervező, szervező és rendszerző képességük.

A marketing megismerése segítse a rendszerszemléletük kialakulását, cél és eszközrendszerének megismerése járuljon hozzá a diákok fogyasztói tudatosságának fejlődéséhez is.

Vegyenek részt az erőforrások, az elkészült termékek nyilvántartásában, az eladásból származó bevétel, illetve a pénzáramlás vezetésében, a vállalkozási tevékenység eredményességének megállapításában.

Legyenek tájékozottak az egyéni vállalkozások indításához szükséges információs csatornákról, legyenek képesek felmérni az egyéni vállalkozáshoz kapcsolódó kockázatokat, felelősséget.

Ismerjék meg a leggyakoribb társas vállalkozási formákat, a kapcsoló fogalmakat, értsék meg azokat a szempontokat, érveket, körülményeket, amelyek egy-egy társasági forma kiválasztása mellett szólnak. Legyenek tájékozottak az alapításhoz szükséges információk megszerzési forrásáról.

Értsék meg, hogy az üzleti etika és a fenntarthatóságot figyelembe vevő felelős vállalkozói magatartás nélkül nincs hosszú távú siker.

Mindezekkel a tantárgy járuljon hozzá a diákok önismeretének, pályaaorientációjának gazdagításához.

A *-gal jelzett témakörök feldolgozhatók diákvállalkozás keretében is. Ez esetben a sorrenden és az óraarányokon szükség szerint módosítani lehet. A vállalat alapítás pontos menetét a diákvállalkozások háttértámogatását végző alapítvány segédletei, eljárásrendje és dokumentumai határozzák meg.

A diákvállalkozásokban gyakorolják a vállalat alapítást, tőkegyűjtést, tervezést, a gazdálkodást (pénzzel, más erőforrásokkal), megtanulják a szervezést, döntéseik végrehajtást, a vevői igények felmérését, tiszteletét, alkalmazzák a marketing eszközeit, a pénzügyi, számviteli, adózási szabályokat. A tanév/projekt végén a diákvállalkozást felszámolják, mérleget, eredmény–kimutatást, beszámolót is készítenek.

A diákvállalkozások működésében való részvétel, mint minden megélt, közvetlen tapasztalat sokszoros erővel fejleszt. Önállóságra, felelős döntésekre, a kockázat mérlegelésére tanítja a résztvevő diákokat. Megtanulnak együttműködni, alkalmazkodni, érvelni, vitatkozni, tárgyalni, érdekeiket érvényesíteni, alá-fölérendeltségi viszonyban dolgozni. Az alkotás öröme önbizalmat ad, a sikerek, kudarcok feldolgozása önismeretre is tanít. A megélt szerepek pályaválasztásukat befolyásolják, megalapozottabbá teszik.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vállalkozók és vállalkozások	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A tanulók saját környezetében élő vállalkozók, vállalkozások. A történelemben megismert magyar vállalkozók, híres gyáralapítók.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Konkrét vállalkozásokban a vállalkozások általános jellemzőinek felismerése, a kockázat értelmezése a vállalkozások életében. A szükséglet, az értékteremtő munka és a nyereség összefüggésének, a vállalkozások össztársadalmi jelentőségének megértése. Az önismeret fejlesztése a vállalkozói tulajdonságokkal összefüggésben. Az elemzőképesség, az absztrakt gondolkodás fejlesztése: statisztikai	

	<p>adatokból igaz állítások megfogalmazása, a konkrétban az általános felismerése.</p> <p>Az alapítványok/egyesületek gazdálkodásának megértése konkrét példa alapján.</p>
--	--

Ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p><i>Mi a vállalkozás? Ki a vállalkozó?</i> Az üzleti vállalkozás fogalmát meghatározó tényezők (termelés –szükségletek, elkülönült érdek, nyereség, kockázat, piac összefüggése). A vállalkozások szerepe a piacgazdaságban. A vállalkozó mint a termelési tényezők szervezője.</p> <p><i>A vállalkozások csoportosítása</i> Tulajdonforma, jellemző tevékenység, vállalkozási forma, méret alapján.</p> <p><i>Nonprofit szervezetek</i> Mi célból és miből működnek a nem üzleti vállalkozások?</p>	<p>A diákok által ismert vállalkozásokban az üzleti vállalkozások jellemzőinek, szerepének értelmezése. Ajánlott: vállalatlátogatás ugyanezen céllal.</p> <p>Méltán híres vállalkozók bemutatása a magyar történelemben, valamint az iskola mai környezetében (kiselőadások/ riport meghatározott szempontok alapján).</p> <p>Vállalkozói tulajdonságok gyűjtése. Milyen vállalkozó lennék? – önismereti teszt kitöltése.</p> <p>Statisztikai adatok elemzése a magyarországi vállalkozásokról (www.ksh.hu/gazdasagi szervezetek). Az adatok elemzése, alátámasztott megállapítások. Ismert vállalkozások elhelyezése a statisztika által alkalmazott csoportosításban.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Vállalkozás, piac, szükséglet, termelés, termék, szolgáltatás, erőforrás/termelési tényező, nyereség, kockázat, önállóság, nyitottság, szervezőkészség, kockázattal való készség, kitartás, céltudatosság, rugalmasság, szaktudás, magántulajdon, állami tulajdon, szövetkezet, gazdasági ág, kis-, közepes és nagyvállalat, egyéni, társas vállalkozás, alapítvány, civil szervezet.</p>
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A vállalkozások szűkebb, tágabb környezete*	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	<p>A tanulók saját környezetében működő vállalkozásokban megélt változások. A gazdasági verseny tapasztalatai. Monopolhelyzet.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Konkrét vállalkozások piacán a vevők, beszállítók, versenytársak azonosítása. A vállalkozások környezetében az eltérő érdekek felismerése. Az állam és az önkormányzatok vállalkozásokra gyakorolt hatásának megértése. A vállalkozások tágabb környezetéből érkező hatások és a vállalkozások alkalmazkodása, döntései közötti összefüggés felismerése. Az</p>	

	elemzőképesség, kreativitás fejlesztése: javaslattétel az alkalmazkodásra néhány konkrét helyzetben.
--	--

Ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p><i>Szereplők a vállalkozás szűkebb környezetében</i> A vállalkozás szállítói és vevői. Versenytársak a vállalkozás piacán. Az állam/önkormányzat, a természeti környezet és a civilek a vállalkozások életében.</p> <p><i>A vállalkozások tágabb környezete</i> A nemzetgazdaság, a világgazdaság, a természeti környezet, a technikai fejlődés, a kultúra és a hagyományok hatása a vállalkozások életére, döntéseire.</p>	<p>Egy, a diákok által ismert vállalkozás piacán a vevők és beszállítók, valamint a verseny, versenytársak értelmezése. Hogyan szabályozza, befolyásolja az állam/önkormányzat a vállalkozás tevékenységét? (Előírások, engedélyek, adók.)</p> <p>Egy esettanulmány megvitatása: Hova helyezünk el egy hulladékégetőt? (Az eltérő szerepekből adódó eltérő álláspontokhoz érvek gyűjtése, vita.)</p> <p>Esetjáték: az iskolai büfé tágabb környezetéből érkező hírekre hogyan reagál a büfés mint vállalkozó. A résztvevők kettős szerepben, hírkötőként és vállalkozóként éljék meg a vállalkozások folytonosan változó közegét. A tapasztalatok általánosítása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vállalkozás, piac, vevői igény, szállító, versenytárs, monopolhelyzet, érdek, állami szabályozás, hatósági engedély, adó, civil, nemzetgazdaság (infláció, foglalkoztatottság, munkanélküliség, növekedés), technikai újítás, innováció, hagyomány, szokás, divat, világgazdaság (válság, energia-áremelkedések), alkalmazkodás.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ötlettől a megvalósításig*	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Szükségletek és kielégítésük termékekkel, szolgáltatásokkal. Újítás, ötlet és az ötlet megvalósítása (osztályprogram, iskolai rendezvény).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kreativitás, elemzőképesség fejlesztése: részvétel vállalkozói ötletgenerálásban, az ötletek megvalósításának reális értékelése. A fenntarthatóság értelmezése és érvényesítése egy adott termék előállítás és fogyasztása folyamatában. A vállalkozó és a befektető eltérő szempontjainak és közös érdekének megértése a külső erőforrások bevonása során.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p><i>Mire vállalkozzunk?</i> Amin a vállalkozások alapulnak: a vállalkozói ötletek születése.</p> <p><i>A megvalósítás első lépése: milyen erőforrásaink vannak?</i> A vállalkozás személyi és tárgyi</p>	<p>A diákok által megismert vállalkozásokban az alapítás ötletének, egy újítás történetének elemzése az újfajta szükséglet és a vállalkozás „válaszának” egybevetésével.</p> <p>Mire vállalkozhatnánk? Ötletgyűjtés.</p> <p>Szűrés az ötletek közül:</p>

<p>tényezőinek felmérése.</p> <p><i>Erőforrások a termelés megvalósításához</i> Saját és idegen források. Bankhitelek, kamatteher, jövedelmezőség összefüggése.</p> <p><i>A termelés megtervezése</i> A technológiai folyamat lépései a termék, szolgáltatás létrehozására. Anyagszükséglet, eszközigeny, munkafázisok, minőségellenőrzés megtervezése.</p> <p><i>Termékfelelősség</i> A fenntarthatóság és a fogyasztóvédelem értelmezése a termelés és fogyasztás folyamatában.</p>	<p>Milyen erőforrásokat tudunk mozgósítani a megvalósításhoz (szaktudás, tapasztalat, tőke). Honnan és hogyan mozgósíthatunk külső forrásokat, szakértőket? A versenyképesség, piacképesség, működőképesség, üzletképesség, személyes elkötelezettség vizsgálata.</p> <p>Esettanulmány: Milyen saját és idegen források állnak rendelkezésre egy vállalkozás beindításához?</p> <p>Szituációs játék: Tárgyalás külső forrás bevonásáról. Egy bankár lehetséges kérdései – egy befektető partner lehetséges kérdései. Felkészülés a tárgyalásra, a tárgyalás lebonyolítása.</p> <p>Esetjáték: egy egyszerű termelési folyamat lépéseinek, folyamatábrájának elkészítése (babzsák/üdvözlő kártyák/palacsinta stb. készítése, fűnyírás). Egyszerű termelési folyamat lépéseinek végrehajtása. Tapasztalatok leszűrése.</p> <p>Esettanulmány: A termelési folyamat hatásának ellenőrzése a fenntarthatóság szempontjából. Az elkészült termék, szolgáltatás fogyasztásának elemzése a fenntarthatóság, a külső hatások (externáliák) szempontjából.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vállalkozói ötlet, ötletgenerálás, tervezés, értékelés, értékelési szempont, termelési tényező, termelés, fogyasztás, munkafázis, minőség-ellenőrzés, anyagszükséglet, technikai hatékonyság, fenntarthatóság, külső hatás, saját forrás, idegen forrás, bankhitel, kamat, jövedelmezőségi követelmény.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Megéri? Költségek, bevételek, nyilvántartások*	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Egy ebédfőzés, egy osztályrendezvény kalkulációja. Egyes adófajták ismerete (áfa).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egy vállalkozás költségcsoportjainak megismerése, különbségtétel a fix és változó költség között. Egy egyszerű termék költségkalkulációjának megértése. Egy egyszerű termék árkalkulációjának értékelése a piaci ártól függően. Annak megértése, hogy egy termék bevételein hogyan osztozkodnak a gazdaság szereplői (vállalkozó, alkalmazott, állam, önkormányzat).	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények
<i>A termelés költségei</i> Fix és változó költségek, az	Egy egyszerű vállalkozás (fűnyíró vállalkozás, pogácsasütés) működése során felmerülő költségek

<p>amortizáció fogalma és elszámolása. Egy termék költségkalkulációja.</p> <p><i>A vállalkozások adói</i> Általános forgalmi adó, a munkabér közterhei, nyereségadó, helyi iparüzési adó.</p> <p><i>Lesz-e nyereség?</i> A termék önköltségének és lehetséges eladási árának összehasonlítása, az eredmény kiszámítása. A költségcsökkentés lehetősége.</p> <p><i>Nyilvántartások a vállalkozások működésében</i> Anyag, munkaidő, késztermékek, költségek, bevételek nyilvántartása. Cash flow (pénzáramlás) vezetése, eredménykimutatás, beszámoló készítése. Szabályos pénzkezelés. Vagyonvédelem.</p>	<p>azonosítása és kalkulációja egy termékre, szolgáltatásegységre vonatkozóan.</p> <p>Adófajták és kiszámításuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> – egy termék áfa-ja; – a munkabér vállalati közterhei (internetes bérkalkulátor alkalmazása); – egy vállalkozás nyereségadója; – egy vállalkozás helyi iparüzési adója. <p>Kidolgozott esettanulmány alapján az önköltség, az adó és a piaci ár összehasonlítása, következtetés levonása a lehetséges nyereségről, veszteségről. Hasonló termékek árával történő összehasonlítás. Ötletek gyűjtése a veszteség csökkentésére, a nyereség növelésére.</p> <p>Diákvállalkozások egyszerű nyilvántartásának értelmezése és felelős vezetése. A cash flow (pénzáramlás) követése. Az adatok felhasználásával eredmény megállapítása, gazdálkodási feladatok ellátása, adatszolgáltatás, beszámoló készítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kalkuláció, fix költség, változó költség, amortizáció, önköltség, egységköltség, áfa, a bérek közterhei (nyugdíjjárulék, egészségbiztosítási, munkaerő-piaci járulék), nyereségadó, helyi iparüzési adó, piaci ár, árverseny, költségcsökkentés, gazdaságosság, nyilvántartás, cash flow, eredménykimutatás, beszámoló, vagyonvédelem, pénzkezelés.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az üzleti terv*	Órakeret 4 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egy feladat tervének elkészítése, egy tevékenységi folyamat lépéseinek ábrázolása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az üzleti terv egyes fejezetei szerepének értelmezése az ötlet megalapozottsága szempontjából. A részismeretek szintetizálása, a tervezőkészség, rendszerező képesség fejlesztése. Az önismeret, az üzleti gondolkodás fejlesztése pályaaorientáció elősegítése.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p>Az üzleti terv fogalma,</p>	<p>Előkészítő szituációs játék:</p>

<p><i>jelentősége</i> Az üzleti ötlet megvalósításának, megalapozottságának alátámasztása.</p> <p><i>Az üzleti terv általános sémája</i> Milyen kérdésekre kell válaszolni az üzleti tervvel? (Vevői igények megalapozottsága, versenyelemzés, a vevők tájékoztatása, marketingterv, induló tőke megléte, saját/idegen forrás, lehetséges tulajdonosok, termelési terv, beszállítók, humán erőforrások, vezetői tapasztalat, a nyereség elérésének feltételei.)</p>	<p>egy csónakkölcsönző vállalkozás banki hitelének tárgyalása. Milyen kérdésekre szeretne a bankár-diák választ kapni? A játék tapasztalatainak összefüggésbe hozása az üzleti tervvel.</p> <p>Dokumentumelemzés: egy vállalkozás üzleti terve. Kinek készül? Milyen kérdésekre keres választ? Az üzleti terv fejezeteinek funkciói.</p> <p>Az üzleti terv folyamatábrájának bemutatása. Egy saját ötlet üzleti tervének elkészítése az általános séma segítségével (egy-egy fejezetet egy-egy csoport dolgoz ki, rész-és végső egyeztetés).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tervezés, folyamatábra, fedezetszámítás, kalkuláció, piackutatás, elemzés, vevői igények felmérése, szállító, versenyelemzés, marketingterv, induló tőke, humán erőforrás, technológiai, termelési folyamat, vezetői tapasztalat.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vállalatot alapítunk*	Órakeret 5 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Vállalatnevek, vállalkozási formák az iskola környezetében; vezető, szervező és végrehajtó szerepek, diákönkormányzat, választott tisztségviselők.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A korlátlan, korlátolt és egyetemleges felelősség fogalmának, jelentőségének megismerése a vállalkozások formáiban, kockázatvállalásában. Egy-egy üzleti helyzet és a társasági forma összefüggésének megértése. Tájékozódó képesség, információkezelés fejlesztése: információkérés az egyéni vállalkozói igazolvány kiváltásához, társas vállalkozás alapításához. A vállalkozás résztvevői (tulajdonos, vezető, alkalmazott) eltérő érdekeinek, lehetséges konfliktusainak megértése.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p><i>Milyen vállalkozási formát válasszunk?</i> A tőkeigény, a felelősség és a kockázatmegosztás összefüggése.</p> <p><i>Egyéni vállalkozás alapítása</i> Kérelem a vállalkozói igazolvány igényléséhez. Szükséges dokumentumok, adószám,</p>	<p>Esettanulmányok: az üzleti ötlet, a tevékenység jellege, a tőkeigény, a kockázat nagysága, a vállalkozás egyéb körülményei hogyan határozzák meg a vállalkozás formaválasztását.</p> <p>Dokumentumelemzés: I. Egy vállalkozói igazolvány törzslapja, az adatok értelmezése. Internetes tájékozódás az okmányirodák honlapján.</p>

<p>hatósági engedélyek, erkölcsi bizonyítvány.</p> <p><i>Társas vállalkozás alapítása</i> A társasági szerződés főbb tartalmi elemei (tevékenység, alapítók, induló vagyon, képviselő, döntéshozatal, vezető tisztségviselők).</p> <p><i>A leggyakoribb társasági formák:</i> bt., kkt., kft., rt.</p> <p><i>Szerepek a vállalkozásokban</i> Tulajdonos, vezető, alkalmazott. Vállalati hierarchia (vezető – beosztott).</p>	<p>Korlátlan és egyetemleges felelősség értelmezése.</p> <p>II. Egy társas vállalkozás társasági szerződése. A főbb tartalmi elemek azonosítása. A szerződésből keletkező jogok, köteleességek azonosítása.</p> <p>Az egyes társasági formák lényegi jellemzőit összefoglaló táblázat megbeszélése induló vagyon, személyes részvétel, felelősség, tagok száma, jogi személyiség alapján.</p> <p>Esetjáték – esettanulmány: Munkahelyi konfliktus elemzése – a hierarchia és a szaktudás eltérése. Egy elbocsátás története: a hatékonyság és az emberség ütközése. Tanulságok: okok felismerése, érdekkülönbségek, vezetői felelősség, érdekegyeztetés.</p>
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyéni vállalkozás, adószám, hatósági engedély, erkölcsi bizonyítvány, korlátlan felelősség, egyetemleges felelősség, korlátolt felelősség, bt., kkt., kft., rt., induló vagyon, apport, hierarchia, érdekkülönbség, hatékonyság, rövid és hosszú távú gondolkodás.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Marketing a vállalkozás szolgálatában*	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Hirdetések, reklámok az iskolában, médiákban, az iskola, a lakóhely környezetében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A marketing fogalmának, sajátosságainak megismerése és egyes részterületei összefüggésének megértése a vállalat céljaival.</p> <p>A reklámok hatásmechanizmusának, a mögöttes vállalati célok, a szükségletgenerálás felismerése. A fogyasztói és médiatudatosság fejlesztése.</p> <p>A vállalkozások tisztességes üzleti magatartása etikai és jogszabályi követelményének megértése és belátása.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p><i>A marketing fogalma, szükségessége</i> A marketing a vállalkozás sikerének szolgálatában. A termék, az ár, az eladási hely, az eladásösztönzés tartalma és összhangja.</p> <p><i>A szolgáltatások marketingje</i> A szolgáltató személye, a</p>	<p>Esettanulmány: Egy közismert vállalkozás közismert termékének marketingje, a 4 P elemzése. (Márkaelemzés.)</p> <p>Reklámalemzés (film, szórólap, hirdetés):</p> <ul style="list-style-type: none"> – ki lehet a termék vevője; – milyen üzenetet és milyen módon közvetít a reklám; – mennyire hatásos a reklám? <p>Mit várunk egy fodrász/egy autószerelő szolgáltatásától?</p>

<p>szolgáltatás körülményei és folyamata.</p> <p><i>Üzleti etika, a versenyszabályozás</i></p> <p>Minőség, hitelesség, megbízhatóság, társadalmi felelősségvállalás a vállalkozások működésében.</p>	<p>A tanulságok és a szolgáltatások marketingjének összehasonlítása.</p> <p>Forráselemzés, tanulságok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Versenyszabályozás Magyarországon, a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló törvény. – Foglalkozások etikai kódexe. – Elvek és tapasztalatok. – Fair trade termékek, kereskedelem. – Egy iskola vállalati támogatói.
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Marketing, marketing mix (termék, márka, ár, eladási helye, értékesítés– ösztönzés), a szolgáltatások marketingje (személy, folyamat és körülmények), reklám, motiváció, befolyásolás, felelős fogyasztói magatartás, üzleti etika, hitelesség, etikai kódex, jogszabály, fair trade üzlet, társadalmi felelősségvállalás.
------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	<p>A tanuló ismeri, érti, hogy a vállalkozások termék-és szolgáltatás-előállító tevékenysége minden további tevékenység nélkülözhetetlen alapja, a társadalom jólétének forrása.</p> <p>El tudja helyezni a vállalkozásokat a piacgazdaság rendszerében, össze tudja foglalni sajátos feladataikat és kapcsolatukat a többi szereplővel. Ismeri a vállalkozó és alkalmazott közötti különbséget.</p> <p>Fel tudja sorolni a vállalkozások szűkebb, tágabb környezetének főbb szereplőit, be tudja mutatni jelentőségüket a vállalkozás működése szempontjából.</p> <p>Érti, hogy milyen tényezők készítetik a vállalkozásokat a folytonos megújulásra. Látja az összefüggést a vállalkozás hosszú távú sikere, a vevői elégedettség és a fenntarthatóság között.</p> <p>Meg tudja indokolni az állam felelős tevékenységet ösztönző vállalkozás- szabályozó szerepét.</p> <p>Egy termelési folyamat segítségével be tudja mutatni a termelési erőforrások és a végtermék kapcsolatát, átlátja a folyamat lebonyolításához szükséges lépéseket, a munkamegosztást, szervezést, minőségellenőrzést. Érti a fenntarthatóság jelentőségét a termelő tevékenység kialakításában, megszervezésében.</p> <p>Meg tudja határozni egy egyszerű termék előállításánál felmerülő költségeket, be tudja sorolni a fix és változó költségek közé.</p> <p>Érti egy egyszerű üzleti terv készítésének célját, legfontosabb részeit, és ezek kapcsolatát.</p> <p>Tisztában van az üzleti adminisztráció vezetésének szükségességével (cash flow, eredménykimutatás, beszámoló), ismeri a fontosabb adókat.</p> <p>Ismeri a marketing fogalmát, szerepét a vállalati célok megvalósításában, képes elemezni reklámokat a cél és eszköz összefüggésében.</p> <p>Mérlegelni tudja a vállalkozás döntéseit, magatartását az üzleti etika szempontjából.</p> <p>Ismeri az egyéni vállalkozás elindításához szükséges információk megtalálásának forrását, tud tájékozódni a társas vállalkozások alapításához, ismeri a kapcsolódó felelősséget.</p> <p>A diákvállalkozásokban szerzett tapasztalatok alapján fejlettebb önismerettel, szervező- és kommunikációs készséggel, gyakorlati érzékkel rendelkezik.</p>
--	---

6. Gazdasági és pénzügyi nevelés

6. ETIKUS VÁLLALKOZÓI ISMERETEK

11-12. évfolyam

Az etikus vállalkozói ismeretek tantárgy célja, hogy járuljon hozzá a fiatalok önállóságra neveléséhez. Kiemelt szerepet kap annak megértetése, hogy mennyire fontos a tudatosság, hogy szavaikban és tetteikben felelős polgárként, szakmailag elismert alkalmazottként vagy önálló etikus vállalkozóként folytathassák tanulmányaik utáni pályájukat. Az önbizalom növelésén keresztül kívánja megerősíteni és megértetni a társadalmi felelősség és etikus magatartás fontosságát életútjuk során. Társadalmi, gazdasági, vállalkozási kérdésekben az alapvető tájékozottságot és az ehhez alkalmazkodó cselekvést helyezi középpontba. A képzés szakértelmet ad a tanulóknak, amit mind az elméletben, mind a gyakorlatban hasznosíthatnak. Ezzel a tanulás világából a vállalkozói, munkavállalói létbe való átlépést kívánja segíteni. A szemléletformálás változatos tartalommal és sokféle módszerrel valósítható meg, fontos a helyi adottságokhoz, elvárásokhoz, a személyi és tárgyi feltételekhez való illesztés. A képzés egyszerű, az adott korosztály számára közérthető formában járja végig egy vállalkozás alapításának és működtetésének minden fontos aspektusát. A tanulók elméleti és gyakorlati példákon keresztül megismerik, hogy a vállalkozás az a folyamat, amelyet a felismert üzleti lehetőség kihasználására hoznak létre. Átalakít és működtet egy gazdasági szervezetet, értéket teremt a vevő, az alkalmazott, a tulajdonos és a társadalom számára.

A tanulók megismerik a vállalkozási formák jellemzőit, az alapítás lépéseit, a szervezési és vezetési, működtetéssel, versenyhelyeztetel kapcsolatos ismereteket; a piacelemzést, a marketing alapfogalmait, az üzleti terv készítésének módszereit. Tehát mindazon kérdéseket, melyeket figyelembe kell venni egy vállalkozás indításakor. A tantárgy ismereteket kíván adni a piacgazdaság alapvető folyamatairól, a piaci lehetőségek felismeréséről és felméréséről. Ismereteket ad a gazdasági folyamatok összefüggéseinek megismeréséhez mind a hazai, mind az EU és a világgazdaság globális viszonylatában. Felkészíti a diákokat, hogy képessé váljanak a gazdasággal kapcsolatos alapvető kérdésekben információkat keresni és értelmezni, megérteni a XXI. század új kihívásait. A haza sokrétű fogalma és a hazafiság kérdése nem értelmezhető más népekre való figyelem nélkül. A globalizáció megnyitotta a lehetőséget, hogy ablakot nyissunk a világra. A képzés során ezért a nyelvtudás szükségességét a vállalkozások sikerességének egyik fontos feltételként kell kiemelni. Fel kívánja kelteni az igényt a további magasabb szintű ismeretek megszerzésére, az életen át tartó ismeretmegújítás, tanulás szükségességére. Eligazodást kíván nyújtani, bemutatva, hogy a vállalkozó az a személy, aki felismer vagy megismer egy üzleti lehetőséget; felépít vagy megvásárol egy szervezetet (gazdasági vállalkozást) az üzleti lehetőség kihasználására. Vállalja

az ezzel együtt járó kockázatot a várható szakmai, piaci, pénzügyi, társadalmi siker reményében.

Nagyon fontos a képzés etikus szemlélete, meg kell értetni, hogy amennyiben valaki vállalkozást alapít, akkor nemcsak a profitszerzés, hanem az emberségnek, a tisztességnek, a környezetért, a jövő generációért való felelősségnek is kell vezérelnie munkáját. A rugalmas, a változásokat kezelni tudó vállalkozások alapja a meglévő tőke mellett a dolgozói és a vezetői tudás, a belső morál.

A különböző háttérű fiatalok az üzleti terv csoportmunkában végzett készítése és annak megvédése során, az együttműködési képességet, a munkamegosztásból adódó szerepvállalást, a csoportelképzelés és az abból adódó egyéni feladatok kommunikálását sajátítják el. Az oktatás zárásaként a tanulók az elkészített üzleti tervüket szóban és írásban bemutatják osztálytársaik előtt, környezetükben működő vállalkozások vezetőinek meghívásával, a tanáraikkal létrehozott zsűrinek. Ezáltal gyakorlati ismereteket, segítséget is kaphatnak az üzleti tervük megvalósíthatóságának javításához.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Csapatépítő tréning	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Előzetes tapasztalat és ismeretek a családon belüli munkamegosztásról. Tapasztalat, illetve saját vélemény megfogalmazása már megismert közösségek, szervezetek, csapatok működéséről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Kommunikációs készség, kreativitás, önbizalom erősítése. Magabiztos, de mások érdekeit is szem előtt tartó szereplés, kulturált véleménynyilvánítás, vita, meggyőzés.</p> <p>A csapatmunka fejlesztése, együttműködő egység formálása.</p> <p>A csapaton belüli „mi-tudat” kialakítása, illetve megerősítése játékos feladatokon keresztül.</p> <p>A közös munka során felmerülő konfliktusok feloldása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p><i>Csapatépítés (Kreatív vállalatépítés) tréning:</i></p> <p>Tartalom:</p> <p>A maximum 5 fős csapatok kapnak egy-egy színes magazint, flipchart papírt, ollót és ragasztót, és véletlenszerű csoportokban, az ötleteik és előzetes ismereteik, tapasztalataik</p>		

alapján felállítanak egy olyan vállalatot, amelyen belül kialakítják a funkciókat, és ezt egy kollázs formájában prezentálják.

Gyakorlati feladat: 5 fős csoportokban dolgoznak. Egy narrátor bemutatja a vállalatot, és ezt követően mindenki prezentálja a saját területét.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csapatmunka, munkamegosztás, együttműködés, konfliktus, motiváció, prezentáció.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alapozás: a vállalatok és környezetük	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat, illetve saját vélemény megfogalmazása a családban és az ismerősi körben-környezetben megismert vezetők, vállalkozók életmódjáról. Vélemény a környezetükben működő vállalkozások munkájáról, annak minőségéről. Tapasztalatok környezetük rendjéről, tisztaságáról, a környezetvédelem kérdéseiről. Milyen vállalkozást hiányolnak környezetükből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A döntéshozatali képesség fejlesztése: körültre kintő választás a különféle vállalkozási ötletek közül. Azoknak a környezeti elemeknek a felismerése és értékelése, amelyek a hatással lesznek a vállalkozás működésére.</p> <p>A mérlegelő szemlélet fejlesztése a tanulókat körülvevő üzleti és társadalmi környezeti elemek hatásainak megítélésében. A vállalat és környezete egymásra hatását vizsgáló példák tanulmányozása során a problémamegoldó képesség fejlesztése.</p> <p>Útmutató nyújtása az egyes szituációkban rejlő lehetőségek feltárásához, tudatosítva ezzel az egyéni cselekvőképesség adta tág határokat, az egyéni felelősségtudat fontosságának hangsúlyozásával.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p><i>A vállalkozás alapjai</i> A vállalkozás fogalma, és a termék-, illetve a szolgáltatás piacok. A vállalkozói környezet alapvető bemutatása: mind a szűkebb értelemben vett piaci környezet (vevők, szállítók), mind a tágabban értelmezett társadalmi/politikai/kulturális környezet vizsgálata. Miért kell a gazdaság? Mit csinálnak a vállalkozások? Miért szűnhetnek meg vállalkozások? Hogyan</p>		

<p>lehet a nehézségeket elkerülni? Mi a siker záloga?</p> <p><i>Vállalkozók</i></p> <p>Feladatok és tulajdonságok. Mit csinál egy vállalkozó, milyen alapvető feladatokat lát el? Melyek azok a személyiségjegyek, amelyek egy sikeres vállalkozót jellemeznek? Honnan vegyen vállalkozási ötletet? Hogyan tudja ezt piacképesé tenni? Milyen jogi feltételeket kell megismernie?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Etika, etikusság, morál, életmód, életvitel, társadalmi felelősség, termék, szolgáltatás, piac, értékesítés, vevők, szállítók, brainstorming (ötletroham), kommunikációs képesség, piac, marketing, veszélyes anyag.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A piac, etika, morál, társadalmi felelősség</p>	<p>Órakeret 9 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Tapasztalat, illetve saját vélemény megfogalmazása a tanuló környezetében élő személyek magatartásáról, esetleges példaképek. Véleménynyilvánítás a társadalomban tapasztalt, gazdasággal kapcsolatos jelenségekről.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az ok-okozati összefüggések feltárása során az analitikus-elemző kompetenciák fejlesztése, társadalom-, illetve személyiség-lélektani, valamint egyéni és csoportpszichológiai aspektusokkal kiegészítve.</p> <p>A kreativitás fejlesztése. A pozitív gondolkodás, valamint az egyéneknél rejlő kreatív energiák minél akadálytalanabb felszabadítása.</p> <p>Az etikus magatartás jellemzőinek bemutatása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		
<p><i>A piaci szükségletek felismerése</i></p> <p>A fogyasztók és igények. Piaci rés vizsgálata.</p> <p>A piacra vonatkozó alapvető összefüggések megismerése. Egy adott vállalkozási ötlet piaci környezetének elemzése. A piacelemzés folyamata. A piac vonzereje.</p>		

Vevők és fogyasztók. Munkaerőpiac és az alkalmazottak.

Pénzügyi szolgáltatások és a tőke. Beszállítók és nyersanyagok.

Ingatlanpiac és üzleti ingatlanok. Versenytárselemzés.

A marketing: a marketing fogalmi és módszertani kerete. Marketingmix, a tényezők összhangja.

Etika, morál és társadalmi felelősség

Az etika és morál fogalma, az etikus vállalkozói magatartás fontossága napjaink üzleti világában. Üzleti etika és a vállalkozó, üzleti etika és a szervezeti kultúra. Etikus döntéshozatal. Hogyan hozunk etikus döntéseket. A vállalkozói döntéshozatal etikai aspektusai. Hogyan alakítja ki egy vállalat az erős szervezeti kultúráját?

Megvitatott szituációkon keresztül az egymásnak ellentmondó érdekek közötti értékkonfliktusok és az etikus üzleti magatartásnak megfelelő cselekvési alternatívák tisztázása. Konkrét módszertan és gyakorlat megismerése, amelynek segítségével a meghozandó döntések etikus volta nagyobb biztonsággal és több szempontból ítékelhető meg.

Brainstorming

(„Ötletrohalként” ismert csoportos kreatív alkotó technika, mely a szabad asszociáción alapul, és adott cselekvési szabályok betartásával vezet a legjobb eredményre.)

Ötletek és különbségeik. Egy vállalkozás ötletének alapjai. Üzleti lehetőségek azonosítása. A különbségek termék és szolgáltatás között. Szezonális, trendek és az üzlet fenntarthatósága.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stratégia, tervezés, versenyelőny, környezettudatosság, globális gazdaság, társadalmi felelősség, egyén-természet-társadalom, vállalkozás, vállalat, vállalati működés, munkamegosztás, csapatmunka, kulcskompetencia.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Menedzsment	Órakeret 9 óra
--	--------------------	---------------------------

<p>Előzetes tudás</p>	<p>Tapasztalatok, ismeretek a szülők, ismerősök munkaköréről, konkrét feladataikról.</p> <p>Vezetők az ismerősök között: vélemény tulajdonságaikról.</p> <p>Tapasztalatok a különböző igénybe vett szolgáltatásokról. A használt információk lehetőségei, ezek értékelése.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vállalkozás életében szerepet játszó egyes funkcionális területek: a marketing, a humán erőforrások, az informatika, a termelés stb. feladatainak áttekintése, az egyes funkcionális területek egymáshoz illeszkedésének bemutatása. A struktúrák és a teljesítmény összefüggésének feltárása.</p> <p>A különböző érdekek, az ebből adódó motivációs törvényszerűségek feltárása. A stratégia mint egységes cél fogalmának megismertetése, amely mentén a funkcionális menedzsmentterületek egységbe szervezhetők.</p> <p>A célzott és sokrétű feladatok megoldására szerveződött emberi hálózatok bemutatása: az egyes szervezetek felépítése, struktúrája, vezetők és beosztottak viszonya. Annak megértetése, hogy a munkaerő milyen kulcsszerepet játszik a vállalkozás összteljesítményében.</p>
<p align="center">Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p><i>Piacelemzés</i></p> <p>A piaci szükségleteknél tanultakból kiindulva a legalapvetőbb piackutatási módszerek, az alkalmazásukra vonatkozó alapvető szabályok megismerése. A piacelemzés folyamata, vevők és fogyasztók. Fogyasztói szükségletek, elvárások, érdeklődés. Munkaerőpiac és az alkalmazottak. Pénzügyi szolgáltatások és a tőke. Beszállítók és nyersanyagok. Ingatlanpiac és üzleti ingatlanok.</p> <p><i>Marketingmix, helyszín</i></p> <p>A teljes piac szegmentáció–marketingmix rendszer felépítése, annak logikai szerkezete, lényeges elemei, integrálva a helyszín megválasztásának problémakörét is. A világ fogyasztói sokféleségének megismerési folyamata a célszegmensek számára tervezett marketingmix tárgyalásából kiindulva. A piaci-szolgáltatási folyamatok elemei, a köztük</p>	

fennálló kapcsolódási pontok feltárása. A működéshez szükséges ingatlan kiválasztása, földrajzi szempontok. Vállalkozói szempontok.

Szervezeti felépítés

Szervezeti szabályok. Felső vezetők, középvezetők. Munkatársak, alsóbb szintű vezetők, egyéb beosztotti funkciók.

Az alkalmazottakkal való kapcsolat. A szervezeti felépítés mint a célzott és sokrétű feladatok megoldására szerveződött emberi hálózat. A szervezetek felépítése, struktúrája, kapcsolatrendszere, működési mechanizmusa. Beszámolási viszony. Funkciók. Vízszintes és függőleges centralizált és decentralizált szervezetek.

Az alkalmazottakkal való kapcsolat elemei.

Az alkalmazotti viszony létrejötte. A munkatársi viszony elemei.

A munkahelyre történő jelentkezés sikerét elősegítő viselkedésformák. Az alkalmazotti viszony alakítása.

A munkaerőigény meghatározása, munkaerő kiválasztása. Különböző munkacsoportokba, szervezetekbe való beilleszkedés problémakörének megbeszélése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piac, piackutatás, fogyasztó, statisztika, kalkuláció, marketing, marketingmix. Szervezeti felépítés, munkaerőpiac, önéletrajz, munkamegosztás, motiváció, csapatmunka, önértékelés, önismeret, szociális kompetencia, technológia.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vállalkozások pénzügyi, számviteli és jogi háttere	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Elektronikus kommunikációs gyakorlottság. Önismeret (személyes erősségek, gyengeségek, tanulási képességek, ambíciók). A család anyagi lehetőségei és elvárásai. Család vagy a tanuló banki ismerete, kapcsolata.	

	Zsebpénz, egyéni költségvetés (havan).
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Eligazodás a vállalkozás pénzügyi és számviteli rendszerében és a komplex folyamatok megismerése során az elemzőképesség, a logikus gondolkodás fejlesztése, valamint a különböző helyzetek összefüggéseinek jobb megértése.</p> <p>Az alapvető pénzügyi kimutatások (mérleg, eredménykimutatás, cash flow), azok tartalmának, szerkezetének megismertetése, ennek révén képesség fejlesztése a vállalat alapvető pénzügyi és eredményfolyamatainak átlátására, a köztük levő összefüggések felismerésére. Gyakorlottság növelése a tervezésben.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<p><i>Kínálat-kereslet és a vállalkozó</i></p> <p>A klasszikus közgazdaságtan legtöbbet hivatkozott piaci kereslet-kínálati (Marshall-) modelljének megismerése során számos piaci alapfolyamat megértése.</p> <p><i>Tulajdonosi szerkezet</i></p> <p>Kizárólagos tulajdon. Társas vállalkozás. Korlátozott társas vállalkozás. Társaságok. Korlátolt felelősségű társaságok. A jogi keretek alapvető jellemzői, az őket létrehozó szabályozási igények szerint, a tulajdonlás mellett a felelősségvállalás kérdései. Milyen pénzügyi intézetek fontosak a vállalkozások számára? Hogyan lehet nemzetközi piacokra kilépni?</p> <p><i>Indulótőke: szükséglet és források technológia, számvitel, cash flow és költségvetés</i></p> <p>A vállalkozás típusának, méretének és arculatának megválasztása és kialakítása. A technológia megválasztásának szerepe a vállalkozás hosszú távú fenntarthatóságában. A technológia kiválasztásának szempontjai és az időtényező jelentősége, a szükséges indulótőke megállapítása. Az indulótőke előteremtésének forrásai. Banki hitelezés, hitelkérelem, számlanyitás. A számvitel fogalma és szerepe a vállalkozások életében.</p> <p>Gyakorlati feladatok: Tájékozódás a számok rengetegében, mit árul el egy pénzügyi jelentés? Pénzügyi jelentések elemzése esettanulmányok felhasználásával. A cash flow -terv és a költségvetés összefüggései. Cash flow -terv és költségvetés készítésének alapjai. A pénzügyi terv vázlatának elkészítése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Indulótőke, alaptőke, banki hitel, hitelkérelem, folyószámla, kereslet, kínálat, társulási forma, jogi keret, üzleti terv, számvitel, mérleg,

	költségvetés, likviditás, pénzügyi terv, cash flow, eredménykimutatás, kalkuláció, technológia.
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A 21. század gazdasági kihívásai, stratégiák	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Információk a gazdaságról, információforrások. Más országok gazdasági helyzetével kapcsolatos információk. Összehasonlítás a hazai tapasztalatokkal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az stratégiai gondolkodás és a fenntartható versenyelőny fogalmainak megismertetése, a felelős vállalkozói szemlélet kialakítása, erősítése. A nagyobb ívű (társadalmi és globális szintű) problémák, kérdések felvetése, tárgyalása és megoldási lehetőségeik közös megvitatása során a mérlegelő szemlélet erősítése. A felelősségtudat fejlesztése. Lehetőségek feltárása képességének, a problémamegoldó képesség (probléma felvetése, meghatározása, megoldási alternatívák áttekintése és a legjobb megoldás kiválasztása), az elemzési készség fejlesztése. Az interperszonális kapcsolatok számos területének fejlesztése, valamint a csoportos problémamegoldás gyakorlatának megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p><i>Fenntartható versenyelőny kialakítása</i></p> <p>A verseny. A fenntartható versenyelőny. A környezettudatosság és az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodás. A társadalmi felelősség kérdésköre mind társadalmi, mind globális szinten.</p> <p><i>Stratégiai gondolkodás és tervezés</i></p> <p>Az üzleti stratégia. Stratégia és vállalati célkitűzések általi vezetés. A stratégia mint a hosszabb távú gondolkodás alapja. A változó környezethez igazodó vállalati, vállalkozói magatartás különböző kimeneteli változatai. Valószínűségek kalkulálása e változatokhoz, és az így előálló egyes forgatókönyvekhez. Az adott helyzetnek legjobban megfelelő vállalati döntési csomagok tervezése.</p> <p><i>Prezentációs technikák és prezentációs eszközök a gyakorlatban</i></p>		

A legmodernebb, a gazdasági életben feltétlenül szükséges prezentációs technikák elsajátítása. A szóbeli, az írásbeli és a képi kifejezés különböző formáinak, az üzleti kommunikáció alapjainak megismerése és gyakorlása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stratégia, tervezés, versenyelőny, környezettudatosság, globális gazdaság, társadalmi felelősség, egyén-természet-társadalom, vállalkozás, vállalat, vállalati működés, munkamegosztás, csapatmunka.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Komplex üzleti terv kidolgozása	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az előző tematikai egységekben elsajátítottak ismerete.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az eddig tanultak szintézise és alkalmazása komplex üzleti terv csoportos kidolgozása során. Képessé válnak munkájukat megszervezni Egyéni és csoportmunka szervezésének, az idővel és az információval való hatékony gazdálkodás gyakorlása. Tapasztalatszerzés a közönség előtti előadás tartásában.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p><i>Az üzleti terv kidolgozása</i></p> <p>Önkéntesen alakuló, egyenként 5 fős csoportokba való szerveződés és a kitűzött projektjellegű feladat kidolgozásának megkezdése.</p> <p>A gyakorlati, projektkidolgozó részben folyamatos konzultációs lehetőség igénybevétele: a felmerülő kérdések megvitatása, a prezentációk előzetes megbeszélése, értékelése, valamint hatékony prezentációs technikák gyakorlása.</p> <p><i>Az üzleti terv lebontása funkcionális területekre</i></p> <p>A kiválasztott „ötlet”, vagyis üzleti tevékenység kibontása: az egyes funkcionális menedzsmentterületeken jelentkező kérdések megvitatása, feladatok átbeszélése, különös tekintettel a lebonyolítandó piackutatási feladatokra: milyen adatok, milyen szerkezetben kellene majd az egyes területek kellő megalapozottságú elemzéséhez.</p> <p><i>Sikertényezők és kreativitás</i></p> <p>Kulcsfontosságú sikertényezők. A marketingterv összeállítása: piacelemzés, potenciális vevők analízise, célszegmens/ek kiválasztása, és az illeszkedő marketingmix megtervezése. Felkészülés a következő alkalomra: a pénzügyi terv összeállításához szükséges adatgyűjtés/piackutatás aktuális állásának ellenőrzése, az e területen felmerült kérdések tisztázása. A marketingterv, a pénzügyi terv összeállítása: mérleg, eredménykimutatás, cash flow, termelési folyamat, illetve annak kapcsolata a költségkalkulációhoz. Termelési és szolgáltatási logisztika. A vállalkozás kezdeti humán erőforrás igényének felvázolása, majd a fejlődési időszakhoz rendelt HR-terv összeállítása.</p> <p><i>Vizsga</i></p> <p>A csoport által alkotott üzleti ötlet köré teljes üzleti terv felépítése, és annak részletes kidolgozása.</p>	

Választott zsűri előtt, csoportos prezentáció keretében az üzleti terv lényegi elemeinek bemutatása.

(A zsűri az ötlet eredetiségétől kezdve az üzleti terv megalapozottságán, annak értő és részletes kidolgozottságán át a prezentáció hatásosságáig és minőségéig minden szempontot mérlegelve választja ki a legjobb üzleti tervet alkotó és előadó csapatot).

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Komplex üzleti terv, összefoglaló, termék/szolgáltatás, piacelemzés, marketingstratégia, személyzet, költség-, ármeghatározás, cash flow-előrejelzés, nyereség- és veszteségszámítás, eredménylevezetés.
------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>Olyan gyakorlati tudás megszerzése, amely birtokában a tanulók könnyen eligazodhatnak a gazdaság és a vállalkozások alapvető kérdéseiben. Megértik és elfogadják az etikus üzleti magatartás szükségességét az üzleti sikeresség megvalósításában.</p> <p>Azonosítani tudják a választott termék vagy szolgáltatás célpiacát, illetve megtervezni azon szükséges kutatás paramétereit, melyek e piac célzott megismerését szolgálják.</p> <p>Folyamatosan gyűjtött valós piackutatási eredményekre támaszkodva információk alapján megtanultak reális pénzügyi becsléseket készíteni mind a tervezett vállalkozás beindítását, mind későbbi folyamatos működtetését illetően. Képesek a csoportos alkotótechnikák alkalmazására, valamint a csoporton belüli munkamegosztásban, konzultációban való részvételre és a konszenzus kialakítására.</p> <p>Önmaguk, képességeik jobb ismeretének birtokában életpályájukra vonatkozó döntéseik megalapozottabbá válnak.</p> <p><i>Összességében</i> a tanulók komplex elméleti ismeretekkel, stratégiával, módszerekkel, eszközökkel képesek a gazdasági élet eseményeinek, tendenciáinak jobb megértésére. Képesek komplett üzleti terv elkészítésére, annak lényegi elemeit csoportos prezentáció formájában összefoglalni és azt egy értékelő bizottság előtt bemutatni.</p>
---	---

2. Gazdasági és pénzügyi nevelés

A Gazdasági és pénzügyi kultúra II. tanterv a NAT gazdasági és pénzügyi neveléssel, valamint a kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia fejlesztésével kapcsolatos célkitűzéseinek megvalósítását szolgálja, épít a Technika, életvitel és gyakorlat, valamint a Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek tanterv vonatkozó részeire. Önálló tanterv, de erősíti a Vállalkozzunk! II. választható kerettanterv megvalósítását.

A Gazdasági és pénzügyi kultúra II. tantárgy célja, hogy az általános műveltség szintjén megjelenő gazdálkodási és pénzügyi ismereteket és a kapcsolódó sajátos kompetenciákat fejlessze, ezek segítségével járuljon hozzá a tanulók személyiségének fejlődéséhez és aktív,

tudatos, felkészült állampolgárrá válásukhoz. A gazdaság és pénz világának ismerete nélkülözhetetlen a tanulók sikeres társadalmi, gazdasági szerepvállalásához, felnőtt életük eredményességét biztosító gazdasági jellegű döntések meghozatalához, a változó környezethez való alkalmazkodási készségük formálásához, korunk súlyos problémáira választ kereső felelős magatartásukhoz.

A Gazdasági és pénzügyi kultúra II. c. tantárgy jelenlévő tartalma és gazdag módszertana közvetlenül szolgálja a középiskolai nevelés általános célját: a társadalmi, gazdasági, technikai változások követésére, ahhoz adaptív módon alkalmazkodó cselekvésre képes, az élethosszig tartó tanulásra nyitott, művelt, igényes, jogkövető állampolgárrá nevelést.

A tantárgy tartalma hozzájárul a NAT kiemelt fejlesztési területek nevelési céljainak megvalósításához: szemléletében érvényesíti és sajátos eszközeivel támogatja azokat. Tudatosítja, hogy értékteremtő munka nélkül nincs jólét, és valamennyi társadalmi tevékenységnek feltétele a gazdaság kiegyensúlyozott működése.

A tantárgy tudatosan képviseli az etikus gazdasági gondolkodás, magatartás és döntések normáját. A gazdasági kultúra értékeinek megmutatásával hozzájárul a tágabb értelemben vett nemzeti kultúra megbecsüléséhez. Széleskörűen fejleszti az aktív állampolgári magatartást, támogatja annak felismerését, hogy az egyéni sikerek és a közösség, az ország egészének eredményessége hosszú távon összefüggnek, elválaszthatatlanok.

A gazdasági szerepek, a szerepekből adódó érdekkülönbségek és ezek egyeztetésének megismerésén, gyakorlásán keresztül hozzájárul az önismeret és társas kultúra fejlesztéséhez is. Gazdasági oldalról alapozza meg a családi életre nevelést, a felelős háztartási döntések meghozatalát, a hosszú távú gondolkodást és gondoskodást. Megmutatja a gazdasági szerepekben rejlő társadalmi szolidaritás és önkéntesség mintáit, gyakorlási lehetőségeit.

Tudatosítja az erőforrások szűkösségének problémáját és ezzel összefüggésben a gazdasági döntések fenntarthatósággal és környezettudatossággal való kapcsolatát, támogatja az értéktudatos, felelős gazdálkodói magatartás képviselését.

A tantárgy tárgykörébe tartozó felnőtt szerepek segítségével hozzájárul a pályaorientáció gazdagításához, közvetlen segítséget nyújt a munkapiacra lépéshez, alkalmazott módszereivel (döntési játékok) biztosítja a hierarchiában történő munkavégzés, a vezetői, együttműködési készség és versengő magatartás megélését, problémáinak kezelését.

A tantárgy számtalan lehetőséget kínál a médiatudatosságra neveléshez, hiszen hosszú távon a gazdasági szereplők csak helyesen értékelt információk birtokában hozhatnak eredményes döntéseket, akár fogyasztóként, vállalkozóként, befektetőként, állami tisztviselőként stb. teszik ezeket. A változó gazdasági környezetben való eligazodáshoz nélkülözhetetlenek a hagyományos és modern médiumok információforrásként való kezelése, kritikai értékelése.

A tantárgy jelenlétével az ismeretek közvetlen alkalmazási lehetőségét kínálja, életszerűségével erősíti a spontán tanulási motivációt. Alkalmazott eszközei segítik a megismerés, tanulás aktív formáit: projektek alkalmazását, modellek alkotását, döntési helyzetekből történő tanulást, a változásokhoz igazodó adaptív magatartás gyakorlását. Vitákban, szerepek megélésén keresztül differenciált megközelítést, értékelést, érvelést fejleszt. A gazdasági és pénzügyi kultúra tárgykörébe tartozó problémák természetükből adódóan a divergens problémamegoldás módszerét igénylik, a döntések megalapozásához gyakran alkalmazzák, és ezzel fejlesztik a diákok matematikai eszköztárát.

A Gazdasági és pénzügyi kultúra II. c. tantárgy gyakorlatias szemlélete sokoldalúan és integratív módon járul hozzá a NAT-ban meghatározott kulcskompetenciák fejlesztéséhez. A tantárgy ismeretkörei, az alkalmazásukhoz szükséges készségek, képességek és attitűdök egységet alkotnak.

A Gazdasági és pénzügyi kultúra II. mindenképp előtti a kezdeményezőképeség, vállalkozói kompetencia fejlesztését támogatja, hiszen a gazdasági szereplők alapvető közege a piac, amely folyamatos változásaival serkenti az újításra való beállítódást, a kockázatvállalást,

az erőforrások felkutatását, alternatív felhasználását, célok kitűzését, a megvalósítás tervezését és a végrehajtás megszervezését, értékelését. A tantárgy alkalmazott módszerei (döntési szituációk, szerepjátékok stb.) a diákok számára a kompetencia közvetlen alkalmazási lehetőségét is megteremtik.

A tantárgy gazdasági oldalról alapozza meg a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését, hozzájárul a társadalmi-gazdasági folyamatok, változások megértéséhez, a személyes szerepvállalás tudatosításához, argumentumokkal támasztja alá a közjót szolgáló döntéseket.

A Gazdasági és pénzügyi kultúra c. tantárgy tanítása egyrészt integráló szerepet tölt be az általános iskola különböző tantárgyaiban szerzett részismeretek rendszerezése, kibővítése és magasabb szintre emelése terén, másrészt lehetőséget teremt olyan magatartásformák gyakorlására, amelyek a jelenben való eligazodáshoz nélkülözhetetlenek.

Erősíti és kibővíti a technika, életvitel és gyakorlat, valamint a földrajz e tárgykörbe tartozó ismereteit, nagyobb összefüggésekben és mélységben mutatja be a gazdaság működésének egészét. Részletesen elemzi az egyes gazdasági szereplők (háztartások, vállalatok, állam, pénzügyi közvetítők) gazdaságban betöltött szerepét, erőforrásokkal való gazdálkodását, döntéseik motivációját, a szereplők egymásra hatását, döntéseik összefüggésrendszerét. Mindezekkel hozzájárul a diákok ésszerű gazdálkodási képességének kialakulásához, az értékteremtő munka jelentőségének felismeréséhez, az erőforrásokkal, pénzzel való egyéni/háztartási és társadalmi szintű felelős gazdálkodáshoz, a gazdálkodás pénzügyi, elszámolási (költség, haszon) összefüggéseinek megismeréséhez, az öngondoskodás mibenlétének, a jövőről való felelős gondolkodás alternatíváinak megismeréséhez.

Tevékenykedtető módszereket alkalmaz: a szereplők konkrét problémáiból kiinduló döntésekre koncentrálnak, a konkrét esetekben megmutatva az általános összefüggéseket. Alkalmazza a modellben történő gondolkodást. Bővíti a szakmai szókincset: részben a megértés (passzív szókincs), részben az aktív alkalmazás szintjén.

Gazdasági folyamatok, összefüggések megjelenítéséhez, elemzéséhez, döntések alátámasztásához alkalmazza a matematika eszköztárát (kamat, kamatos kamat, függvények, grafikonok, viszonyszámok, ráták), a digitális technikát, az internetet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Bevezetés a piacgazdaságba	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A döntések mérlegelésének képessége, előnyök-hátrányok felismerése, a modellben történő gondolkodás képessége. A történelemben megismert különböző gazdasági, elosztási rendszerek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismertetése, hogy mindenkinek szembe kell néznie a szűkösség problémájával és a folytonos döntések meghozatala kényszerével, azaz a gazdálkodás mibenlétének tudatosítása. A döntésképeség fejlesztése a nyert haszon – feláldozott haszon fogalmának alkalmazásával. Különböző elosztási rendszerek megismerésével, értékelésével az emberiség által a múltban és jelenben alkalmazott gazdasági rendszerek azonosítása, a jelenbeli piacgazdaság sajátosságainak megismertetése. Az absztrakciós és modellalkotási képesség fejlesztése: a piac modelljének megalkotásával változások elemzése a piacon; a gazdaság bonyolult, szövevényes kapcsolatrendszerének összefoglalása a főbb szereplők és kapcsolatuk egyszerűsített modelljével. A saját sokoldalú gazdasági szerep tudatosításával az önismeret fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Mit jelent gazdálkodni</i> A gazdálkodás mint a közgazdaságtan alapproblémájának megoldása, alapfogalmak, a helyes gazdasági döntés kritériuma.</p> <p><i>Az áruk és a pénz világában élünk</i> Elosztási rendszerek, a piacgazdaság sajátosságai, alapfogalmi. A piaci mechanizmus működése.</p> <p><i>Szereplők és kapcsolatok a piacgazdaságban</i> Egy diák gazdasági szerepei, a piacgazdaság modelljét alkotó szereplők és kapcsolatrendszerük.</p>	<p>Konkrét döntések elemzése a nyert haszon, feláldozott haszon szempontjából.</p> <p>A sokféle ismert erőforrás közgazdaságtudományi rendszerezése, a tudományos gondolkodás eszközeinek tudatosítása.</p> <p>Esetjáték: a szűkösség modellezése alapján elosztási típusok kitalálása (egyenlőségi elvre épülő, központi, hagyományokon nyugvó, erőszakon alapuló, piaci alapokon nyugvó elosztás). Saját vélemény megfogalmazása az egyes elosztási típusok előnyének és hátrányának értékelésekor.</p> <p>Modellalkotás mint a megismerés eszközének alkalmazása (piac, piacgazdaság modelljének megalkotása).</p> <p>Összefüggések, törvényszerűségek megállapítása a piac modelljében. A marketing piaci szerepének felismerése.</p> <p>A piaci mechanizmus (kereslet és kínálat egymásra hatásának) alkalmazása egy döntési játék segítségével.</p> <p>A homo economicus jelentésének felismerése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> természeti erőforrások, társadalmi erőforrások, a piac működése.</p> <p><i>Fizika, kémia:</i> modellek mint a megismerés eszközei.</p> <p><i>Etika:</i> döntéseink hatása másokra, gazdagok, szegények, adomány.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> különböző gazdasági rendszerek, a piacgazdaság.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Döntés, gazdálkodás, szűkösség, termék, szolgáltatás, erőforrás/termelési tényező, szűkösség, jövedelem (munkabér, kamat, profit, bérleti díj, osztalék, járadék), termelő, fogyasztó, elosztási rendszer, piac, piacgazdaság, kereslet, kínálat, ár, piaci mechanizmus, háztartás, állam, külföld, pénzügyi közvetítő.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A mindenható pénz	Órakeret 8 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Árupénzek a korábbi történelmi korszakokban. Valuták, az euró ismerete, valutaváltás tapasztalata. Infláció a történelemben. Társadalmi, gazdasági változások hatásának árnyalt megközelítése.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A pénzről szerzett korábbi ismeretek rendszerezése, a változások mozgatórugóinak, a mai pénz lényegének, funkcióinak megértetése. A különböző valutákról szerzett tapasztalatok rendszerezése fogalmi szinten. A devizapiaci változásoknak az árfolyamra és a szereplők döntéseire, saját életére gyakorolt hatásának felismertetése. A tapasztalatok rendszerezése az infláció mértékével, kiváltó okaival összefüggésben. Az infláció gazdasági szereplőkre gyakorolt hatásának egyre önállóbb értékelése.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>A kaori kagylótól a bankkártyáig</i> Pénzkorszakok a történelemben. A modern pénz lényege, a pénz- és banktörténet összefüggése.</p> <p><i>A pénz szerepe és funkciói</i></p> <p><i>Ahány ország, annyi bankjegy</i> Valuták, devizák és árfolyamok. Az euró mint az EU közös pénze.</p> <p><i>Az infláció fogalma, mérése, okai, hatásának értékelése</i></p>	<p>A pénzről szerzett korábbi ismeretek történelmi és logikai rendszerezése (tanár által adott szempontok alapján kiselőadás, vagy forrásfeldolgozás módszerével csoportban végzett munkával).</p> <p>A mindennapi pénzhasználatban rejlő pénzfunkciók tudatosítása, rendszerezése konkrét esetekből kiindulva (a konkrétban az általános megjelenése).</p> <p>A valuta és deviza eltérő fogalmának gyakorlati jelentősége, a devizapiaci mozgások, a le- és felértékelődés hatásának elemzése konkrét gazdasági szerepekben. A hatások számításokkal történő alátámasztása. Internetes tájékozódás az aktuális devizapiaci információkról, az euró árfolyamáról.</p> <p>Az infláció hatásának, következményeinek differenciált értékelése (konkrét esetekben).</p>	<p><i>Földrajz:</i> nemzeti és közös valuták, valutaváltás, árfolyamok; az EU és országcsoportjai.</p> <p><i>Matematika:</i> valutaváltással kapcsolatos számítási feladatok.</p> <p><i>Etika:</i> egy esemény ellentmondásos hatásai.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> különböző pénzformák, példák hiperinflációs időszakokra.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Árupénz, munkamegosztás, aranypenz korszaka, pénzhelyettesítő, bankjegy, váltópenz, modern pénz, jegybank, pénzteremtés, készpénz, számlapénz, pénzfunkció (csereeszköz, elszámolási eszköz, fizetési eszköz, felhalmozási eszköz), nemzetközi pénz, valuta, deviza, euró, devizapiac, árfolyam, spekuláció, infláció, inflációs ráta, hiperinfláció, keresleti infláció, költséginfláció.</p>	

<p>Tematikai egység/</p>	<p>A háztartások</p>	<p>Órakeret</p>
---------------------------------	-----------------------------	------------------------

Fejlesztési cél		6 óra
Előzetes tudás	A családi gazdálkodás fogalmának ismerete, saját tapasztalatok mozgósításának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A család és háztartás fogalmának megkülönböztetése, a bevételek és kiadások háztartás-statisztikai rendszerezése.</p> <p>Annak tudatosítása, hogy a költségvetés-készítés eszköze az erőforrásokkal való tudatos gazdálkodásnak, az ésszerű döntéshozatalnak.</p> <p>A tudatos fogyasztói magatartás erősítése: a fenntarthatóság értelmezései és döntésekben történő megjelenítése a háztartás vásárlói és fogyasztói szokásaiban, pénzügyi tervezésében.</p> <p>A kapcsolat felismertetése a rövid és hosszú távú bevételek és kiadások között, ezzel összefüggésben a megtakarítás és a hitelfelvétel értelmezése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Bevételek-kiadások</i> Munkavégzéshez kapcsolódó, tulajdonból származó jövedelmek, társadalmi transferek, egyéb jövedelmek. A folyó kiadások csoportjai, beruházások.</p> <p><i>Hitelek-megtakarítások</i> A hitelfelvétel oka, célja, költségei. A megtakarítások motívumai, szempontjai. A pénzügyi közvetítők szerepe a megtakarítások és hitelfelvétel összefüggésében.</p> <p><i>Fizetési technikák</i> A bankszámlák előnyei, típusai, a fizetési forgalom fajtái.</p>	<p>Aktuális magyar háztartás-statisztikai adatok alapján fogalmak és tapasztalatok rendszerezése, összevetése.</p> <p>Háztartási költségvetési sémák segítségével „modellcsaládok” esetének feldolgozása csoportban, a tapasztalatok megosztása és megvitatása. (Különböző gazdasági helyzetű, eltérő jövedelmű családok modellezése alapján a szegénység, gazdagság, rászorultság, szolidaritás értelmezése.)</p> <p>A „modellcsaládok” életében generált változások segítségével a hitelfelvétel és a megtakarítás, valamint a befektetés szempontjainak, feltételeinek, kockázatának egyszerű megközelítése, elemzése. Kamatszámítás alapján betéti megtakarítások értékelése.</p> <p>Kérdőíves felmérés segítségével a tanulók családjai fizetési szokásainak, bankhasználatának bemutatása, a felmerülő fogalmak értelmezése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> fogyasztási szokások változása, okok, következmények.</p> <p><i>Matematika:</i> kamatszámítás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a háztartás mint gazdasági formáció.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Költségvetés, munkajövedelem, társadalmi juttatás, méltányosság, adomány, jövedelem-úraelosztás, megtakarítás, öngondoskodás, hozam, biztonság, kamat, kamatláb, kamatos kamat, EBKM, hitelszerződés, THM,	

hitelfajta, készpénzkímélő fizetés, bankszámla, folyószámla, megtakarítási számla, hitelszámla, átutalás, csoportos beszédési megbízás, internetbank.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A vállalatok		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Korábbi vállalatlátogatás tapasztalatai, a nemzetgazdasági ágak termelői. Vállalatok a piacgazdaság modelljében, illetve az iskola környezetében.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A termelés és szükségletek kölcsönhatását, összefüggését, jólétünk alapját biztosító vállalatok lényegének megértetése.</p> <p>A folyamatosan változó környezet, a vállalati innováció és kockázat összefüggésének belátása.</p> <p>A vállalkozó és az alkalmazott közötti lényeges különbségek tudatosításán keresztül az önismeret fejlesztése.</p> <p>Annak felismertetése, hogy a gazdasági szereplők megtakarításainak és a vállalatok forrásigényének sikeres összekapcsolását egy jól működő pénzügyi közvetítőrendszer biztosítja.</p> <p>Annak felismertetése, hogy az idegen forrás bevonásának követelménye a jövedelmezően felhasznált hitel.</p> <p>A kritikai gondolkodás, az elemzőképesség fejlesztése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Pénz vagy tőke?</i> Az üzleti vállalkozások jelentősége, lényegi jellemzői. A vállalat mint befektetés.</p> <p><i>A garázscégtől a multinacionális nagyvállalatig</i> A vállalkozások saját és idegen forrásai. A megtakarítások és a vállalatok tőkeigénye. A pénzügyi közvetítők. A vállalkozási formák és lényeges különbségeik.</p> <p><i>A vállalkozások piaci helyzete és a verseny</i> Versenyhelyzet, oligopóliumok, monopóliumok. Versenyszabályozás Magyarországon.</p>	<p>A vállalatok mint a nemzetgazdaság alappillérei. (Honnan származik, amit fogyasztunk?) A vállalkozó személyének és az üzleti vállalkozás jellemzőinek elemzése, szűkebb, tágabb környezetének modellezése egy konkrét, a tanulók által ismert vállalkozáson keresztül. A „környezeti” változások és a lehetséges vállalati „válaszok” csoportokban történő megvitatása.</p> <p>Külső források bevonásának szimulálása különböző vállalati helyzetekben, a döntési motívumok mérlegelése.</p> <p>A korlátolt és korlátlan felelősség, valamint az egyetemleges felelősség megértésén keresztül a leggyakoribb vállalkozási formák közötti különbségek megértése, a megismertek alkalmazása</p>	<p><i>Földrajz:</i> magyar termékek, termelők, hungarikumok, transznacionális vállalatok, működő és pénztőke.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fogyasztóvédelem.</p>	

	<p>vállalkozások esetében.</p> <p>A piacformák és a vállalatok helyzetének összefüggése néhány ismert vállalkozás helyzetében.</p> <p>A verseny előnyeinek és ellentmondásainak összegyűjtése, megvitatása.</p> <p>Esettanulmány: egy versenyhivatali döntés értelmezése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Vásárlói igény, profit, kockázatvállalás, termelési tényező, folyó kiadás, beruházás, versenytárs, szállító, vevő, állam/önkormányzat, egyéb partner, nemzetgazdaság, kultúra, hagyomány, technikai környezet, természeti környezet, világgazdaság, információ, saját forrás, idegen forrás, pénzügyi közvetítő, korlátlan és korlátolt felelősség, egyetemleges felelősség, jogi személy, bt., kkt., kft., rt., egyéni vállalkozás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az állam	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az állam történelmileg megismert funkciói. Az állam és az önkormányzatok mindennapjainkban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak megértetése, hogy milyen gazdasági, társadalmi problémák kényszerítették ki az állam aktív szerepvállalását a gazdaságban.</p> <p>Annak felismertetése, hogy az állam gazdasági szerepét jól tükrözi az államháztartás, illetve költségvetés bevételi és kiadási oldala.</p> <p>Párhuzam felismertetése a háztartások felelős gazdálkodása és az állam gazdálkodása között.</p> <p>Annak beláttatása, hogy közös a felelősség és érdek a jól gazdálkodó állam működésének elérésében, ennek révén a felelősségtudat erősítése.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Az állam mint gazdasági szereplő</i> Az állam fogalma, feladatkörei napjainkban. Az államháztartás.</p> <p><i>Az állam pénztárcája</i> Bevételek, adók. Kiadások: vásárlások, transzferek. Az állami eladósodás problémái.</p> <p><i>Hogyan és miért adózunk?</i> Az adók szerepe, fajtái. A fiskális politika. A potyautas magatartás problémái.</p>	<p>Saját életünkben megélt példákon keresztül az állam/önkormányzat fogalmának és szerepének tisztázása.</p> <p>Vita: kell-e állam az életünkben, a gazdaságban? (Érvek gyűjtése egy disputához.)</p> <p>Az állam bevételeinek és kiadásainak mérlegszerű bemutatása.</p> <p>Egy helyi önkormányzat költségvetési tárgyalásán keresztül a bevételek, kiadások tartalmának, egyensúlyba hozásának dilemmáját megtapasztalni (szituációs játék vagy látogatás).</p> <p>Milyen adó fizetésében veszünk részt? – gyűjtés, tudatosítás, számolás, elemzés.</p> <p>Néhány adófajta példáján keresztül a gazdaságpolitikai lehetőségek érzékelése.</p> <p>Kötelességek és jogok kapcsolata az adófizetés és a felhasználás ellenőrzésében.</p>	<p><i>Földrajz:</i> eladósodás a világban.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> adózás, az adórendszer.</p> <p><i>Etika:</i> egyén és közösség egymásrautaltsága, az egyén felelőssége.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az állampolgári felelősség.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Állam, monopólium, externália, közjavak, stabilizáció, újraelosztás, tőkeallokáció, államháztartás, költségvetés, költségvetési politika, adó, állami vásárlás, transzfer, deficit, kincstárjegy, államkötvény, szja, áfa, tao, jövedéki adó, helyi adó, szociális hozzájárulási adó, adómorál, állampolgári felelősség.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A pénzpiac mindenkét összeköt	Órakeret 8 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Bankok a történelemben, a családok életében, környezetünkben. A pénzpiacok, a tőzsde nemzetközi szerepe.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Annak megértetése, hogy a gazdaság szereplőinek megtakarításait és forrásigényét a pénzügyi közvetítők hozzák összhangba.</p> <p>A modern bankrendszer főbb szereplőinek, a piacgazdaságban betöltött feladatainak megismertetése, a jegybanki függetlenség jelentőségének megértetése.</p> <p>Annak megértetése, hogy valamennyiünknek közvetlenül vagy közvetve köze van az értékpapírok és a tőkepiac, a tőzsde világához, amelyek a gazdasági vérkeringés nélkülözhetetlen eszközei.</p>	

	Atfogó kép kialakítása a pénzügyi közvetítés főbb szereplőiről, a háztartásokkal való lehetséges kapcsolatokról. A spekuláció gazdasági szerepének megértetése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Bankrendszer a mai gazdaságban</i> A bankrendszer fogalma, alaptípusai. A jegybank és a kereskedelmi bankok feladatai.</p> <p><i>A tőkepiac és termékei</i> A tőkepiac fogalma, részvények, kötvények. A tőzsde szerepe és működése.</p> <p><i>A pénzügyi közvetítők</i> A banki és nem banki pénzügyi közvetítők (intézményi befektetők, egyéb közvetítők: faktorházak, lízingscégek). A PSZÁF.</p>	<p>Megtakarítók és forrásigénylők a gazdaságban – szituációs játék (célja a pénzügyi közvetítés megismerése, szükségességének belátása).</p> <p>Internetes feladat: a jegybank és a kereskedelmi bankok feladatainak összegyűjtése, majd elemzése.</p> <p>Részvénykibocsátás, egy vállalkozás esettanulmánya. Egy aktuális kötvénykibocsátás gazdasági háttere. A chicagói tőzsde születése és a tőzsde fogalma. Gyűjtőmunka, kiselőadás a BÉT-ről.</p> <p>A háztartások kapcsolata a pénzügyi közvetítők világával (befektetési alapok, nyugdíjpénztárak, biztosítók, lízingscégek).</p>	<p><i>Földrajz:</i> a monetáris világ intézményei.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a családi megtakarítások lehetséges formái, pénzintézetek.</p> <p><i>Etika:</i> egyén és közösség egymásrautaltsága, az egyén felelőssége.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> pénzintézetek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egy- és kétszintű bankrendszer, jegybank, kereskedelmi bank, monetáris politika, alapkamat, árstabilitás, likviditás, betéti és hitelügylet, értékpapír, hitelviszony, részesedési viszony, részvény, vagyonhányad, osztalék, szavazati jog, kötvény, árfolyam, befektetési jegyek, biztosító, befektetési alap, tőzsde, brókerház, lízingscéga, kockázat, hozam, PSZÁF.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életpályánk pénzügyi döntései	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A családok pénzügyi döntései, gazdálkodási tapasztalatai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak beláttatása, hogy születésünktől halálunkig áthatják életünket a pénzügyi döntések, ezért fontos tisztában lenni a tipikus döntésekkel, információforrásokkal és a lehetséges segítő intézményekkel. Az előrelátás, mérlegelés, alternatívákban gondolkodás fejlesztése (saját pénzügyi elképzelések, tervek). Az információszerzés és -felhasználás önállóságának növelése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Életpályaszakaszok és ezek pénzügyi összefüggései</i> Mikor és milyen döntések várnak ránk?</p> <p><i>Információforrások és intézmények a háztartás gazdálkodásának szolgálatában</i> Bankok, biztosítók, nyugdíjpénztárak tőzsde, PSZÁF, civil szervezetek honlapjai, a fogyasztóvédelem intézményei.</p>	<p>Csoportmunka: egy-egy életkori szakaszban milyen pénzügyi döntések várnak rád? A gyűjtött anyag prezentálása, kiegészítése, megbeszélése.</p> <p>Intézménylátogatás/vendég a felvilágosítás szolgálatában (fogyasztóvédelem).</p> <p>Esettanulmányok a fogyasztóvédelem témaköréből. Célzott internetes tájékozódás különböző problémás helyzetek tisztázása céljából. A megoldások megbeszélése.</p> <p>Tájékoztató, felvilágosító kiadványok feldolgozása (MNB, banki ismertetőik...).</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A családok gazdálkodása. Fogyasztóvédelem.</p> <p><i>Etika:</i> felelősség saját jövőnkért.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pénzügyi tervezés, megtakarítási számla, számlanyitás, bankkártya, diákhitel, rendszeres jövedelem, hitel (fogyasztási, lakással kapcsolatos), biztosítás, öngondoskodás, nyugdíj-előtakarékosság, ügyfélszolgálat, kalkulátor, PSZÁF, fogyasztóvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Bankszámláink – bankkártyáink	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Bankszámlatípusok, ezek családi használata, bankkártyákkal és egyéb fizetőkártyákkal kapcsolatos tapasztalatok, ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy a családi gazdálkodás, a fizetési szokások hogyan függenek össze a bankválasztással és a bankszámlacsomaggal, az igényelt szolgáltatásokkal, a bankkártya típusának kiválasztásával. A kritikai gondolkodás fejlesztése banki kínálatok összehasonlítása során. A biztonsági szabályok és jelentőségük megértetése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Bankszámlanyitás</i> A várható használat és a megfelelő kínálat (banki számlacsomag, költségek) összhangba hozása. A döntés főbb lépései.</p>	<p>Látogatás egy bankfiókban (összegyűjtött előzetes kérdésekkel, egy számlanyitás esettanulmánya).</p> <p>Tájékozódás a lakókörnyezet banki szolgáltatásairól,</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a családi pénzkezelés.</p> <p><i>Informatika:</i></p>

<p><i>Mire használjuk a bankszámlánkat?</i> A készpénzfelvétel, átutalás, csoportos beszédés, bankszámlakivonat tartalma.</p> <p><i>E-banking</i> Telefon és internet a kényelem szolgáltatában. Technika és biztonság.</p> <p><i>Fizetés kártyával</i> Bankkártyák és egyéb kártyák (típusok, előnyök, költségek).</p>	<p>bankszámlacsomagokról.</p> <p>Egy bankszámlaszerződés tartalma (ürlapkitöltés konkrét helyzetre értelmezve).</p> <p>Egy bankszámlakivonat elemzése (pénzügyi partnerek, átutalások, inkasszók, költségek). Kapcsolat a munkáltatóval és a közüzemi szolgáltatókkal.</p> <p>Intelmek, avagy teendők a biztonságos bank- és kártyahasználathoz (gyűjtés, rendszerezés, „kiadványszerkesztés”).</p> <p>A kártyatípusok rendszerezése (pl. miniprojekt keretében).</p>	<p>adatvédelem.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Bankszámla, számlacsomag, szerződés, aláírásminta, ügyfél-azonosító, számlaszám, számlavezetési díj, kondíciós lista, tranzakciós díj, számlakivonat, pénzforgalom, átutalás, inkasszó, bankkártya, ATM, POS-terminál, betéti kártya, hitelkártya, terheléses kártya, üzleti vállalkozás kártyái, kiegészítő szerződés, e-banking, telefonos ügyintézés, SMS-szolgáltatás, biztonság, PIN-kód.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az előre hozott vásárlások – háztartások hitelfelvétele</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Hitelfajták. Az eladósodás problémái környezetünkben. Kamatszámítás.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A hitelezési folyamat sajátos szereplőinek, fogalmainak megértetése. Felkészítés a tárgyilagos és felelős hitelfelvételre; számításokkal tudja alátámasztani egy hitelfelvétel megalapozottságát. Egy aláírt hitelszerződés felelősségének, az abból adódó kötelezettségek megértetése. A nem fizető adósokkal kapcsolatos szankciók, az adósságrendezés alapfogalmainak megismertetése.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Hitelkínálat – hitelfajták</i> Milyen családi/egyéni célt milyen hitellel lehet finanszírozni?</p> <p><i>Hitelkockázatok</i> Kamatváltozás, devizaárfolyam-változás, jövedelemcsökkenés</p>	<p>Hiteltermékek rendszerezése a felhasználási cél, a lehetséges összeg, a futamidő és a hitelfeltételek (biztosítékok, kamat) szerint. Az alternatív megoldások elemzése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a családi pénzkezelés.</p> <p><i>Földrajz:</i> eladósodás.</p>

<p>(munkanélküliség, betegség, halál).</p> <p><i>Hitelbiztosítékok</i> Jelzálog, zálog, kezesség.</p> <p><i>Hitelekhez kapcsolódó pénzügyi számítások</i></p> <p><i>Az eladósodás és problémái</i> Késedelmes fizetés, nem fizetés. Etikai és jogi következmények, KHR-lista. Adósságkezelés.</p>	<p>A hitelfelvételről hozott döntés általános algoritmusának közös létrehozása. Kiemelve: a lehetséges kockázatok elemzése, ezek kezelése (esetmegbeszélés alapján stratégiaalkotás, -értékelés).</p> <p>Egy egyszerű hitelszerződés elemzése. (Kapcsolódó fogalmak értelmezése: adós, hitelező, kezes, jogok, kötelezettségek, THM, törlesztőrészlet, fizetési késedelem stb.)</p> <p>Kidolgozott egyszerű számítási feladaton keresztül a hiteltörlesztési módok fajtáinak bemutatása, az eltérések elemzése az adós különböző pénzügyi helyzete szerint. (Előnyök, hátrányok megállapítása.)</p> <p>Esettanulmányok az eladósodás és kezelésének témaköréből.</p> <p>Kiselőadás a diákhitel-konstrukciók által nyújtott lehetőségekről.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Folyószámlahitel, áruhitel, lakáshitel, gépjárműhitel, jelzáloghitel, hitel, kölcsön, zálog, jelzálog, kezesség, THM, kamat, törlesztőrészlet, futamidő, hiteltörlesztési mód (tőketörlesztés, kamat), egyösszegű, lineáris, annuitásos törlesztés, KHR, adósságspirál, teherbíró képesség, adósságrendezés.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A háztartások befektetései</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A takarékoság egyéni, családi céljai, fajtái, lehetséges megoldásai. Értékpapírok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tartalék jelentőségének beláttatása a bizonytalan jövőben. Megtakarítási formák megismertetése a megtakarítási összeg, kockázat, likviditás, hozam, futamidő függvényében, a kapcsolódó fogalmak megértetése. Saját kockázattűrő képességének felismertetése. Döntések alátámasztása (pl. tudjon befektetéseket egyszerű számításokkal alátámasztani).</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Megtakarításból befektetés</i> Milyen családi/egyéni cél megvalósítását milyen megtakarítással lehet előkészíteni?</p> <p><i>Egyes befektetési típusok</i> Betét típusú befektetések és értékelésük. Az értékpapír-befektetések (részvény, kötvény, kockázat, intézményei). Egyéb befektetések. Befektetésvédelem.</p> <p><i>Befektetésekhez kapcsolódó pénzügyi számítások</i> A pénz időértéke, jelen- és jövőérték-számítás.</p>	<p>Háztartások lehetséges befektetéseinek rendszerezése a befektetés formája, a lehetséges összeg, a futamidő, a hozam, a kockázat szerint. Az alternatív megoldások elemzése. A kockázatmegosztás stratégiája.</p> <p>A bankok által kínált betéttípusú befektetések fajtái és kamatozása (különbségek elemzése számítási feladatok segítségével). Az értékpapír típusú befektetések hozamának és kockázatának elemzése. A tőzsdézés lehetséges stratégiái és a kapcsolódó kockázatok, költségek elemzése. A tőzsdejáték mint a befektetés egy módjának virtuális megélése. (Bekapcsolódás az évente meghirdetett tőzsdejátékok valamelyikébe.) A kockázattűrő képesség mint az önismeretünk része. Internetes tájékozódás a betét- és a befektetésvédelemről: OBA, BEVA, állampapír-befektetések biztonsága.</p> <p>Egyszerű számítási feladaton keresztül a befektetések értékelése a jelenérték és jövőérték segítségével. Egyszerű Cash flow készítése. Esettanulmányok a nem pénzügyi befektetésekről és a befektetési csalásokról.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a családi pénzkezelés.</p> <p><i>Földrajz:</i> tőkepiac.</p> <p><i>Matematika:</i> sorozatok, kamatos kamat.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kockázat, hozam, likviditás, diverzifikálás, pénzügyi, nem pénzügyi befektetés, műkinccs piac, látra szóló betét, határidős betét, kamatos kamat, sávós kamatozás, EBKM, OBA, állampapír, árfolyamkockázat, visszafizetési kockázat, befektetési szolgáltató, BEVA, a pénz időértéke, jelenérték, jövőérték, diszkontálás, nettó jelenérték, megtérülési ráta.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az öngondoskodás egyéb formái</p>	<p>Órakeret 5 óra</p>
---	---	----------------------------------

Előzetes tudás	Biztosítások a háztartásokban. Nyugdíjasok, betegek ellátása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A biztosítások szerepének megértése a családok, egyének bizonytalan jövőjében.</p> <p>Tájékozottság kialakítása a magyar nyugdíjrendszerről és a nyugdíjcélú elótakarékossági formákról.</p> <p>A felelős, hosszú távú gondolkodás erősítése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Biztosítások</i> A biztosítások lényege: veszélyközösség, kockázatfelosztás, kármegosztás. A biztosítók mint kockázatokkal kereskedő vállalkozások.</p> <p><i>Élet- és nem életbiztosítások</i> Egészség-, szakmai felelősségbiztosítás, utas-, lakás-, vagyonbiztosítás, életbiztosítások.</p> <p><i>Nyugdíjas évek</i> Állami nyugdíjrendszer. Gondoskodás az állami nyugdíj kiegészítéséről.</p>	<p>Statisztikai gyűjtőmunka a családok által kötött biztosításokról.</p> <p>Mit tartalmaz a biztosítási szerződés? Egy konkrét szerződés elemzésével a kapcsolódó fogalmak tisztázása.</p> <p>Az életbiztosítások mint befektetési célú biztosítások elemzése.</p> <p>A biztosítóválasztás algoritmusának összeállítása a védendő terület alapján.</p> <p>Kiselőadás a magyar nyugdíjrendszerről.</p> <p>Lehetséges stratégiák az állami nyugdíj kiegészítésére: ötletgyűjtés, néhány forma értékelése, köztük a NYESZ és az önkéntes nyugdíjpénztári befizetés.</p> <p>Internetes tájékozódás egy önkéntes nyugdíjpénztár honlapjáról.</p>	<p><i>Matematika:</i> valószínűség-számítás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Kockázat, veszélyközösség, kockázatmegosztás, kármegosztás, biztosítási szerződés, kockázatelbírálás, biztosítási esemény, díjfizetés, értékkövetés, felelősségbiztosítás, befektetési egységhez kötött életbiztosítás, nyugdíj, életjáradék, társadalombiztosítás, felosztó-kirovó rendszer, szolgálati idő, önkéntes nyugdíjpénztár, tőkefedezeti elv, hozam, költség, NYESZ, adókedvezmény.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló ismeri a szükségéből adódó gazdálkodási, döntési kényszert és értelmezni tudja saját életében és különböző gazdasági helyzetekben a nyert haszon, feláldozott haszon tartalmát.</p> <p>Érti a nemzetgazdaság szereplőinek (háztartások, vállalatok, állam, pénzügyi közvetítők) sajátos feladatait és kapcsolatrendszerüket, fel tudja sorolni saját gazdasági szerepeit.</p> <p>Konkrét helyzetben és általánosítva is értelmezni tudja a piac tényezőinek egymásra hatását és a piaci mechanizmus szerepét a gazdasági döntésekben. Tisztában van a gazdasági döntések etikai vonatkozásával.</p> <p>Ismeri a főbb pénztörténeti korszakokat, érti a mai modern pénz lényegét, formáit és funkcióit.</p> <p>Le tudja vezetni az árfolyamváltozás hatását a jövedelmezőségre, következtetni tud a gazdasági szereplők helyzetének változására.</p> <p>Ismeri és differenciáltan értékelni tudja az infláció gazdasági hatását.</p> <p>Fel tudja sorolni a háztartások bevételtípusait és a folyó kiadások főbb csoportjait, példákat tud mondani háztartási beruházásokra. Érvelni tud a családi költségvetés készítése és hosszú távú egyensúlyban tartása mellett.</p> <p>Példákkal tudja bizonyítani, hogy érti a fenntarthatóság megvalósítását a háztartások és saját vásárlási, fogyasztási, pénzügyi tevékenységében.</p> <p>Ismeri a lakosság korszerű, készpénz nélküli fizetési technikáit.</p> <p>Tisztában van azzal, hogy jólétünk a vállalatok termelésén, innovációs és kockázatvállaló készségén nyugszik.</p> <p>Ismer vállalatokat, vállalkozókat, össze tudja hasonlítani a vállalkozói és alkalmazotti személyiségegyeket.</p> <p>Érti a leggyakoribb vállalkozási formák lényegi különbségeit.</p> <p>Meg tudja magyarázni, miért van szükség a pénzügyi közvetítőkre a gazdaságban, illetve a vállalatok működésében.</p> <p>Ismer különböző piaci versenyhelyzeteket, ezek előnyeit, problémáit és a versenyszabályozást.</p> <p>Össze tudja foglalni, miért vált szükségessé az állam gazdasági szerepvállalása, ismeri főbb feladatait és azok hatását.</p> <p>Tisztában van azzal, hogy adóbefizetések nélkül az állam nem tudja megvalósítani feladatait, ami kölcsönös felelősséget jelent az állampolgárok és az állam számára.</p> <p>Átlátja a pénzügyi közvetítés nemzetgazdasági szerepét, ismeri főbb intézményeit és ezek feladatát.</p> <p>Érti, hogy mikor kerülhet sor részvény, illetve kötvény kibocsátására.</p> <p>Ismeri a tőzsde gazdasági szerepét és a legegyszerűbb tőzsdei ügyleteket.</p> <p>Fel tudja sorolni, hogy életpályája egyes szakaszaiban várhatóan milyen pénzügyi döntések várnak rá, tudja, hogy tájékozódásához milyen intézmények és internetes platformok állnak rendelkezésére. Ismeri a fogyasztóvédelem fontos területeit.</p> <p>A családi gazdálkodással, a fizetési szokásokkal összefüggésben a bankok kínálatából bankot, bankszámlacsomagot és bankkártyát tud választani.</p> <p>Tisztában van az információbiztonság jelentőségével, technikáival.</p> <p>Fel tudja sorolni a felelős hitelfelvétel legfontosabb szabályait, össze tud hasonlítani azonos célú hitelkínálatokat.</p> <p>Tisztában van az adós hitelszerződésből adódó kötelezettségeivel, a</p>
--	--

	<p>nemfizetés várható következményeivel. Ismer adósságkezelő stratégiákat.</p> <p>Érti a megtakarítás és a hosszú távú pénzügyi tervezés összefüggését, vannak alternatív ötletei a különböző pénzügyi helyzetben kínákozó pénzügyi és pénzpiacon kívüli befektetésekre. Tisztában van a kockázatokkal és ezek reális értékelésével.</p> <p>Ismeri a befektetőket védő intézményeket.</p> <p>Érti a jövő bizonytalanságainak negatív hatását csökkentő biztosítások fontosabb jellemzőit, fajtáit, ismeri a befektetéssel kombinált biztosítást.</p> <p>Ismeri a magyar nyugdíjrendszer lényegét, tud javaslatot tenni a nyugdíjkiegészítés módjaira.</p>
--	---

5. A csoportfoglalkozások keretterve és éves óraszámja

Jogszabályi háttér: 59/2013. (VIII. 29) EMMI rendelet a Kollégiumi nevelés országos alapprogramja.

Témakörök

1. A tanulás tanítása
2. Az erkölcsi nevelés
3. Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
4. Állampolgárságra, demokráciára nevelés
5. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése
6. A családi életre nevelés
7. Testi és lelki egészségre nevelés
8. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség
9. Fenntarthatóság, környezettudatosság
10. Pályaorientáció
11. Gazdasági és pénzügyi nevelés
12. Médiatudatosságra nevelés

A kollégiumi csoportfoglalkozások éves óraszámja

Témakör	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.	13-14. évf.	
1. A tanulás tanítása	3	2	2	2	1	Tt.
2. Az erkölcsi nevelés	2	2	2	1	1	En.
3. Nemzeti öntudat, hazafias nevelés	2	2	2	1	1	Nö.
4. Állampolgárságra, demokráciára nevelés	2	2	2	1	2	Áp.
5. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése	1	1	1	1	1	Öi.
6. A családi életre nevelés	1	2	2	3	3	Cs.
7. Testi és lelki egészségre nevelés	2	2	2	2	2	Te.
8. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség	2	2	2	1	1	Fv.
9. Fenntarthatóság, környezettudatosság	2	2	2	2	2	Fkt.
10. Pályaorientáció	2	2	2	2	2	Po.
11. Gazdasági és pénzügyi nevelés	2	2	2	3	3	Gp.

12. Médiatudatoságra nevelés	1	1	1	1	1	Mt.
	22 óra	22 óra	22 óra	20 óra	20 óra	

A kollégiumokban évi 37 nevelési héttel (a 12–13–14. évfolyamon 33 nevelési héttel), ezen belül minden héten egy kötelező csoportvezetői foglalkozással számolunk. Ennek 60%-án (20/22) csoportfoglalkozáson a megjelölt témákkal foglalkozunk. A további idő a csoport, a kollégium valamint a csoport tagjainak ügyeivel, szervezéssel, közösségi feladatok megszervezésével telik.

1. A tanulás tanítása

A kollégiumi nevelés feladata a diákok egyéni fejlődésének elősegítése, a hátránnyal küzdők felzárkóztatása, a gyermekek tehetségének kibontakoztatása. Ennek érdekében a kollégium lehetőséget biztosít az ismeretszerzés, a megismerési és gondolkodási képességek fejlesztésére, valamint arra, hogy a tanulók megismerjék és elsajátítsák a helyes tanulási módszereket. Ezzel fejleszti a kreativitást, erősíti a tanulási motívumokat, az érdeklődés, a megismerés és a felfedezés vágyát. Fontos, hogy a tanulók elsajátítsák az információkeresés különböző formáit a kollégiumi könyvtárban az egyéni fejlesztés elmélyítése érdekében, az információk megtalálásának célravezető útjain keresztül. Törekszik a tanulási kudarcok okainak feltárására, azok kezelésére, a jó teljesítményhez szükséges helyes énkép, a pozitív önértékelés kialakítására. Segíti a mindennapi feladatokra történő felkészülést. A kollégiumnak gondot kell fordítania arra, hogy az ismeretek elsajátítása közben a tanulásra belső igény ébredjen a tanulóknál, mindennapi életük részévé váljon a tanulás. A tanulás tanítása, az ismeretszerzést elősegítő beállítódások kialakítása hatással lesz a tanulók egész felnőtt életére, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

A kollégium a foglalkozások és a tevékenységek során támogatást nyújt abban, hogy a tanulók eredményesen fejezzék be választott iskolájukat.

Nagy jelentősége van az egyénre szabott tanulási módszerek elsajátításának, ezzel segítve az iskolai órákra való felkészülést, a jó eredmények elérését, a hátránnyal küzdők felzárkóztatását, a gyermekek tehetségének kibontakoztatását.

A tanulás tanítása, az ismeretszerzést és hasznosítást elősegítő beállítódások kialakítása nagymértékben hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában.

Fejlesztési követelmények, 9-14. évfolyam

- Sajátítsa el és legyen képes alkalmazni a hatékony tanulási technikákat.
- A tanuló – pedagógus segítségével – legyen képes a számára legalkalmasabb módszereket kiválasztani.
- Tudjon szelektálni a megszerzett ismeretek, információk között.
- Alkalmazza a tanulást segítő hagyományos és modern eszközöket, használja a könyvtárat, és a feladatai megoldásához megfelelően tudja kiválasztani a szükséges szakirodalmakat.
- Legyen képes elemezni, értelmezni, rendszerezni a megszerzett ismereteket.

Programterv

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.	13–14.
<i>Időkeret (óra)</i>	3	2	2	2	1
<i>Témák</i>	<i>Tartalmak, tevékenységek</i>				

<p>- különböző tanulási technikák és módszerek alkalmazása</p> <p>- a megszerzett és elsajátított ismeretek értelmezése, rendezése</p> <p>- a könyvtárhasználat rendje és módszerei</p>	<p>- Ismertessük az általánosan elfogadott tanulási módszereket, különös tekintettel a közösségben történő tanulásra.</p> <p>- Ismertessük az alapvető tanulási stílusokat, azok sajátosságait, az egyes stílusoknak leginkább megfelelő, hatékony tanulási módokat.</p> <p>- Gyakoroltassuk az iskolai követelmények teljesítésére felkészítő tanulási technikákat.</p> <p>- A gyakorlatban sajátítsa el a tantárgyhoz kapcsolódó ismeretek, tartalmi elemek szabatos szóbeli és írásbeli megfogalmazását.</p> <p>- Elemezzék, értelmezzék, rendszerezék a megszerzett ismereteket.</p> <p>- Könyvtárlátogatással segítsük elő, hogy megfelelő módon és hatékonyan tudja használni a könyvtár nyújtotta ismeretszerzési lehetőségeket.</p> <p>- Készítsük fel a diákokat a tudatos, tanulást segítő internethasználatra.</p> <p>- Kérjük számon a megszerzett ismereteket és</p>
---	---

2. Az erkölcsi nevelés

A kollégium feladata az alapvető erkölcsi normák megismertetése, elfogadtatása, valamint ezen normák beépülésének elősegítése a tanulók mindennapi életébe, személyiségükbe. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű, készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra valamint azok kezelésére, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési kérdéseire, problémáira. A kollégiumi közösség élete, a kollégiumi nevelőtanárok példamutatása segítse elő a tanulók életében az olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás, az empátia, a szociális érzékenység.

A kollégiumi nevelés során fontos, hogy a diákok megismerjék az alapvető erkölcsi normákat, és ezek a normák beépüljenek személyiségükbe, mindennapi életükbe, tevékenységükbe.

Lényeges, hogy az erkölcsi nevelés a napi élet gyakorlatából, tapasztalataiból vegyen példákat, egyben készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra és azok kezelésére.

A kamasz fiatalok esetében különösen jelentős, hogy segítsen számukra választ találni erkölcsi kérdéseikre, az esetleges problémáikra. Az erkölcsi nevelés nagy hatással van a közösség és az egyén életére egyaránt.

Fejlesztési követelmények, 9-14. évfolyam

- Lássa be az erkölcsi felelősség fontosságát.
- Gyakorlati és iskolai tapasztalatai, ismeretei révén ismerje fel a morális helytállás jelentőségét.
- Képes legyen megfelelő erkölcsi választásokra.

Programterv

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.	13–14.
<i>Időkeret (óra)</i>	2	2	2	1	1
<i>Témák</i>	<i>Tartalmak, tevékenységek</i>				
<ul style="list-style-type: none"> - erkölcsi érzék kifejlődése és szerepe - felelőség- és kötelességtudat - a munka megbecsülése - mértéktartás, együttérzés, segítőkészség 	<p>Mutassuk be az embert, mint értékelő és erkölcsi lényt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szerepgyakorlatokon keresztül, a drámapedagógia eszközeivel teremtünk összhangot a lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége között. - Példákon keresztül utalunk az erkölcsi értékek és az erkölcsi érzék kialakításának jelentőségére az emberi kapcsolatokban. - Irodalmi, történelmi személyiségek életén keresztül ismertessük a különböző erkölcsi választásokat és ezeket értékeljük. - Mutassunk be a mindennapi élet tapasztalataiból a morális helytállás jelentőségét, az egyéni döntések meghozatalában betöltött szerepét. - Ismertessük fel a diákokkal az erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzeteket. 				

3. Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A kollégium, az iskolai tanulmányokra alapozva, azt kiegészítve segítse elő a nemzeti, népi kultúránk értékeinek, hagyományaink megismerését. A kollégiumi foglalkozások keretében a diákok tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. A nevelés révén alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. A nemzetiséghez tartozó tanulók nevelését ellátó kollégium kiemelt feladata az anyanyelvű nevelés, az adott nemzetiséghez való tartozás tudatának erősítése, nemzetiségi kultúrájának, nyelvének, szokásainak ápolása és fejlesztése.

A kollégiumi foglalkozások lehetőséget biztosítanak arra, hogy a tanulók elsajátítsák azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését.

Ennek révén kialakul bennük a szűkebb és tágabb közösséghez való tartozás, a hazaszeretet érzése.

Fejlesztési követelmények, 9-14. évfolyam

- Ismerje fel a közösségi összetartozást megalapozó közös értékeket.
- Tudatosuljon a közösséghez tartozás, a hazaszeretet fontossága.
- Váljon nyitottá más népek kultúrája iránt.

- Ismerje országunk és a magyarság nemzeti szimbólumait.
- Ismerje a magyar tudomány, kultúra és sport kiemelkedő személyiségeit.
- Legyen kellő ismerete a település kultúrtörténetéről, hagyományairól.

Programterv

<i>Évfolyam</i>	9	10.	11.	12.	13–14.
<i>Időkeret (óra)</i>	2	2	2	1	1
<i>Témák</i>	<i>Tartalmak, tevékenységek</i>				
- közösséghez tartozás, hazaszeretet	<ul style="list-style-type: none"> - Mutassuk be nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. - Történeti előadásokon keresztül alakítsunk ki pozitív attitűdöt a településhez, az országhoz, a nemzethez. - Ismertessük általában az Európához és az Európai Unióhoz való tartozásunk jelentőségét, történeti alapjait. - Mutassuk be a közösségi összetartozást megalapozó közös értékeket. - Ismertessük a nemzeti és az európai identitás kapcsolatát. - Egyéni témafeldolgozások révén mutassuk be a hazai nemzetiségek kulturális és nyelvi sokféleségét. 				
- nemzeti, népi kultúránk értékei, hagyományai					
- a hazánkban élő nemzetiségek kulturális szokásai, emlékei, jelene					
- nemzetünk kapcsolódása Európához					

4. Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A kollégiumi nevelés elősegíti a demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének megértését, az abban való állampolgári részvétel jelentőségét. Ezzel is erősíti a diákokban a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremtve az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. A kollégium megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket. A közügyekben való aktív részvétel megkívánja a kreatív, önálló kritikai gondolkodás, az elemzőképeség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátításának folyamatában kiemelt szerepet és megfelelő teret kap a kollégiumi diák-önkormányzati rendszer.

A kollégiumban folyó nevelés sajátos pedagógiai eszközei révén elősegíti a demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének megértését.

A közösségi tevékenységek gyakorlásával a diákok átélhetik annak jelentőségét, hogy mit is jelent a felelős állampolgári részvétel a közügyekben a közösség és az egyén számára egyaránt.

Ez tágabb értelemben sokat segít a nemzeti öntudat erősítésében, és egyben összhangot teremt az egyéni célok és a közösségi jó között.

Fejlesztési követelmények, 9-14. évfolyam

- Ismerje a demokratikus állam működésének főbb elemeit (választási rendszer, helyi önkormányzatok, törvényhozás, kormány, igazságszolgáltatás, fegyveres testületek stb.).
- Legyen tisztában a jog szerepével a társadalmi életben.
- Értse meg az állampolgár és a társadalom együttműködésének

fontosságát az egyéni és társadalmi célok elérése érdekében.

- Képes legyen belátni a kollégiumi diák-önkormányzat jelentőségét a kötelezettségek és a jogok gyakorlása során.

Programterv

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.	13–14.
<i>Időkeret (óra)</i>	2	2	2	1	2
<i>Témák</i>	<i>Tartalmak, tevékenységek</i>				
<ul style="list-style-type: none"> - a demokratikus jogállam felépítése - a felelős állampolgári magatartás jelentősége - a demokrácia elvei és gyakorlati megvalósulása - cselekvő állampolgári magatartás és törvénytisztelet 	<ul style="list-style-type: none"> - Ismertessük a demokratikus jogállam működésének alapelveit, az állampolgárság fogalmát és az alapvető állampolgári jogokat. - Szerepjátékokon keresztül értessük meg a cselekvő állampolgári magatartás és a törvénytisztelet jelentőségét. - A diák-önkormányzati munka révén gyakorolja a közügyekben kifejtett hatékony együttműködés jelentőségét, a helyi és a tágabb közösségeket érintő problémák iránti érdeklődés fontosságát. - Tevékenyen vegyen részt a kollégiumi diákönkormányzat munkájában, így a demokratikus elvek megvalósításában, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátításában. 				

5. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A kollégiumon belüli kapcsolat- és tevékenységrendszer szervezésével, ismeretek nyújtásával a nevelés elősegíti, hogy kialakuljanak az önismeret gazdag és szilárd elméleti és tapasztalati alapjai. Kiemelt feladat a tanuló helyes, reális énképének, illetve önértékelésének kialakítása; elő kell segíteni a kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését; hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének, az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

A kollégiumi nevelés elősegíti, hogy kialakuljanak az önismeret gazdag és szilárd elméleti és tapasztalati alapjai.

A közösségi lét, a csoporthoz tartozás, az egymás közötti interakciók elősegítik a reális énkép és az önértékelés kialakulását, melyek a személyiségfejlődés meghatározó elemei.

Mód van a mások helyzetébe történő beleélés képességének kialakítására, mások elfogadására.

Ezek a képességek elősegítik, hogy kulturált közösségi élet alakuljon ki a kollégiumban.

Fejlesztési követelmények, 9-14. évfolyam

- Ismerje meg az emberi kapcsolatok létrejöttét elősegítő, illetve gátló személyiségvonásokat.
- Legyen tudatában, hogy a gondosan kiválasztott és mély emberi kapcsolatok mennyire értékesek az emberi együttélésben.
- Életkorának megfelelő választékossággal legyen képes a társas kommunikációra.

- Alakuljon ki a tanulóban a választási lehetőségek felismerésének képessége, és döntési helyzetekben legyen képes e lehetőségeket mérlegelni.

- Válgék természetessé benne a másik ember személyiségének tisztelete és megértése, a helyes önismeret kialakítása, önmaga felvállalása.

Programterv

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.	13–14.
<i>Időkeret (óra)</i>	1	1	1	1	1
<i>Témák</i>	<i>Tartalmak, tevékenységek</i>				
<ul style="list-style-type: none"> - az önismeret és társas kapcsolati kultúra - az empátia és mások elfogadása - a tudás és tapasztalat jelentősége - társas kommunikáció 	<ul style="list-style-type: none"> - Ismertessük az önismeret és a társas kapcsolati kultúra meghatározó jellemzőit. - A csoport aktív közreműködésével segítsük elő a megalapozott önismeret kialakítását. - Mutassuk be a kulturált társas kapcsolatokat, a helyes egyéni és közösségi élet szabályait. - Szerepjátékok segítségével alakítsuk ki, illetve fejlesszük a mások megértéséhez és tiszteletéhez szükséges képességeket. - Csoport előtti megmértetés révén segítsük elő a pozitív énkép kialakítását az eddig elsajátított készségekre és tudásra alapozva annak érdekében, hogy a diákok sorsukat és életpályájukat maguk alakítsák. 				

6. A családi életre nevelés

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. Ezért a kollégium kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek, értékek megbecsülése. Ez segítséget nyújt a felelős párkapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a tanulók családi életében felmerülő konfliktusok kezeléséről. A kollégiumnak foglalkoznia kell a Nat.-ban meghatározott szexuális nevelés kérdéseivel is.

A család mint a társadalom alapvető közösségi építőköve különös jelentőséggel bír a fiatalok kiegyensúlyozott személyiségfejlődésében.

A kollégiumnak éppen ezért kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek, értékek megbecsülése.

A kamaszkorban kiépülő párkapcsolatoknak is fontos szerepe van a későbbi családi közösség kialakításában.

Egymás tisztelete, a másik iránt érzett felelősség, a helyes szexuális kultúra és az erkölcsi értékek kialakítása döntő jelentőségű, melyben a kollégiumi nevelésnek fontos szerepe van.

Fejlesztési követelmények, 9-14. évfolyam

- Ismerje a különféle szerepeket és szabályokat a családban.
- Tudatosuljon a családalapítás, családtervezés, a helyes párkapcsolat és felelősségvállalás fontossága.
- Ismerje meg a helyes szexuális kultúra jellemzőit és kialakításának jelentőségét a párkapcsolatokban.

Programterv

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.	13–14.
<i>Időkeret (óra)</i>	1	2	2	3	3
<i>Témák</i>	<i>Tartalmak, tevékenységek</i>				
<ul style="list-style-type: none"> - a család szerepe, jelentősége az egyén életében - együttműködés és felelősségvállalás a családban - szexuális kultúra - családtervezés - konfliktusok a családban 	<ul style="list-style-type: none"> - Példákon keresztül mutassuk be, hogy a családi élet színtere a családi otthon. - Ismertessük a család szerepét, jelentőségét az egészséges testi és lelki fejlődés kialakulásában. Hangsúlyozzuk az idősebb családtagokkal való kapcsolattartás, együttműködés és támogatásuk fontosságát. - Mérjük fel, hogy kinek, mit jelent a család, az otthon. - Szemléltessük a családi munkamegosztást, ennek helyét és szerepét a családi közösségben. - Ismertessük a helyes, felelősségteljes párkapcsolat jelentőségét és kialakításának folyamatát. - Ismertessük a helyes szexuális kultúra jellemzőit és jelentőségét a férfi- nő kapcsolatban. - Szerepjátékokon keresztül mutassuk be a családban előforduló konfliktusokat és kezelésük módját. 				

7. A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A kollégium ösztönözzé a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stressz kezelés módszereinek megismerésére és alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. A kollégiumi pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében. A kollégium sportélete járuljon hozzá az egészséges életvitel, a helyes életmódminta kiválasztásához. Fontos, hogy a kollégium a diákok számára otthonos, egészséges, kulturált, esztétikus közeget biztosítson, ahol a tanulók jól érzik magukat, és amely egyúttal fejleszti ízlésüket, igényességüket.

Az egészséges életritmus és életvitel kialakítása, tudatosítása meghatározó jelentőségű a fiatalok számára.

A tanulók a kollégiumban olyan ismereteket, gyakorlati képességeket sajátíthatnak el, olyan szokásokat tanulhatnak meg, amelyek segítik őket testi és lelki egészségük megőrzésében, az egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzésében.

A kollégium sportélete nagymértékben hozzájárulhat az egészséges életmód kialakításához és fejlesztéséhez.

Fejlesztési követelmények, 9-14. évfolyam

- Legyen tisztában a helyes életritmus és életvitel személyiségre, testi fejlődésre kifejtett pozitív jelentőségével.
- Ismerje fel az egészséget fenyegető tényezőket, a szenvedélybetegségeket, és ismerje ezek megelőzésének módjait.
- Tudatosuljon és váljon napi gyakorlattá az egészséges életmód és a testmozgás, az egészségtudatos életmód.
- Legyen tisztában az egészség, a sport és a lelki élet egymásra gyakorolt hatásával.

Programterv

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.	13–14.
<i>Időkeret (óra)</i>	2	2	2	2	2
<i>Témák</i>	<i>Tartalmak, tevékenységek</i>				
- egészséges életmód és életvitel	- Ismertessük a rendszeres testmozgás és az egészségtudatosság kapcsolatát, az elhízás és a korszerű táplálkozás, egészséges életmód és életvitel összefüggéseit.				
- a sport hatása a lelki egyensúly megteremtésében és megőrzésében	- Ismertessük a káros szenvedélyeket, szokásokat, a teljesítménynövelő szerek használatának veszélyeit. - Mutassuk be és a gyakorlatban alkalmazzuk a rendszeres fizikai aktivitás és sport hatását a szervezetre.				
- prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	- Ismertessük az érzelim-, feszültség szabályozás és agresszió megelőzését a sport, a mozgással járó tevékenységek révén. - Diákköri tevékenységek révén a tanulók tapasztalják meg az egyéni felelősség és döntés jelentőségét az egészséges életvitel és a szabadidős tevékenységek megvalósításában.				

8. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A kollégiumi nevelés feladata a szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítása a tanulóknál úgy, hogy önálló tapasztalati úton ismerjék meg a hátránnyal élők sajátos igényeit, élethelyzetét. Ez a segítő magatartás fejleszti a diákokban az együttérzést, együttműködést, problémamegoldást és az önkéntes feladatvállalást, mely elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári létezéshez.

A hátránnyal élők iránt érzett felelősség, és az értük végzett önkéntes feladatvállalás megfelelő módon segíti a szociális érzékenység kialakulását a tanulóknál.

A szűkebb és tágabb környezetünkben ilyen helyzetben élőkért végzett önkéntes feladatvállalás fontos személyiségfejlesztő hatással bír.

Az önkéntes feladatvállalási hajlandóság beépülése, megszilárdítása fontos nevelési feladat: a tudatos, felelősségteljes állampolgári lét alapvető velejárója.

Fejlesztési követelmények, 9-14. évfolyam

- Alakuljon ki segítő magatartás a fogyatékkal élők iránt.
- Tudatosuljon az együttműködés és az egymásra figyelem fontossága.
- Legyen motivált önkéntes feladatvállalásra a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű társak iránt.

Programterv

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.	13–14.
<i>Időkeret (óra)</i>	2	2	2	1	1
<i>Témák</i>	<i>Tartalmak, tevékenységek</i>				
- társadalmi felelősségvállalás és szolidaritás - önkéntes feladatvállalás másokért	<ul style="list-style-type: none"> - Ismertessük a hátrányos helyzet fogalmát. - Példákon keresztül mutassuk be a társadalmi felelősségvállalás fontosságát, a másokért érzett szolidaritás jelentőségét. - Ismertessük, hogy mit jelent fogyatékkal élni. - A segítő magatartás kifejlődése érdekében szervezzünk olyan diákkört, melyben beteg, idős emberek élethelyzetén javíthatunk. - Az együttműködés, egymásra fevelés készségének kialakítása 				

9. Fenntarthatóság, környezettudatosság

A tanulónak meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. A kollégiumi nevelés során fel kell készíteni a tanulókat a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, melyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

A mai társadalmi, gazdasági helyzetben kitüntetett szerepe van a természeti környezet megóvásának.

A kollégiumi diáknak meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja.

Fel kell készíteni őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására, a környezet védelmét elősegítő tevékenységekre, közös cselekvésekre.

Fejlesztési követelmények, 9-14. évfolyam

- Ismerje fel a mindennapi életben előforduló, a környezetet szennyező anyagokat, a környezetre káros tevékenységeket, és kerülje is el ezeket.

- Legyen képes társaival együttműködésben tudatosan, a környezeti szempontokat is figyelembe véve alakítani a kollégium belső és külső környezetét. Ne hagyja figyelmen kívül személyes élettereinek kialakításában a környezetbarát módokat.

- Részesítse előnyben a természetes, újrahasznosítható anyagokat.

- Legyen felkészülve a környezettudatos döntések meghozatalára,

melyekben hasznosítsa a különböző tantárgyakban tanultakat.

- Legyen felkészülve arra, hogy érvelni tudjon a környezetvédő megoldások mellett.
- Válgék erkölcsi alapelvévé a természet tisztelete, környezete megbecsülése.

Programterv

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.	13–14.
<i>Időkeret (óra)</i>	2	2	2	2	2
<i>Témák</i>	<i>Tartalmak, tevékenységek</i>				
<ul style="list-style-type: none"> - a természet és az emberi környezet egymásra hatása - természeti erőforrásaink védelme - ipari termelés és a környezet védelme - 'gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan' 	<ul style="list-style-type: none"> - Ismertessük, és lehetőségeink szerint mutassuk be a környezetre káros anyagokat és tevékenységeket. - Mutassuk be (pl. természetfilm segítségével) az ember és természet egészséges együttélését. - A gyakorlatban szervezzünk természeti környezetet védő tevékenységeket, akciókat. - Mutassuk be az újrahasznosítható anyagok sokszínű felhasználhatóságát. - A tanulók adjanak számot az iskolában tanultak felhasználásával arról, hogy miként tudnának segíteni környezetük megóvásában. - Ismertessük a környezetkímélő életmód előnyeit úgy egyéni, mint a közösségre gyakorolt hatása alapján. 				

10. Pályaorientáció

A kollégiumnak – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket (szakkörök, érdeklődési körök) kell biztosítani, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják későbbi hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket. Ezért fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését. A kollégium – a kollégium pedagógiai munkájával kapcsolatban álló iskolákkal együttműködve – valamennyi tanulója számára lehetővé teszi egyes kiválasztott szakmák, hivatások megismerését, segíti a pályaválasztást, illetve a tanuló által választott életpályára való felkészülést.

A kollégium olyan feltételekkel rendelkezik, melyek az öntevékeny tanulói cselekvések révén biztosítják a képességeik kibontakoztatását, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják későbbi hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát.

A különféle szakkörökön, önképző körökön képessé válhatnak arra, hogy a számukra megfelelő pályaválasztásuk érdekében megtegyék a szükséges erőfeszítéseket.

A pályaválasztáson túl egyben felkészülhetnek a választott életpályára is.

Fejlesztési követelmények, 9-14. évfolyam

- Legyen képes felismerni az önismeret szerepét a helyes pályaválasztásban, ismerje saját képességeit.
- Legyen képes mérlegelni saját pályaválasztási lehetőségeit.
- Tudjon önállóan tájékozódni a pályaválasztási dokumentumokban.
- Legyen képes megérteni a munkahelyi feladatokat és elvárásokat.

- Tudja alkalmazni az álláskeresés különböző technikáit, alakítsa ki a megfelelő kommunikációs stílust.

- Tudatosuljon benne, hogy élete során többször pályamódosításra kényszerülhet, ezért is van jelentősége a folyamatos tanulásnak, önképzésnek.

- Rendelkezzen megfelelő ismeretekkel választott szakmájával hivatásával kapcsolatban, munkaerő-piaci lehetőségeiről, munkavállalói szerepéről.

- Programterv

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.	13–14.
<i>Időkeret (óra)</i>	2	2	2	2	2
<i>Témák</i>	<i>Tartalmak, tevékenységek</i>				
<ul style="list-style-type: none"> - tevékenységek és szakmák jellemzői - különféle életpályák bemutatása - a munka világa és jellemzői - továbbtanulási lehetőségek 	<ul style="list-style-type: none"> - Mutassuk be a különféle szakmákat és a betöltésükhöz szükséges képességeket, adottságokat, ergonómiai elvárásokat. - Önismereti teszt segítségével mérjük fel a tanulók személyiségjellemzőit, érdeklődési körét és ehhez kapcsolódóan a pályaválasztási lehetőségeit. - Mutassuk be, milyen pályaválasztási dokumentumok léteznek és azok hogyan használhatók. - Ismertessük és gyakoroltassuk az álláskeresés (bemutatkozás, interjú, pályázat írás stb.) különböző technikáit. - Mutassuk be, hogy a folyamatos tanulás, az újabb képzettség megszerzése mennyiben segíti a pályamódosítást, és munkanélkülivé válás esetén az újbóli elhelyezkedést. 				

11. Gazdasági és pénzügyi nevelés

A kollégiumnak – a bentlakásos köznevelési intézmény sajátos adottságaiból adódóan – segíteni kell, hogy a tanulók felismerjék saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Fontos, hogy tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrautaltságát. A kollégium a diák-önkormányzati tevékenység működtetésén keresztül segíti az autonóm, felelős, a közösség érdekeit is figyelembe vevő magatartás és a körültekintő döntéshozás képességének kialakulását.

A pénz világának, a helyes gazdálkodás alapvető szabályainak megismerésére a kollégium megfelelő helyet és lehetőséget biztosít a tanulók számára.

Működése egyben megfelelő példát mutat arra, hogy miként kell és szabad a javakkal ésszerűen gazdálkodni, a fogyasztás szerkezetét a lehetőségekhez viszonyítva megfontolt módon kialakítani.

Az egyéni és közösségi érdekek jól összehangolhatók a diák-önkormányzati munka révén. Gyakorolhatók a döntés és a felelősség egymásra hatásából adódó helyzetek.

Fejlesztési követelmények, 9-14. évfolyam

- Ismerje a társadalmi, gazdasági problémák kialakulásának okait.
- Tanulja meg az ésszerű családi gazdálkodás kialakításának módszereit.

- Tudja alkalmazni a pénzkezelés különböző technikáit.

- Tudatosuljon benne a munka jelentősége, mint a javak létrehozásának, illetve megszerzésének eszköze.

- Legyen tisztában a vállalkozások szerepével, a kockázatvállalás fontosságával és veszélyeivel.

Programterv

<i>Évfolyam</i>	9.	10.	11.	12.	13–14.
<i>Időkeret (óra)</i>	2	2	2	3	3
<i>Témák</i>	<i>Tartalmak, tevékenységek</i>				
- a gazdaság működésének alapjai	- A helyes családi gazdálkodás bemutatása különféle családszerkezetben.				
- a családi gazdálkodás	- Példákon keresztül ismertessük, milyen problémák adódhatnak a társadalomban a helytelen gazdálkodás miatt és ezek milyen következményekkel járnak.				
- munka, fogyasztás és gazdálkodás	- Ismertessük és a lehetőségeknek megfelelően gyakoroltassuk a banki műveleteket (csekk kitöltése, bankkártya használata, pénzáttétel stb.).				
- pénzkezelés technikái	- Mutassuk be a munkával szerzett jövedelem és az ebből finanszírozható javak, szolgáltatások összefüggéseit.				
- vállalkozás és kockázat	- Ismertessük a vállalkozás lényegét, alapvető formáit és a működési módjukat.				
	- Példákon keresztül mutassuk be, mit jelent a kockázatelemzés, a kockázatvállalás, miért van ennek jelentősége, és melyek a veszélyei.				

12. Médiatudatosságra nevelés

Fontos, hogy a tanulók értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelés során az értelmező, kritikai beállítódás kialakításának nagy jelentősége van. A diákokkal ismertetni kell a média működésének és hatásmechanizmusának főbb törvényszerűségeit, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokat, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módját.

A társadalmi élet szinte minden mozzanatát áthatják a különféle médiumok.

A diákok kollégiumi nevelésének szempontjából tehát fontos, hogy értsék az új és hagyományos médiumok nyelvét, a társadalom és a média kölcsönös kapcsolatát.

A médiatudatosságra nevelés során a megfelelő értelmező, kritikai beállítódás kialakításának és fejlesztésének meghatározó jelentősége van valamennyi korosztály számára.

Fejlesztési követelmények, 9-14. évfolyam

- Alakuljon ki kritikai érzéke a médiatartalmak megválasztásához.
- Képes legyen az online kommunikáció hatékony felhasználására.
- Ismerje a reklám hatását a fogyasztásra.
- Tanulja meg hatékony módon és megfelelő mértékben felhasználni a számítógép és egyéb online média nyújtotta lehetőségeket.

- Ismerje meg a közösségi tartalmak etikus, jogszabályok szerinti használatának és felhasználásának szabályait.

- Tudatosuljanak az adatbiztonsággal, jogtudatossággal, a függőséggel (internet, számítógépes játékok) és egyéb veszélyekkel és azok elkerülésével kapcsolatos ismeretek.

Programterv

Évfolyam	9.	10.	11.	12.	13–14.
Időkeret (óra)	1	1	1	1	1
Témák	<i>Tartalmak, tevékenységek</i>				
<ul style="list-style-type: none"> - a média társadalmi szerepe - a reklám és a fogyasztás összefüggése - a médiatartalmak és a valóság összefüggése - az internet használatának szabályai, a helyes etikai magatartás és felelősség - a számítógép, az internetfüggőség veszélyei 	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerkedés a hagyományos médiával a különféle folyóiratokon, kiadványokon keresztül. - Az elektronikus médiák (internetes ismeretterjesztő oldalak, e-book stb.) használatának gyakorlása. - Reklámok céljainak, hatásainak bemutatása különféle (pozitív és negatív) példákon keresztül. - Jogszabályok, etikai előírások ismertetése a hagyományos média és az internet használat esetében. - Gyakoroltassuk különféle ismeretek hozzájutásának módjait az internetes keresők segítségével. - Az adatbiztonság szabályainak, megteremtési lehetőségeinek ismertetése. - Az internet- és játékfüggőség kóros hatásainak bemutatása. 				

6. A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások keretterve /37 hét/

Szeptember

Kötelező:	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam
1.	<i>Kollégiumgyűlés (1)</i>	<i>Kollégiumgyűlés (1)</i>	<i>Kollégiumgyűlés (1)</i>
2.	Tanulás – 1/1	Tanulás -1/1	Pályaorientáció – 1/1
3.	<i>Munka- és tűzvédelem (2)</i>	<i>Munka- és tűzvédelem (2)</i>	<i>Munka- és tűzvédelem (2)</i>
4.	<i>Csoportfoglalkozás (3)</i>	<i>Csoportfoglalkozás (3)</i>	<i>Csoportfoglalkozás (3)</i>

Október

Kötelező:	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam
5.	Önismeret -2/1	Önismeret -2/1	Önismeret - 2/1
6.	Tanulás - 3/2	Tanulás - 3/2	Tanulás - 3/1
7.	<i>Diákközösségi feladatok (4)</i>	<i>Diákközösségi feladatok (4)</i>	<i>Diákközösségi feladatok (4)</i>
8.	Testi és lelki - 4/1	Testi és lelki -4/1	Testi és lelki – 4/1
9.	Erkölc - 5/1	Erkölc -5/1	Erkölc – 5/1

November

Kötelező:	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam

10.	<i>Szobaközösség (5)</i>	<i>Szobaközösség (5)</i>	<i>Szobaközösség (5)</i>
11.	Környezettudatosság – 6/1	Környezettudatosság – 6/1	Környezettudatosság – 6/1
12.	Állampolgárság – 7/1	Állampolgárság – 7/1	Állampolgárság -7/1
13.	<i>Kollégiumi verseny (6)</i>	<i>Kollégiumi verseny (6)</i>	<i>Kollégiumi verseny (6)</i>

December

Kötelező:	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam
14.	Tanulás – 8/3	Felelősségvállalás –8/1	Tanulás – 8/2
15.	Nemzeti öntudat – 9/1	Nemzeti öntudat -9/1	Nemzeti öntudat – 9/1
16.	<i>Csoportfoglalkozás (7)</i>	<i>Csoportfoglalkozás (7)</i>	<i>Csoportfoglalkozás (7)</i>

Január

Kötelező:	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam
17.	Családi élet – 10/1	Családi élet -10/1	Családi élet -10/1
18.	Erkölc – 11/2	Erkölc – 11/2	Erkölc – 11/2
19.	<i>Diákközösségi feladatok (8)</i>	<i>Diákközösségi feladatok (8)</i>	<i>Diákközösségi feladatok (8)</i>
20.	Felelősségvállalás – 12/1	Pályaorientáció – 12/1	Felelősségvállalás – 12/1

Február

Kötelező:	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam
21.	<i>Kollégiumgyűlés (9)</i>	<i>Kollégiumgyűlés (9)</i>	<i>Kollégiumgyűlés (9)</i>
22.	Pályaorientáció – 13/1	Felelősségvállalás – 13/2	Pályaorientáció – 13/2

23.	Gazdasági nevelés – 14/1	Gazdasági nevelés – 14/1	Gazdasági nevelés – 14/1
24.	<i>Csoportfoglalkozás (10)</i>	<i>Csoportfoglalkozás (10)</i>	<i>Csoportfoglalkozás (10)</i>

Március

Kötelező:	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam
25.	Testi és lelki – 15/2	Testi és lelki – 15/2	Testi és lelki – 15/2
26.	Nemzeti öntudat – 16/2	Nemzeti öntudat – 16/2	Nemzeti öntudat – 16/2
27.	<i>Kollégiumi verseny (11)</i>	<i>Kollégiumi verseny (11)</i>	<i>Kollégiumi verseny (11)</i>
28.	Felelősségvállalás – 17/2	Családi élet – 17/2	Családi élet – 17/2

Április

Kötelező:	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam
------------------	--------------------	---------------------	---------------------

29.	<i>Szobaközösség (12)</i>	<i>Szobaközösség (12)</i>	<i>Szobaközösség (12)</i>
30.	Környezettudatosság – 18/2	Környezettudatosság – 18/2	Környezettudatosság – 18/2
31.	Pályaorientáció – 19/2	Pályaorientáció – 19/2	Felelősségvállalás – 19/2
32.	Médiatudatosság – 20/1	Médiatudatosság – 20/1	Médiatudatosság – 20/1

Május

Kötelező:	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam
33.	<i>Kollégiumgyűlés (13)</i>	<i>Kollégiumgyűlés (13)</i>	<i>Kollégiumgyűlés (13)</i>
34.	Gazdasági nevelés – 21/2	Gazdasági nevelés – 21/2	Gazdasági nevelés – 21/2
35.	Állampolgárság – 22/2	Állampolgárság – 22/2	Állampolgárság – 22/2
36.	<i>Diákközösség (14)</i>	<i>Diákközösség (14)</i>	<i>Diákközösség (14)</i>

Június

Kötelező:	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam
37.	<i>Csoportfoglalkozás (15)</i>	<i>Csoportfoglalkozás (15)</i>	<i>Csoportfoglalkozás (15)</i>

7. A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások keretterve /33 hét/

Szeptember

Kötelező:	12. évfolyam	13-14. évfolyam
1.	<i>Kollégiumgyűlés (1)</i>	<i>Kollégiumgyűlés (1)</i>
2.	Állampolgárság – 1/1	Állampolgárság – 1/1
3.	<i>Munka- és Tűzvédelem (2)</i>	<i>Munka- és Tűzvédelem (2)</i>
4.	<i>Csoportfoglalkozás (3)</i>	<i>Csoportfoglalkozás (3)</i>

Október

Kötelező:	12.	13-14. évfolyam
5.	Önismeret – 2/1	Önismeret – 2/1
6.	Tanulás – 3/1	Tanulás – 3/1

7.	<i>Diákközösség (4)</i>	<i>Diákközösség (4)</i>
8.	Családi élet – 4/1	Családi élet – 4/1
9.	Erkölc – 5/1	Erkölc – 5/1

November

Kötelező:	12. évfolyam	13-14. évfolyam
10.	<i>Szobaközösség (5)</i>	<i>Szobaközösség (5)</i>
11.	Környezettudatosság – 6/1	Környezettudatosság – 6/1
12.	Nemzeti öntudat – 7/1	Nemzeti öntudat – 7/1
13.	<i>Kollégiumi verseny (6)</i>	<i>Kollégiumi verseny (6)</i>

December

Kötelező:	12. évfolyam	13-14. évfolyam
14.	Családi élet – 8/2	Családi élet – 8/2
15.	Felelősségvállalás – 9/1	Gazdasági nevelés – 9/1
16.	<i>Csoportfoglalkozás (7)</i>	<i>Csoportfoglalkozás (7)</i>

Január

Kötelező:	12. évfolyam	13-14. évfolyam
17.	Testi és lelki – 10/1	Testi és lelki – 10/1
18.	Pályaorientáció – 11/1	Felelősségvállalás – 11/1
19.	<i>Diákközösség (8)</i>	<i>Diákközösség (8)</i>
20.	Gazdasági nevelés – 12/1	Állampolgárság – 12/2

Február

Kötelező:	12.	13-14. évfolyam
21.	<i>Kollégiumgyűlés (9)</i>	<i>Kollégiumgyűlés (9)</i>
22.	Tanulás – 13/2	Pályaorientáció – 13/1
23.	Gazdasági nevelés – 14/2	Gazdasági nevelés – 14/2
24.	<i>Csoportgyűlés (10)</i>	<i>Csoportgyűlés (10)</i>

Március

Kötelező:	12.	13-14. évfolyam
25.	Testi és lelki – 15/2	Testi és lelki – 15/2
26.	Médiatudatosság – 16/1	Médiatudatosság – 16/1
27.	Csoport foglalkozás (11)	Csoport foglalkozás (11)

28.	Pályaorientáció – 17/2	Pályaorientáció – 17/2
------------	-------------------------------	-------------------------------

Április - Május

Kötelező:	12. évfolyam	13-14. évfolyam
29.	<i>Szobaközösség (12)</i>	<i>Szobaközösség (12)</i>
30.	Környezettudatosság – 18/2	Környezettudatosság -18/2
31.	Gazdasági nevelés – 19/3	Gazdasági nevelés – 19/3
32.	Családi élet – 20/3	Családi élet – 20/3
33.	<i>Kollégium értekezlet (13)</i>	<i>Évfolyam búcsúztató (13)</i>

8. Szabadon választható foglalkozások

Tárgy	Idő	Felajánlás
Tanulást segítő egyéni differenciált képességfejlesztés		
Matematika	2 óra/hét	9-14. évfolyam
Történelem	2 óra/hét	9-14. évfolyam
Tanulás tanulása	2 óra/hét	9-14. évfolyam
Szakkör		
Lövész	2 óra/hét	9-14. évfolyam
Labdajáték	2 óra/hét	9-14. évfolyam
Testépítő	2 óra/hét	9-14. évfolyam

Érdeklődési kör		
Sportkör	2 foglalkozás/hét	9-14. évfolyam
Internetkör	2 x 2 óra/hét	9-14. évfolyam
Művészeti kör (képzőműv.)	2 óra/hét	9-14. évfolyam
Versenyekre felkészülés érdeklődés szerint		
Kulturális bemutatókra felkészítés	1 foglalkozás/2 hét	9-14. évfolyam
Kollégiumok közötti versenyek	1-2 verseny/hó	9-14. évfolyam
Kollégiumok között sportversenyek	1-2 verseny/hó	9-14. évfolyam

A szabadon választható foglalkozások lehetőségét a kollégium évfolyam korlátozás nélkül minden tanulónak felajánlja.

9. A kollégium napirendje

6.30 – 08.00	Ébresztő, mosakodás, takarítás, reggeli, készülődés az iskolába		
8.00 - 12.00	Szoba, létszám és beteg ellenőrzés. Bennlévők részére foglalkozás 9.00-12.00-ig		
12.00 - 15.30	Ebéd, ellenőrzés, beérkezők fogadása, szabadidő		
14.00 - 15.40	Egyéni beszélgetés, tájékozódás, adminisztráció		
	Tanulók: ebéd, szabadidő, gépterem használat, könyvtár		
15.40 - 18.15	Tankör, csoportfoglalkozások: felzárkóztató, tehetség kibontakoztató, speciális ismereteket adó, egyéni és csoportos felkészítés		
	15.40-16.30; 16.40-17.30; 17.40-18.30		
18.15 - 19.30	Vacsora, szabadidő		
	Öntevékeny diákkörök, egyéni foglalkozások	19.00 - 19.50	20.00 - 20.50
	Szabadidő, sport- és kulturális tevékenység		
	Csoportfoglalkozás, konzultáció	19.30 - 20.20	20.30 - 21.20
21.30	Takarodóra felkészülés		

22.00	Takarodó 9-12. évfolyam
23.00-ig	Engedélyezett egyéni tanulás

VII. A kollégiumi pedagógiai program végrehajtásához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke

229/2012. (VIII. 28.) Kormány Rendelet a Nemzeti Köznevelésről.

1. Egészség- és munkavédelmi eszközök

- mentőláda 1 db
- gyógyszereszekrény 1 db
- munkaruha /közalkalmazottaknak kollektív szerződése szerint/
- védőruha /munkavédelmi szabályzat szerint/

2. Helyiségek

- tanulószoba (33. sz.) 1 db
/hálószobák tanulási célra is ki vannak alakítva/
- szakköri, diákköri szoba (30. sz.) 1 db
- számítástechnikai terem (23. sz.) 1 db
- testedző szoba 21.sz) 1 db
- könyvtár (24. sz.) 1 db
- hálószoba 13 db
- sportudvar 2 db
- kollégiumvezetői iroda (Fsz.) 1 db
- nevelőtestületi szoba (25. sz.) 1 db
- ügyviteli helyiség (Fsz.) 2 db
-
- orvosi szoba („A” ép.209 sz.) 1 db
- ügyeletes nevelői szoba (26. sz.) 1 db
- porta (Fsz.) 1 db
- betegszoba (Fsz. 1-2. sz) 2 db

- Orvosi szoba	(Fsz. 3. sz)	1 db
- ebédlő	„A” ép. ebédlő	1 db
- teakonyha	(Emelet)	1 db
- tanulói vizesblokk	(Emelet)	2 db
- személyzeti WC	(Fsz.)	2 db
- tanulói WC blokk	(Emelet)	2 db
- tisztítószer tároló	(Fsz.)	1 db
- ágynemű raktár	(Fsz.)	1 db
- szeméttároló	(Udvar)	1 db

3. Helyiségek bútorzata és egyéb berendezési tárgyai

3.1. Tanulószoza

- tanuló asztal		4 db
- tanulói szék		16 db
- tanári asztal		1 db
- tanári szék		1 db
- nyitott és zárt könyves szekrény		2 db

3.2. Szakköri, diákköri szoba

- tanulói asztal /program szerint/	min.	3 db
- tanulói szék /program szerint/	min.	30 db
- fali vetítővászon		1 db
- vetítő felszerelés /projektor, hangszóró/		1 db
- mobil tábla		1 db
- flipchart tábla		1 db

3.3. Számítástechnikai terem

- számítógép		10 db
--------------	--	-------

- nyomtató	1 db
- számítógépasztal	10 db
- szék	10 db
- programok /szükség szerint/	10 db
- zárható szekrény	1 db
- flipcharttábla	1 db

3.4. Intézményi sporthelyiség

- tornaterem	1 db
- kondicionáló szoba	1 db
- sportudvar	2 db

3.5 Könyvtár

- zárt szekrény	13 db
- zárt üvegablakos szekrény	13 db
- szabadpolt	4 db
- könyvtáros asztal	1 db
- olvasó asztal	8 db
- szék	30 db
- számítógép	5 db
- számítógép asztal	5 db
- nyomtató	1 db
- létra	1 db
- telefon	1 db
- fénymásoló	1 db
- video (lejátszó, felvevő)	1 db

- televízió		1 db
- CD lejátszó		1 db
- írásvetítő		1 db
3.6. Hálószoza		
- ágyneműtartós heverő		1 db/fő
- szekrény		1 db/ fő
- éjjeli szekrény		1 db/fő
- polc		1 db/fő
- tükör		1 db
- hűtőszekrény		1 db
- cipőtároló		1 db
- szék		1 db/fő
- tanulói asztal		1 db/2 fő
- ágynemű garnitúra		1 db/fő
- ágyneműhuzat garnitúra		3 db/fő
- éjjeli lámpa		1 db/ fő
3.8. Kollégiumvezető iroda		
	Fsz.	
- íróasztal		1 db
- tárgyalóasztal		1 db
- szék		6 db
- számítógép, nyomtató, scanner		1 db
- iratszekrény		1 db
- telefon, fax		1 db
3.9. Nevelőtestületi szoba		
	25.sz.	
- fiókos asztal		3 db

- számítógép	1 db
- szék	4 db
- könyvszekrény	2 db
- ruhásszekrény	3 db
- hűtőszekrény	1 db
- telefon	1 db

3.10. Ügyviteli helyiség

- asztal	1 db
- számítógép	1 db
- szék	2 db
- iratszekrény	1 db
- fénymásoló	1 db
- telefon	1 db

3.11. Nevelő- és oktatómunkát segítő eszközök

- televízió	3 db
- rádió	2 db
- magneto fon	2 db
- video-lejátszó	2 db
- CD lejátszó	2 db
- projektor	1 db
- szakkönyvek, kötelező olvasmányok könyvtárban elhelyezve	

1. Melléklet

számú melléklet: Kötelező kollégiumi csoportfoglalkozások tematikája

A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások tanmenetei
a 9-14. évfolyam

A tanulás tanítása témakör oktatásához

Éves óraszám: 10

Óraszám (vagy hét)	Témakör (vagy tananyag)	Megjegyzések
1.	9/1 Mi is az a tanulás: a tanulás feltételeinek és rendjének megbeszélése, az egyes tantárgyak tanulásánál a követendő lépések bemutatása	
2.	9/2 Hogyan fogadunk be információt: alapvető tanulási stílusok és módszerek ismertetése, egyéni tanulási stílusok sajátosságainak feltérképezése	
3.	9/3 Hogyan tanuljunk: hatékony tanulási módok, technikák gyakoroltatása	
4.	10/1 Hogyan gazdálkodjunk az idővel: az idővel való gazdálkodás alapelvei, tanulást gátló időrablók kiküszöbölése.	
5.	10/2 Tanulási stratégiák újragondolása: beszélgetés erősségeinkről, gyengeségeinkről, tanulási tippek, tanácsok megfogalmazása	
6.	11/1. Hogyan állok a tanulással: tanulási sikerek és kudarcok okainak feltárása, új tanulási stratégiák kidolgozása, régiéek módosítása, gyakorlása	
7.	11/2 Az idegen nyelv tanulását segítő speciális módszerek megismerése, bővítése	
8.	12/1. Barátom a számítógép: digitális tartalmak a tanulás szolgálatában.	
9.	12/2 Az ismeretszerzés a lehetőségei a könyvtárban	

10.	13/1 Titkárnöböl asszisztens: tanulással tarkított életpálya rekonstruálása, végiggondolása	
-----	---	--

Tanári – tanulói tevékenységek:

- tanári prezentáció
- beszélgetés
- megvitatás
- ötletbörze
- szerepjáték
- játék
- kérdőív kitöltése
- feladatlapok kitöltése
- rajzkészítés

Tanuláshoz szükséges eszközök (Tankönyv, munkafüzet, eszközök stb.):

- projektor
- számítógép
- hangfal
- feladatlapok
- kérdőívek
- gyurma
- színes ceruzák
- csomagoló papír
- filc tollak

Továbbhaladás feltételei:

-

Munkaközösség - vezetői jóváhagyás:

Budapest, 2019.

.....

mk. vez.

A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások tanmenetei:

a 9-14. évfolyam

Erkölcsei nevelés oktatásához

Évi óraszám: 8

Óraszám	Témakör	Megjegyzések
1.	9/1 Az ember mint értékelő és erkölcsi lény. Hit, vallás, erkölcs.	
2.	9/2 A lelkiismeret szabadsága és az egyén erkölcsi felelőssége.	
3.	10/1 Az erkölcsi érték és érzék szerepe az emberi kapcsolatokban.	
4.	10/2 A személyes kapcsolatok erkölcsi dilemmái a mindennapokban.	
5.	11/1 Történelmi személyiségek erkölcsi választásai.	
6.	11/2 Társadalom és erkölcs.	
7.	12/1 A morális helytállás jelentősége az egyéni döntésekben.	
8.	13-14/1 Korunk erkölcsi kihívásai.	

Tanári – tanulói tevékenységek:

- csoportfoglalkozás
- filmvetítés
- előadás

Tanuláshoz szükséges eszközök (Tankönyv, munkafüzet, eszközök stb.):

- projektor
- számítógép

Munkaközösség - vezetői jóváhagyás:

Budapest,..

.....
mk. vez.

kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások tanmenetei:

a 9-14. évfolyam

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés oktatásához

Évi óraszám: 9

Óraszám	Témakör	Megjegyzések
1.	9/1 Környezetünk - Angyalföld	
2.	9/2 Kollégium élete, diákjogok, önkormányzat	
3.	10/1 Nemzeti szimbólumok	
4.	10/2 Magyarország eredete, honfoglalás	
5.	11/1 Nemzeti függetlenségi törekvések	
6.	11/2 Nemzeti kultúránk kincsei	
7.	12/1 Nemzeti lét – határon túliak	
8.	13-14/1 Népművészet, néphagyományok	
9.	13-14/2 Kádár korszak, rendszerváltás	

Tanári – tanulói tevékenységek:

- csoportfoglalkozás
- filmvetítés
- előadás

Tanuláshoz szükséges eszközök (Tankönyv, munkafüzet, eszközök stb.):

- projektor
- számítógép
- könyvtár
- internet

Munkaközösség - vezetői jóváhagyás:

Budapest,

.....
mk.vez.

A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások tanmenetei:

a 9-14. évfolyam

Állampolgárságra, demokráciára nevelés oktatásához

Évi óraszám: 9

Óraszám	Témakör	Megjegyzések
1.	9/1 Parlamenti patkó	
2.	9/2 13. kerület, Angyalföld, helyi közelet	
3.	10/1 Ki az ombudsman	
4.	10/2 Alkotmányok, alkotmányformák	
5.	11/1 Az állam, az állam mint elkülönült közhatalom	
6.	11/2 Bevezetés a politika tudományába	
7.	12/1 A pártrendszerek és pártrendszer típusok	
8.	13-14/1 Rendszerváltás, választási rendszer, államfő és a kormány	
9.	13-14/2 Budapest története, a fővárosi önkormányzat rendszere	

Tanári – tanulói tevékenységek:

- csoportfoglalkozás
- filmvetítés
- előadás

Tanuláshoz szükséges eszközök (Tankönyv, munkafüzet, eszközök stb.):

- projektor
- számítógép
- könyvtár
- internet

Munkaközösség - vezetői jóváhagyás:

Budapest,

.....
mk. vez.

A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások tanmenetei:

a 9-14. évfolyam

Önismeret és társas kultúra fejlesztése oktatásához

Évi óraszám: 5

Óraszám	Témakör	Megjegyzések
1.	9/1 Ki vagyok én - önismeret és társas kapcsolati kultúra jellemzői.	
2.	10/1 Önkifejezés, szociális szerep. Én és a kultúráim.	
3.	11/1 Amerikai história-közösségi élet szabályai.	
4.	12/1 Problémamegoldás konfliktuskezelés.	
5.	13-14/1 Pozitív énkép szerepe az életpálya alakításban.	

Tanári – tanulói tevékenységek:

- tanári prezentáció
- beszélgetés
- megvitatás
- játék
- kérdőív kitöltése

Tanuláshoz szükséges eszközök (Tankönyv, munkafüzet, eszközök stb.):

- projektor
- számítógép
- hangfal
- feladatlapok
- kérdőívek

Munkaközösség - vezetői jóváhagyás:

Budapest,

.....
mk. vez.

A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások tanmenetei:

a 9-14. évfolyam **Családi életre nevelés** oktatásához

Évi óraszám: 11

Óraszám	Témakör	Megjegyzések
1.	9/1 A család szerepe, jelentősége az egyén életében	
2.	10/1 Házasság és élettársi kapcsolat	
3.	10/2 Házasság és élettársi kapcsolat – Kopp Mária előadása	
4.	11/1 Együttműködés és felelősségvállalás a családban	
5.	11/2 A boldogabb családokért	
6.	12/1 Az érték közvetítő példaképek szerepe az életünkben	
7.	12/2 A barátságok szerepe, serdülőkor sajátosságai	
8.	12/3 A felelős szexualitásról	
9.	13-14/1 Családtervezés	
10.	13-14/2 Család és karrier	
11.	13-14/3 Az emberi élet érték a fogamzástól a természetes halálig	

Tanári – tanulói tevékenységek:

- csoportfoglalkozás
- filmvetítés
- előadás

Tanuláshoz szükséges eszközök (Tankönyv, munkafüzet, eszközök stb.):

- projektor
- számítógép

Munkaközösség - vezetői jóváhagyás:

Budapest, .

.....
mk. vez.

A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások tanmenetei:

a 9-14. évfolyam

A testi és lelki egészségre nevelés oktatásához

Évi óraszám: 10 óra

Óraszám	Témakör	Megjegyzések
1.	9/1 A rendszeres testmozgás, egészséges életmód és életvitel összefüggései	
2.	9/2 Drog prevenció	
3.	10/1 Korszerű táplálkozás, rendszeres testmozgás összefüggései	
4.	10/2 Drog prevenció, teljesítmény fokozó szerek használatának veszélyei	
5.	11/1 A rendszeres sport hatása a fejlődő szervezetre	
6.	11/2 Agresszió kezelése, önuralom fejlesztése	
7.	12/1 Káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése, önkontroll	
8.	12/2 Agresszió kezelése, egyéni felelősség, közösségi felelősség	
9.	13-14/1 Egészségfejlesztés, megelőzés rendszeres sporttevékenységgel	
10.	13-14/2 Fizikai aktivitás és sport hatása a szervezetre gyakorlatban	

Tanári – tanulói tevékenységek:

- csoportfoglalkozás
- filmvetítés
- előadás

Tanuláshoz szükséges eszközök (Tankönyv, munkafüzet, eszközök stb.):

- projektor
- számítógép

Munkaközösség - vezetői jóváhagyás:

Budapest, .

.....
mk.vez.

A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások tanmenetei:
a 9-14. évfolyam

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

oktatásához - Évi óraszám: 8 óra

Óraszám	Témakör	Megjegyzések
1.	9/1 A hátrányos helyzet fogalmának megismertetése	
2.	9/2 Közösségi munka szervezése a kollégiumban: környezetszépítés, takarítás, kertépítés	
3.	10/1 A fogyatékkal élő embertársaink mit jelent, ennek a fogalmának megismertetése, megbeszélése	
4.	10/2 Közösségi munka szervezése a kollégiumban: környezetszépítés, takarítás, kertépítés	
5.	11/1 Az együttműködés, egymásra figyelés képességének fogalma, egyéni felelősség magunkért, másokért	
6.	11/2 Közösségi munka szervezése a kollégiumban: környezetszépítés, takarítás, kertépítés	
7.	12/1 Önkéntes feladatvállalás a közösségért, ennek a tevékenységnek kézzelfogható formában kell megmutatkozni	
8.	13-14/1 Önkéntes feladatvállalás a közösségért, ennek a tevékenységnek kézzelfogható formában kell megmutatkozni	

Tanári – tanulói tevékenységek:

- csoportfoglalkozás, filmvetítés, előadás

Tanuláshoz szükséges eszközök (Tankönyv, munkafüzet, eszközök stb.):

- projektor, számítógép

Munkaközösség - vezetői jóváhagyás:

Budapest, .

.....
mk. vez.

A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások tanmenetei
a 9-14.évfolyam

Fenntarthatóság, környezettudatosság

témakör oktatásához - Éves óraszám: 10

Óraszám (vagy hét)	Témakör (vagy tananyag)	Megjegyzések
1.	9/1 Környezetre káros tevékenységek	
2.	9/2 Természeti környezetet védő tevékenységek	
3.	10/1 Az ember és a természet együttélése	
4.	10/2 Újrahasznosítható anyagok felhasználása	
5.	11/1 Ipari termelés és a környezet védelme	
6.	11/2 Újrahasznosítható anyagok	
7.	12/1 Környezetre káros anyagok és tevékenységek	
8.	12/2 Fenntartható fejlődés fontossága	
9.	13-14/1 A globális gondolkodás fontossága	
10.	13-14/2 Környezetkímélő életmód	

Tanári – tanulói tevékenységek:

- filmvetítés
- tanári prezentáció
- beszélgetés
- megvitatás
- ötletbörze
- kérdőív kitöltése

Tanuláshoz szükséges eszközök (Tankönyv, munkafüzet, eszközök stb.):

- projektor
- számítógép
- hangfal
- feladatlapok
- kérdőívek

Munkaközösség - vezetői jóváhagyás:

Budapest, .

.....

mk. vez.

A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások tanmenetei

a 9-14. évfolyam

Pályaorientáció

témakör oktatásához Éves óraszám: 10

Óraszám (vagy hét)	Témakör (vagy tananyag)	Megjegyzések
1.	9/1 Önismereti teszt, különféle szakmák	
2.	9/2 Különféle életpályák bemutatása	
3.	10/1 Önismereti teszt, különféle szakmák	
4.	10/2 A munka világa	
5.	11/1 Önismereti teszt, pályaválasztás	
6.	11/2 Különféle életpályák	
7.	12/1 Önismereti teszt, pályaválasztási lehetőségek	
8.	12/2 Álláskeresési technikák	
9.	13-14/1 Önismereti teszt, különféle szakmákhoz szükséges képességek	
10.	13-14/2 Munkanélküliség, pályamódosítás, álláskeresés	

Tanári – tanulói tevékenységek:

- filmvetítés
- tanári prezentáció
- beszélgetés
- megvitatás
- ötletbörze
- kérdőív kitöltése

Tanuláshoz szükséges eszközök (Tankönyv, munkafüzet, eszközök stb.):

- projektor
- számítógép
- hangfal
- feladatlapok

- kérdőívek

Munkaközösség - vezetői jóváhagyás:

Budapest,

mk. vez.

A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások tanmenetei

a 9-14.évfolyam

Gazdasági és pénzügyi nevelés témakör oktatásához

Éves óraszám: 12

Óraszám (vagy hét)	Témakör (vagy tananyag)	Megjegyzések
1.	9/1 Látogatás a Nemzeti Bankban	
2.	9/2 A pénz kialakulása, fejlődése napjainkig	
3.	10/1 A pénz típusai: kp. és bankszámlapénz	
4.	10/2 Az infláció lényege, fajtái, mérete	
5.	11/1 Öngondoskodás: részvény, kötvény, befektetési jegy, váltó	
6.	11/2 Öngondoskodás: jelzáloglevél, értékpapír, diverzifikáció, globalizáció	
7.	12/1 „A modern piac” tőzsdék a világban	
8.	12/2 Magyar tőzsde	
9.	12/3 Európai, USA tőzsde	
10.	13-14/1 Tőzsdei grafikonok fundamentális és technikai elemzése	
11.	13-14/2 Grafikai alakzatok ismertetése, felismerésének gyakorlása	
12.	13-14/3 Demo számlanyitás	

Tanári – tanulói tevékenységek:

- filmvetítés
- tanári prezentáció
- beszélgetés
- megvitatás
- ötletbörze
- kérdőív kitöltése

Tanuláshoz szükséges eszközök (Tankönyv, munkafüzet, eszközök stb.):

- projektor
- számítógép
- hangfal
- feladatlapok
- kérdőívek

Munkaközösség - vezetői jóváhagyás:

Budapest, .

.....

mk. vez.

A kollégiumi nevelés országos alapprogramja szerinti csoportfoglalkozások tanmenetei

a 9-14.évfolyam

Médiatudatosságra nevelés témakör oktatásához

Éves óraszám: 5

Óraszám (vagy hét)	Témakör (vagy tananyag)	Megjegyzések
1.	9/1 Sztárok a médiában	
2.	10/1 Médiaélmények – médiahasználati szokások	
3.	11/1 Az Internet – lehetőségek és veszélyek	
4.	12 /1 Reklámok – szerepük és hatásuk	
5.	A hír – tartalmi elemei, felépítése, készítése	

Tanári – tanulóit tevékenységek:

- tanári prezentáció
- beszélgetés
- megvitatás
- ötletbörze
- szerepjáték
- kérdőív kitöltése
- feladatlapok kitöltése
- rajzkészítés
- film/videó nézése

Tanuláshoz szükséges eszközök (Tankönyv, munkafüzet, eszközök stb.):

- projektor, számítógép, hangfal, fényképezőgép, feladatlapok, kérdőívek, gyurma, színes ceruzák, csomagoló papír, filc tollak, ragasztó, írólapok, öntapadós jegyzettömbök, képek csoportalakításhoz

Munkaközösség - vezetői jóváhagyás:

Budapest, .

.....

mk. vez.

IX. ZÁRÓ DOKUMENTUMOK

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala és a hozzáférés lehetőségei

1. A kollégium honlapján: www.bolyai-szakgimnazium.hu
2. A kollégium könyvtárában
3. Az iskola titkárságán

Az alábbi intézményi közösségek nyilatkoztak a véleményükről

- Szülői munkaközösség
- Diákönkormányzat